

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ”
2014-2020 г.**

/Работен вариант към 3 ноември 2014 г./

Съдържание

РАЗДЕЛ 1	Стратегия за приноса на оперативната програма за осъществяване на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване.....	3
РАЗДЕЛ 2	Приоритетни оси.....	38
Приоритетна ос 1	38
Приоритетна ос 2	71
Приоритетна ос 3	149
Приоритетна ос 4	185
РАЗДЕЛ 3	План за финансиране.....	192
РАЗДЕЛ 4	Интегриран подход за териториално развитие.....	202
РАЗДЕЛ 5	Специфични потребности на географски райони, които са най-тежко засегнати от бедност, или на целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване (когато е целесъобразно).....	207
РАЗДЕЛ 6	Специфични потребности на географските райони, които страдат от тежки и постоянни неблагоприятни природни и демографски условия (когато е целесъобразно).....	210
РАЗДЕЛ 7	Органи и организации, които отговарят за управлението, контрола и одита и роля на съответните партньори.....	211
РАЗДЕЛ 8	Координация между фондовете, ЕЗФРСР и ЕФМД и координация с други инструменти за финансиране, национални и на Съюза, както и с ЕИБ.....	215
РАЗДЕЛ 9	Предварителни условия.....	232
РАЗДЕЛ 10	Намаляване на административната тежест за бенефициерите.....	290
РАЗДЕЛ 11	Хоризонтални принципи.....	292
РАЗДЕЛ 12	Отделни елементи.....	298

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Образец на оперативни програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“

към

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) № 288/2014 НА КОМИСИЯТА

за установяване на правила съгласно Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, по отношение на образца на оперативни програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“ и съгласно Регламент (ЕС) № 1299/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно специални разпоредби за подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие по цел „Европейско териториално сътрудничество“ по отношение на образца на програми за сътрудничество по цел „Европейско териториално сътрудничество“

CCI	<0.1 type="S" maxlength="15" input="S" "SME"> ¹ 2014BG05M2OP001
Наименование	<0.2 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" > Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
Версия	<0.3 type="N" input="G" "SME" > 1.0
Първа година	<0.4 type="N" maxlength="4" input="M" "SME" > 2014
Последна година	<0.5 type="N" maxlength="4" input="M" "SME" > 2020
Допустими от	<0.6 type="D" input="G" "SME" > 2014-1-1
Допустими до	<0.7 type="D" input="G" "SME" >

¹ Легенда за характеристиките на полета:
вид: N = брой, D = дата, S = низ, C = отметка, P = процент, B = булев параметър
решение: N = не е част от решението на Комисията за одобрение на оперативната програма
входящи данни: M = ръчно, S = подбор, G = генерирани от системата
Максимален брой символи, включително интервали – „максимална дължина“.
СП – Y = Елементът може да бъде обхванат единствено от споразумението за партньорство
ТП – NA = не се прилага за оперативни програми, предназначени изключително и само за техническа помощ
ИМЗ – NA = не се прилага за оперативни програми, предназначени изключително и само за инициативата за младежка заетост
МСП = прилага се също и за програмите за съвместни финансови инструменти за секюритизация за МСП, които се изпълняват от ЕИБ.

	2023-12-31
Номер на решението на ЕК	<0.8 type="S" input="G" SME >
Дата на решението на ЕК	<0.9 type="D" input="G" SME >
Номер на решението за изменение на държавата членка	<0.10 type="S" maxlength="20" input="M" SME >
Дата на решението за изменение на държавата членка	<0.11 type="D" input="M" SME >
Дата на влизане в сила на решението за изменение на държавата членка	<0.12 type="D" input="M" SME >
Региони по NUTS в рамките на оперативната програма	<0.12 type="S" input="S" SME > BG – БЪЛГАРИЯ (BULGARIA)

РАЗДЕЛ 1 СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИНОСА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН, УСТОЙЧИВ И ПРИОБЩАВАЩ РАСТЕЖ И ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ

(Позоваване: член 27, параграф 1 и член 96, параграф 2, първа алинея, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета)²

- 1.1. **Стратегия за приноса на оперативната програма за осъществяване на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване**
- 1.1.1. Описание на стратегията на програмата за принос за изпълнението на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване.

² Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 320).

<1.1.1 type="S" maxlength="70 000" input="M">

Оперативна програма “Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.” вписва своята логика в две основни задачи:

- Да бъде сред ключовите инструменти за постигане на целите, приети от България в рамките на Стратегията “Европа 2020”.
- Да служи като ефикасно средство за прилагане на политики по сближаване, съгласно дневния ред на национално и общностно равнище.

Референтни документи

Посочените задачи на ОПНИОР определят като отправна точка в процеса на планиране Стратегията “Европа 2020” и нейните водещи инициативи:

- Програма в областта на цифровите технологии за Европа
- Съюз за иновации
- Младежта в движение
- Европа за ефективно използване на ресурсите
- Индуриална политика за ерата на глобализацията
- Програма за нови умения и работни места
- Европейска платформа срещу бедността

Финансова интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на стратегията „Европа 2020“ като предлага решения за:

- осигуряване на достъп до качествено образование: условие за пълноценно участие на гражданите в **приобщаващата икономика** /ПО 2 – качествено образование, ПО 3 – достъпно образование/.
- изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в България: условие за развитие на **интелигентна икономика** /ПО 1 – развитие на научно-изследователския потенциал/.

В пряка връзка със стратегията “Европа 2020” се намират и **основните референтни документи**, в които е изложена *проблематиката*, обект на интервенция по линия на Оперативната програма:

- Националната програма за реформи като перспектива за решаване на поставените проблеми в български контекст.

Финансовата интервенция по линия на ОП кореспондира с целите на Националната програма за реформи и предвижда решения за постигане на целите, заложен в стратегически приоритети 1. **„Образование, квалификация и заетост за приобщаващ растеж“** /Мерки по ПО2, ПО3/ и 2. **„Научни изследвания, иновации и инвестиции за интелигентен растеж“** /Мерки по ПО1/.

- Специфичните препоръки по отношение на България от 2013 г. COM(2013) 352;

Структурата на ОП /мерки по ПО2 и ПО3/ е хармонизирана със СП 4 „ Да приеме Закона за училищното образование и да продължи реформата във висшето образование, по-специално **като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията.**

- Резултатите от наблюденията съгласно Регламент ЕС/1176/2011 за превенция и корекция на макроикономическите дисбаланси. [Results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances]

ОП /в съдържанието на ПО2/ предвижда инструменти за решаване на идентифицирания в наблюденията проблем: *образователната система в България е неефективна по отношение на приспособяването към новите условия на пазара на труда и възпрепятства развитието на човешкия капитал“.*

- Споразумение за партньорство с Европейската комисия.

Описаните интервенции са в пълно съответствие със Споразумението за партньорство с ЕК.

Специфичните секторни документи, използвани при анализа на нуждите от програмно финансиране са:

I. Документи, в които е идентифицирана нуждата от подкрепа за приложните научни изследвания и изследователската инфраструктура /Дейности по ПО1/:

- *Общностни:*
 - Доклад за напредъка в областта на Европейското научноизследователско пространство, 2013 г.;
 - Стратегия на ЕС за Дунавския регион.
 - Стратегия за главните базови технологии – мост към растеж и заетост“ /* COM/2012/0341 final */;
 - Доклад за състоянието на Съюза за иновации – иновационен профил България.
- *Национални:*
 - Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Р България.
 - Национална стратегия за научни изследвания на Р България (Приета с Решение на Народното събрание от 28.07.2011 г.)

- Национална пътна карта за научна инфраструктура (Приета с Решение № 692 на Министерския съвет от 21.09.2010 г., актуализирана с решение №569/31.07.2014)
- Национална програма за развитие “България 2020”.

II. Документи, в които са очертани проблемите и задачите пред реформата във висшето образование /Дейности по ПО2, ИП2, СЦ2/.

▪ *Общностни*

- Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: “Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование” (2012 г.)
- Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.)
- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизиране на системите за висше образование в Европа” (2011 г.)

▪ *Национални:*

- Стратегия за развитие на висшето образование в Р България 2014-2020.
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година (дистанционни форми на обучение).

III. Документи, които анализират проблемите и поставят цели за развитието на системата на професионалното образование и обучение (ПО2, ИП4, СЦ1):

▪ *Общностни*

- „Комюнике от Брюж относно засилването на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение за периода 2011—2020 г.
- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите: “Нов импулс за европейското сътрудничество в професионалното образование и обучение

за подкрепа на стратегията „Европа 2020”

▪ *Национални:*

- „Национална квалификационна рамка, приета с РМС 96 от 2 февруари 2012 г.;

IV. Документи, очертаващи проблеми и перспективи за повишаване на качеството на училищното образование в България /ПО2, ИП1, СЦ1/

- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година;
- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г.

V. Документи, които маркират потребности от инвестиция за преодоляване на пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл на групи в неравностойно положение /ПО3/:

▪ *Общностни*

- Препоръка на Комисията от 20.02.2013 г. „Инвестициите в децата: прекъсване цикъла на неравностойното положение“ (Commission recommendation of 20.2.2013 Investing in children: breaking the cycle of disadvantage).

▪ *Национални:*

- Национална стратегия за младежта 2010 – 2020. (Приета от Министерски съвет на 06.10.2010 г.)
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г. (Документът е приет със Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.)
- Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (одобрена с Решение на Министерския съвет № 1 от 5 януари 2012 г., приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.)
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.)
- Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.”
- Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г.
- Национална стратегия за демографско развитие на Р България;

- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България;
- Национална стратегия за детето 2008-2018;
- Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България;
- Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г.;
- Концепция за държавна политика в областта на правосъдието за детето;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020).

1.1.2. Обосновка на избора на тематични цели и съответстващите им инвестиционни приоритети предвид споразумението за партньорство въз основа на набелязаните регионални и когато е уместно — национални нужди, включително необходимостта от справяне с предизвикателствата, посочени в съответните препоръки за отделните държави, приети съгласно член 121, параграф 2 от ДФЕС, и относимите препоръки на Съвета, приети съгласно член 148, параграф 4 от ДФЕС, като се взема предвид предварителната оценка.

Анализът на проблемите в системите на науката и образованието очертава няколко тематични полета, в които са концентрирани нуждите от прилагане на целенасочени мерки чрез ресурса на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“:

А. Развитие на капацитет за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в приоритетните области на ИСИС

Развитието на научните изследвания и иновациите в държавите-членки и регионите е едно от ключовите средства за постигане на целите на Европа 2020. Специфичните потребности на България в тази сфера могат да се групират по следния начин:

А.1. Потребности на макро равнище - увеличаване на инвестициите в НИРД, с фокус върху приоритетите на ИСИС и регионалната специализация

През последните 7 години интензитетът на НИРД в България е нараснал от 0,45% от БВП през 2007 г. до 0.67% от БВП през 2013 г. – стойност, която все още е значително по-ниска от националната цел от 1,5% за 2020 г., а също и от средната стойност от 2.06% за ЕС. Нарастването на общия интензитет се дължи изключително на повишени инвестиции за НИРД в стопанския сектор до 0,43%, докато в публичния сектор има

намаление от 0,31% през 2007 г. до 0,24% през 2012 г. (най-ниската стойност в ЕС)³. Основният фактор за увеличаване на инвестициите в НИРД е повишеният дял на финансиране от чужбина (както от фирми, така и от европейските фондове), който е нараснал от 7% през 2007 г. до 44% през 2011 г. Привличането на средства за НИРД от чужбина е положителен сигнал за конкурентоспособността на българската наука в международен план, но това не е довело до привличане на повече инвестиции от страна на българските компании – процентът на инвестициите на българския бизнес в НИРД (от общия размер на инвестициите в НИРД) регистрира намаление от 30,2% през 2009 г. до 16,9% през 2011 г. За сравнение, всички тези показатели се изменят много слабо през последните години за еврозоната и за ЕС като цяло.

Тези ниски нива на финансиране на НИРД в страната, за дълъг период от време, доведоха до някои силно негативни следствия: остаряла научноизследователска инфраструктура, ниско заплащане за изследователите, емиграция на талантиливи и висококвалифицирани млади изследователи (изтичане на мозъци), силно намален интерес към научна кариера сред младежите, непрекъснато намаляващ интерес към изучаване на инженерни и природни специалности. Ниските нива на финансиране са допълнени и с ниска ефективност и фрагментация на разпределяните публични средства чрез националните фондове за научни изследвания и иновации. Всичко това са фактори, които пречат за изграждането на стабилен и устойчив капацитет за научни изследвания и иновации в България, особено във високотехнологичните области очертани в Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС).

Предвидените мерки в ОП НОИР имат за цел да обърнат тези негативни тенденции като решат още няколко важни проблема. Например, формулираните приоритетните области на ИСИС изискват от научните организации в кратки срокове да доразвият научната си инфраструктура и да фокусират дейността си в областите на ИСИС. Тази адаптация изисква финансиране за закупуване на подходящо научно оборудване, преквалификация на изследователите в новите области и други свързани дейности. Необходимо е също да се навакса изоставането по отношение на развитието на иновативна и предприемаческа култура сред студентите, докторантите и младите научни работници. Мерките по ОП НОИР трябва да подпомогнат и ускорят тези важни процеси.

ОП НОИР може да подпомогне съществено и за регионалната специализация на научната система в България и нейното активно взаимодействие с бизнеса. Анализът на настоящата специализация по региони показва следните особености:

Най-активни в привличането на финансиране и изпълнението на национални и международни проекти са научните организации в София – това включва институтите на БАН, СУ „Св. Климент Охридски“, Медицински университет-София, Технически университет-София и няколко други, които имат разнообразен профил на изследвания и активно взаимодействие с местни и чуждестранни фирми.

Сравнително висока активност и ясна регионална специализация се наблюдава в пловдивския регион. Пловдив е вторият по големина български град с преобладаващи хранително-вкусови и селскостопански характеристики на икономическия профил. В този регион най-активни са Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, Медицинският университет – Пловдив и Университета по хранителни технологии. Близо до Пловдив се намира гр. Стара Загора, в който по-малки университети и организации (напр. Тракийският университет и институтите на Селскостопанската академия) обслужват главно нуждите на регионалната икономика.

³ Innovation Union Competitiveness Report 2013 SWD, January 2014

На трето място като регион на знанието и предприемаческата динамика се нарежда Варна. Тук най-добри постижения отчитат Техническият университет – Варна, Медицинският университет и Институтът по океанология към БАН, в сфери като качество на живот, здраве и околна среда. Регионът е от значение и по отношение на развитието на алтернативни енергийни източници и опазването на природното богатство в района на Черно море.

Значителен капацитет за участие в проекти и инфраструктури в Стратегията за Дунавския регион, в партньорство с бизнеса, имат някои университети в северна България – предимно Русенският университет „Ангел Кънчев“ и Медицинския университет - Плевен, които работят в сътрудничество с институции, разположени в София и Пловдив.

В останалите области на България не е налице ясна специализация на научните организации и тяхното сътрудничество с бизнеса.

ОП НОИР и ОП ИК, чрез системни и целенасочени интервенции за насърчаване на регионалната специализация и интеграция на научните организации и основните икономически субекти в приоритетните области на ИСИС, биха могли съществено да подкрепят цялостното икономическо развитие на регионите.

Анализът на резултатите от последния програмен период очертава един сериозен специфичен проблем пред сътрудничеството между научните организации и бизнеса. Съгласно изследване на БТПП, българските предприятия не изразяват висока готовност нито за самостоятелно реализиране на дейности в областта на иновациите (едва 23 % от предприемачите изразяват такава готовност), нито за възлагане разработката на нови продукти на научните организации и университетите. Това е една от най-важните причини за ниската иновационна активност в България (последно място в ЕС), въпреки сравнително добрата научна активност. Следователно се налагат специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, като активно се подпомага и стимулира тяхното сътрудничество. Необходим е ясен фокус на финансовите интервенции в приоритетните сектори на ИСИС, за да се постигне възможно най-висока ефективност на използваните средства.

А.2. Потребности на институционално равнище – развитие на съвременна научноизследователската инфраструктура и адаптиране към приоритетите на ИСИС

Модерните и добре екипирани научноизследователски инфраструктури са важен елемент в екосистемите за НИРД. Съгласно анализа на Националната стратегия за научни изследвания – 2020, състоянието на научната инфраструктура в България се описва с редица негативни характеристики:

- остаряла материална база и неефективно използване на наличното оборудване;
- липса на съвременен подход при административно-финансовото управление на инфраструктурата в рамките на базовите организации;
- липса на достатъчно специализиран персонал, обучен и квалифициран да обслужва оборудването и неговите потребители,
- липса на координация и допълняемост на налично съвременно оборудване в рамките на една институция и между отделните организации;
- липса на концентрация на апаратура, в някои случаи – силно персонализиран подход и дублиране на оборудването.

Тези характеристики рефлектират в няколко важни проблеми, които изискват системен подход за решаване. На първо място е необходимо да се модернизират съществуващата

инфраструктура като се търси специализация в областите на ИСИС и регионална концентрация. На второ място е необходимо да се създаде национална система за използване на големите научни инфраструктури, създадени с публични средства – с ясни правила за използване, широк достъп за публични организации и бизнеса, с максимална ефективност и унифицирана система за разпространение на публичните резултати. На трето място, трябва да се идентифицират и подпомогнат инфраструктурните проекти, с които България може да се включи като пълноправен партньор в разпределените европейски мрежи за научна инфраструктура (ESFRI, CERN и др.). Това включва и осигуряване на достъп до международните бази с научни данни и публикации, без които българските учени не биха могли да се включат пълноценно в изследователския процес. На четвърто място, трябва да се подпомогнат водещите регионални университети и научни центрове в адаптацията им към новите приоритети на ИСИС, което изисква оборудване с подходящи лаборатории и изследователски апаратури.

Модернизирането на научната инфраструктура би имало важни положителни следствия в няколко посоки: повишаване на възможностите за сътрудничество на водещите научни организации с бизнеса, много по-високо качество на подготовка на кадри за съвременните технологии, повишаване на възможността за включване на български научни колективи в европейските мрежи за развитие на нови технологии в ключови области като ИКТ, транспорт чиста енергия, здраве и др., които са идентифицирани като приоритетни за България (ИСИС) и за целия Европейски съюз. Важно следствие от подобряването на научната инфраструктура и на условията за НИРД би било повишаването на интереса към кариера в областта на инженерните, природните и медицинските науки, които имат решаващо значение за развитието на високите технологии.

През 2010 г. България прие Пътна карта за развитие на научната инфраструктура, която беше актуализирана през 2014 г. Част от включените в Пътната карта научни инфраструктури попадат в приоритетните области на ИСИС. Друга част от инфраструктурите са подбрани, защото позволяват включването на българските научни организации като партньори в общоевропейската научноизследователска инфраструктура (ESFRI). Но като цяло Пътната карта е приета преди да бъдат определени окончателно приоритетните области на ИСИС и преди да се изчисти концепцията за центровете на върхови постижения и центровете за компетентност като ключови елементи за реализиране на целите на ИСИС и на ОП НОИР. По тази причина, за целите на ОП НОИР ще бъде направен преглед на инфраструктурните комплекси включени в националната Пътна карта, като се приоритизират и финансират само тези комплекси, които съответстват най-добре на целите на ИСИС. Планира се и допълнителна актуализация на националната Пътна карта за научна инфраструктура, така че тя да бъде приведена в пълно съответствие с националните приоритети дефинирани в ИСИС и в Националната стратегия за научни изследвания.

А.3. Потребности на индивидуално равнище - привличане и задържане на специалистите в сферата на научните изследвания и високите технологии

Делът на завършилите висше образование по природни и инженерни дисциплини бавно догонва средните за ЕС равнища. България обаче продължава да страда от изтичане на висококвалифицирани специалисти, включително изследователи. В Доклада за глобалната конкурентоспособност на Световният икономически форум за 2013-2014 г. страната се нарежда сред държавите с най-нисък капацитет да задържа (142-ро от 148 места) и привлича (144-то място) таланти. Що се отнася до научните изследвания,

„изтичането на мозъци” има две измерения – напускане на страната, но също и напускане на научния сектор.

Този проблем изисква адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие, висока мобилност, включително междусекторна, в рамките на академичната подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия (spin-off, spin-out).

Има нужда от специални инвестиции за подготовка на изследователи за сферата на бизнеса, вкл. подготовка на специалисти с докторска степен в приоритетните области на ИСИС. Тези специалисти трябва да имат засилено обучение в сферата на иновациите и предприемачеството и да работят по теми от интерес и в тясно сътрудничество с фирмите. Необходимо е специализираната научна подготовка да се комбинира с практическо обучение във фирми, както и да се култивират знания и умения за създаване и управление на собствен бизнес.

Според НСИ, през 2013 г. хората включени в НИРД в България са близо 17 500, от които 51 % са в бюджетни организации (главно институтите на БАН и ССА), 26 % са във висшите училища и 23 % са във фирми. В този контекст е важно да се подчертае негативния демографски профил на България, според който се очаква населението на страната да намалее с 27% до 2060 г. Наблюдава се бързо застаряване на населението, което засяга сериозно академичния и преподавателския състав. Поради това са необходими активни мерки за подготовка и подкрепа на следващи поколения от млади учени, включително и чрез привличане на изследователи от чужбина, които са готови да развият своята кариера в България.

Тези мерки са абсолютно необходими за осигуряване в средносрочен и дългосрочен план на динамиката на *интелигентния растеж*, разглеждан през качество на подготовката и мотивацията на изследователите.

А.4. Потребности за по-тясно взаимодействие между науката и бизнеса с цел развитие на потенциала за иновации

България остава най-слабо представящата се страна в ЕС-28 в Сравнителния анализ на европейските иновации за 2014 г.⁴ поради структурно недофинансиране, утежнени процедури за достъп до проектно финансиране, разпокъсано финансиране в различните сфери, слаба връзка наука-образование-бизнес и липса на стратегически фокус на интервенциите в тази област.

Анализът на състоянието на научните изследвания на България (МОН, 2010)⁵ очертава слабите страни, свързани с качеството на услугите, които публичните участници в сектора на научните изследвания предоставят, както и потенциала за развитие на изследванията и иновациите. Като основен проблем в тази област се очертава слабото сътрудничество с бизнеса и по-специално:

- Липса на координирана политика на дейностите, засягащи научните изследвания и иновациите
- Липса на съвременна научно-иновативна инфраструктура

⁴ Innovation Union Scoreboard 2014

⁵ www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=5279

- Фрагментирана институционална среда
- Нисък дял на финансиране на конкурсен принцип и нисък общ процент на финансиране
- Неблагоприятен възрастов профил
- Пасивна позиция на бизнеса

Налице са и силни страни, върху да стъпи една ориентирана към пазара промяна: добри традиции в природните науки, запазени научни школи и висока публикационна активност в някои области, културно многообразие съчетано със специфична национална идентичност, силна ориентация на изследователите към международно сътрудничество, позитивна нагласа на обществото по отношение на образованието и науката.

ОПНОИР и ОПИК трябва да изиграят решаващата роля за подобряване на нивото на НИРД и за активизиране на иновационния потенциал, така че България да успее да се издигне до равнището на умерените иноватори. За тази цел е необходимо да се повиши общото ниво и да се фокусират финансовите ресурси в сферата на НИРД и иновациите, в синхрон с националната Иновационна стратегия за интелигентна специализация, която дефинира следните приоритетни области:

- Мехатроника и чисти технологии
- Информатика и ИКТ
- Индустрия за здравословен живот и биотехнологии
- Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии

С цел фокусиране на финансовите ресурси, интервенциите по ОП НОИР ще бъдат насочени изключително в приоритетните области на ИСИС. Където е възможно, този фокус ще бъде съчетаван с регионалните особености на икономиката и с възможностите за международно сътрудничество в областта на новите технологии. За да бъдат използвани ефективно инвестираните ресурси, ще бъдат подкрепяни колективи с доказани научни постижения, които имат международни признати силни страни и потенциал за развитие в приоритетите на ИСИС.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ”,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на потребността да се увеличат и приоритизират инвестициите в НИРД.** Подкрепата от ОП ще допълни националните източници за финансиране на НИРД в България, като се фокусира върху изграждането на капацитет за развитие на научните изследвания и иновациите в приоритетните области на ИСИС. Наред с това ОП ще подпомогне постигането на повече и по-качествени приложни научни резултати, процеси и услуги, които са от интерес за бизнеса. Инвестициите в научните организации ще повишат техния потенциал за европейско и международно сътрудничество в рамките на програмата Хоризонт 2020 и другите програми на ЕС. Развитието на капацитета за научни изследвания и иновации ще открие възможности за нови партньорства с бизнеса и за създаване на нови фирми. Всички тези дейности ще подпомогнат трансфера на знания и практики от научния и образователния сектор към бизнеса, а висшето образование ще се хармонизира много по-добре с

потребностите на пазара на труда по отношение на висококвалифицирани специалисти.

- **По отношение на потребността от развитие на научноизследователска инфраструктура.** ОП предвижда съвкупност от допълващи се инвестиции за модернизиране на научноизследователската инфраструктура. Ще се осигури подкрепа за създаване и развитие на центрове за върхови постижения, центрове за компетентност и на научни инфраструктури, включени в националната пътна карта. Инвестициите ще бъдат насочени само към водещи научни организации, с доказани постижения и капацитет за развитие в областите на ИСИС, със специален фокус към създаване на партньорства с бизнеса и към решаване на актуалните проблеми на българското общество. С оглед на пълноценното включване на българските изследователи в европейското научно пространство, ще се подкрепят центрове и консорциуми, които имат потенциал за успешно участие в програмата Хоризонт 2020 и/или могат да играят важна роля в изпълнението на пътната карта на ESFRI, когато тези условия са съчетани с приоритетните направления на ИСИС. Друга предвидена мярка е модернизацията на лаборатории и структури на ограничен брой научни организации, вкл. висши училища, за подпомагане на регионалната специализация, която зависи в огромна степен от наличието на квалифицирани специалисти и от възможностите за сътрудничество между бизнеса, научните организации и висшите училища.
- **По отношение на потребността за увеличаване и задържане на специалистите в сферата на научните изследвания и образованието.** ОП разглежда като решаващи интервенциите, насочени към подкрепа на изграждането на ново поколение изследователи и преподаватели във висшите училища. ОП ще използва натрупания опит и положителното въздействие на актуализираните учебни програми за студенти, докторанти и пост-докторанти в рамките на предходния програмен период. Ще осигури безвъзмездни средства за междусекторна и трансгранична мобилност с компонент за реинтеграция на изследователите, за проекти в областта на приложните изследвания с фокус върху развитието на младите изследователи и за синергични мерки с програмата Хоризонт 2020. ОП ще подкрепи достъпа до международни научно-изследователски съоръжения и бази-данни, а също и публикациите в утвърдени научни списания, което ще даде възможност за интернационализация и повишаване на конкурентоспособността на българската наука и икономика. ОП ще предложи повече инструменти за разпространение на резултатите от научните изследвания в учебния процес и към бизнеса. Мерките насочени към развитие на специалистите са разпределени в ПО 1 и ПО 2 (ИП2, СЦ4), като в ПО 1 са мерките свързани със специализацията и с изграждането на специфични професионални умения в областите на ИСИС. Изграждането на тези умения неминуемо изисква работа със съвременна научноизследователска апаратура и усвояване на специфични умения за дадената научна област, чрез провеждане на реални изследвания, което естествено свързва тези дейности с мерките в ПО 1. Обратно, в ПО 2 са предвидени мерки, които развиват общите умения (несвързани с дадена тясна научна област) на младите изследователи и преподаватели във висшите училища като компютърни и комуникационни умения, съвременни методи за преподаване, междусекторна и трансгранична мобилност и други подобни.

- **По отношение на потребността да се развива потенциала за иновации.** ОП НОИР ще подпомага развитието на иновационната и предприемаческата култура сред изследователите, докторантите и студентите. Ще се подкрепят приложни научни изследвания от интерес за бизнеса в приоритетните направления на ИСИС, тъй като участието на младите изследователи и докторантите в такива изследвания е най-ефективния метод за повишаване на квалификацията и уменията им в съответната професионална област. По този начин ще се подготвят кадри, които впоследствие могат да се включат в изследователските и развойни отдели на фирмите. Чрез тези мерки ОП НОИР ще развие базата за развитие на иновациите в областите на ИСИС и така ще осъществи необходимата синергия с дейностите по ОП НОИР.

Б. Система на висшето образование:

Като важен компонент от научноизследователския сектор, но и като фактор с влияние върху пазара на труда, системата на висшето образование обособява втора, специфична зона с потребности от интервенция чрез средствата на структурните фондове на ЕС. Нуждите на системата на висшето образование се групират условно по следния начин:

Б.1. Потребности, свързани със структурата на системата за висше образование:

Референтните документи констатира, че съществуващата мрежа от 51 висши училища „надвишава значително средните показатели на редица съпоставими с България страни от Европейския съюз (ЕС) – като население и територия.”⁶ Това непремерено разрастване е свързано със занижения контрол от страна на държавата, а негативните ефекти се изразяват в слаба ефективност на бюджетното финансиране за сектора, влошеното качество на обучение и слабата реализация на завършилите на трудовия пазар.⁷ Университетите продължават да бъдат разглеждани като чисто образователни структури.⁸

Броят на висшите училища проектира проблем, свързан с баланса между ресурси и качество. Състезанието на множество бенефициенти за ограничени бюджетни средства се оказва незадоволително решение. „Слабите” участници на образователния пазар поддържат съществуването си като свалят праговете за участие в и завършване на бакалавърски и магистърски програми Липсват сериозни стимули за висшите училища да повишават качеството на обучението и изискванията спрямо представянето на студентите. Тази практика затваря порочния кръг: ниски изисквания – дефицити в знанията и уменията – слаба реализация на трудовия пазар. Дипломирането в някоя професионална област често се разминава с подготвеността за работа и нивото на образование, които тя налага.

Видимият симптом на явлението са все по-острите диспропорции между големите бройки на ежегодния прием и малкия брой на кандидатите. Това води до системно занижаване на критериите за прием, броят на студентите расте за сметка на качеството, което в последна сметка все повече задълбочава неадекватността на образованието спрямо нуждите на пазара на труда. Специфичната препоръка 4 на Съвета за 2013 г. адресира тъкмо тази критична точка. В нея директно се посочва, че България трябва да „продължи реформата във висшето образование, по специално като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда”. Върху тази

⁶ Проект на Стратегия за развитие на висшето образование: стр 9

⁷ (ibid.).

⁸ Национална стратегия за научни изследвания 2020, стр. 15

потребност акцентира и стратегията “Европа 2020”, която обръща вниманието на страните-членки върху *ефективно* инвестиране в образователните системи, вкл. и в най-високата степен.

Реформата трябва да се мисли в посока към оптимизация, окрупняване и редукция на мрежата на висшите училища, като паралелно с това се търси сътрудничество между образованието, научно-изследователските институти и предприятията. За ускоряване на процеса е нужна визия за развитие, подходяща законова рамка и целенасочени финансови интервенции. Стратегията за развитие на висшето образование и плана за нейната реализация очертават насоките за реформа на висшето образование. ОПНОИР ще подкрепи някои от най-важните елементи на тази реформа, като подобряване качеството на образованието и засилване връзките с пазара на труда.

Б.2. Потребности, свързани със съдържанието на образователния продукт (знания и умения):

Под „съдържание” тук разбираме спецификата на образователните програми и разглеждаме тяхната пригодност към динамиката на съвременния свят.

Статистиката на НПП показва, че през 2011 г. 30.6% от образователно-квалификационните степени "бакалавър" и "магистър", се присъждат в област „стопански науки и администрация”, следвани от 15.2% – в област „науки за обществото и човешкото поведение”. В контраст с това развитие, търсенето на работна ръка е най-голямо в областите „здравеопазване”, „енергетика” и образование”, а секторите с перспективи за развитие и търсене на висококвалифицирана работна ръка са хранително-вкусова промишленост, транспорт, електроника и електротехника, химическа промишленост и ИКТ.⁹ По-малко от 30% от завършващите студенти се реализират по съответната професия¹⁰.

В рамките на програмите по специалност има разминаване между обучението, предлагано от университетите и квалификацията, потребна на предприятията. Според изследване, проведено от НЦИОМ и БСК през 2010 г. сред представители на бизнеса, 56% от анкетираните мениджъри на фирми заявяват, че проблем за развитието им е липса на квалифицирани кадри; 19% посочват това обстоятелство като “голяма трудност”.

Най-динамично развиващият се сектор (в България и Европа) е този на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). И тук анализът на Стопанската камара от 2012 г. констатира сериозни проблеми, свързани с липса на квалифицирани кадри, както и тенденция те да се задълбочат.

Затрудненията пред ИКТ индустрията, които имат отношение към системата на висшето образование, са свързани с недостатъчния брой студенти в тази област. Макар относителният дял на учещите в тук да е висок, те не успяват да удовлетворят нуждите на сектора. Причините се отнасят до:

- Слаб интерес към точните науки изобщо: през 2012 г. в България в специалности, свързани с точни и математически науки се обучават около 10 на 1000 души, при средно за Европа около 14 на 1000¹¹.

⁹ НПП, стр. 42

¹⁰ Проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 10

¹¹ Eurostat, 2012

- Недостатъци в планирането на приема: местата и специалностите, които университетите обявяват, не са съобразени с нуждите на бизнеса, а са мотивирани изключително от стремежа на академичните институции да задоволят капацитета си. При планирането на бройките участието на бизнеса, който е краен потребител на кадрите, е символично.

Разминаването между потребностите на работодателите и подготовката в системата на висшето образование е до голяма степен резултат и от изолиране на бизнеса от дебата за реформата в програмите. Доколкото все пак бизнесът участва в развитието на образованието, това се случва по-често едностранно и по негова инициатива. Представители на ИКТ сектора констатираат, че програмите са ориентирани теоретично и академично, но не и практически. Стажантските програми във втори и трети курс представляват възможно решение за компенсиране на този дефицит. Подобен ефект има и практиката да се наемат на половин работен ден младежи, които все още следват.

В тази посока е направена и специфична препоръка 4 на Съвета за България/ „да ускори съпътстващите мерки, като се съсредоточи върху модернизиранието на учебните програми”.

Образователният профил на работната сила е фактор, който има пряко отражение върху развитието на икономиката. Не случайно едно от заключенията на Дълбочинните наблюдения¹² гласи, че „в някои сектори икономическият ръст е възпрепятстван от *разминаване в уменията и недостиг на кадри*”. Адекватната квалификация носи висока добавена стойност, по-добро заплащане и перспектива за заетост. Периодът на кризата в България показва, че работодателите се адаптират най-бързо като съкращават ниско квалифицираните работници с най-слаба производителност и съответно – с ниски нива на заплащане.¹³ Естествено се налага заключението, че е необходим всеобхватен пакет от мерки, който да адресира проблема с квалификацията и уменията на заетите.¹⁴

Водещ принцип при планиране на мерките свързани с качество и връзки между образование и пазар на труда е отговорността, възложена в рамките на стратегията “Европа 2020“ – *да бъдат съгласувани образователните резултати с нуждите на пазара на труда*.

Б.3. Потребности, свързани с доставчиците на образователната услуга (Преподавателите):

Освен резултат на политики, насочи към промяна на профила на подготвяните специалисти в съответствие с развитието на икономиката, съдържанието на образователния продукт е и функция на квалификацията на преподавателите във висшите училища. Националните програмни документи, напр. Проект на Стратегия за развитие на висшето образование, очертават нуждата от нови умения за работа с ИКТ, електронно съдържание и дистанционни форми на обучение.

Необходима е и актуализация на знанията в специфичните области на преподаване. В зависимост от предмета това може да стане чрез сътрудничество с бизнеса при практико-квалификационните специалности или през участие в научна работа/съвместни конференции при по-академичните сфери. Преподавателите трябва да бъдат активно въвлечени в актуалния живот и световните тенденции в своята област.

¹² In-depth Reviews, стр. 4

¹³ In-depth review, стр. 34

¹⁴ In-depth review, стр. 41

Политиката за динамизиране на академичната кариера на преподавателите може да се разглежда и като инструмент за издигане на престижа на преподавателската дейност и мотивацията на преподавателя.

Стесняването на разстоянието между преподавателите и актуалните тенденции в техния предмет и обвързването на академичните курсове с реално професионално развитие, така че висшето образование да придобие по-тежка прагматична страна, ще засили значително интереса на студентите.

Осигуряването на условия за професионално развитие, намиране на ефективна мотивация, която за задържи перспективни млади випускници – не само в страната, но и в университетите, следва да се превърне в основен приоритет на образователната система. В *проекта* на Стратегия за развитие на висшето образование „изоставането в методите на преподаване”, „демотивацията” и „застаряването” са посочени като основни слабости на преподавателския състав¹⁵. Трите фактора са взаимно обусловени. Младите хора нямат интерес да останат в системата на висшето образование и не виждат в академията привлекателна перспектива.

Основният инструмент за обвързване на образование и кариера са кариерните центрове към университетите. Те функционират в България от 2005 г. и са създадени в хода на интегрирането на добри практики от международния опит¹⁶. Потенциалните работодатели представляват техни естествени партньори. В България обаче кариерните центрове все още срещат редица затруднения, като непълните бази данни¹⁷ и слабото сътрудничество с бизнеса. В същото време, въпреки наличието на подобни специализирани звена във всеки университет, по данни на Българската стопанска камара, работодателят остава скептичен към наемането на млади висшисти и като най-съществена причина изтъква неадекватността на образованието спрямо изискванията на работната среда.

Сътрудничеството между работодатели и кариерни центрове следва да се насочи в две посоки:

- развитие на стажантски програми;
- обратна връзка от бизнеса за идентифицираните пропуски в подготовката на младите висшисти.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” притежава потенциал да се превърне в повратна точка за промяна в посочените тенденции. Тя ще даде финансовия инструмент на България да изгради „ново поколение университетски преподаватели и изследователи, притежаващи висок обществен престиж, широка езикова подготовка, висок потенциал за мобилност и международно научно сътрудничество”¹⁸.

Б.4. Нужда от разширяване кръга потребители на образователната услуга (придобиващите висше образование)

Данните сочат, че сред страните от Европейския съюз, България е с най-нисък дял на завършилите висше образование сред хората на възраст 30-34 г.¹⁹. Едва 29% тях

¹⁵ проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 22

¹⁶ Фондация на бизнеса за образованието, 2009 г.

¹⁷ Валентина Шарланова “Кариерното планиране в обществото на основата на знанието”, 2009 г.

¹⁸ проект на Стратегия за развитие на висшето образование, стр. 35

¹⁹ НПП, стр. 40

притежават образователно-квалификационна степен /бакалавър или магистър/. Предпоставките за това са в затруднения достъп до образователни услуги от горните нива на системата за групите с ниски доходи. Все по-осезаемо, с кризата, бедността се превръща в препятствие по пътя към университета. След завършване на средното си образование младите хора са принудени да започнат работа или пък заминават за чужбина с намерението да продължат житейските си планове в емиграция. От подобен порядък са ограниченията в достъпа до висше образование, свързани със специални образователни потребности или принадлежност към етническа група. Липсата на адекватна за нуждите издръжка е дискриминиращ фактор за младежите с увреждания. При ромите бедността, изолацията, негативите на семейната среда и пропуските в началните образователни степени превръщат университета в почти невъзможна цел (висшистите сред тях са 0,5%).

Извън системата от стипендии, които са недостатъчни за издръжката на студента, основен механизъм за неговата подкрепа е студентското кредитиране – сравнително нова за България форма на финансово подпомагане. Програмата за студентско кредитиране стартира през 2010 г. Към настоящия момент четири са банките, включени в нея, а държавната гаранция за 2014 г. е 40 милиона лева.

ОПНОИР предвижда подкрепа на студентите с два вида стипендии – за развитие на специалисти в приоритетни области, насочени към решаване на проблемите на пазара на труда, и за разширяване на достъпа до висше образование.

Системата на студентското кредитиране ще бъде запазена и развивана, но без финансов ангажимент от страна на ОПНОИР. За целта ще бъдат използвани възможностите на Закона за студентско кредитиране и националният бюджет.

В резултат от провежданите политики, включително и чрез структурните фондове на ЕС, нетният коефициент за записване във висше образование се увеличава прогресивно от 2001 г. насам. От 25,8% през учебната 2001/2002 г., той е скочил на 42,6% за учебната 2011/2012 г. при средногодишно увеличение от 3,4% в броя на придобилите диплома за висше образование.²⁰

Стратегическата рамка на оперативната програма ще даде устойчивост на така очерталата се тенденция на нарастване. Тя ще гарантира условия за постигане на националната цел от 36% завършили висше образование във възрастовата група 30-34 г. към 2020 г., в унисон с водещата цел на Стратегията „Европа 2020“.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „СИСТЕМА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ“,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на нуждите, свързани с преструктуриране на системата:** В съответствие с подготовката на стратегия за развитие на висшето образование е предвиден комплекс от мерки за *усъвършенстване системите за управление, контрол и отчетност във висшите училища*. Планира се разработването и внедряването на модели за *обвързване на финансирането с резултатите от обучението* и реализацията на завършилите. Подкрепа ще получи работата на институции, ангажирани във *външно оценяване и акредитация*, ще се засили тежестта на рейтинговата система при планиране на държавната политика в сферата на висшето образование. Оперативната програма ще *даде стимул и*

²⁰ НПП, стр. 40

рамка за належашото преструктуриране и оптимизиране на мрежата от висши училища.

- **По отношение на потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт:** Чрез система от *стипендии* ще се стимулира обучението в *приоритетни* за страната области. Подкрепа ще получи въвеждането на *нови форми на преподаване*, разработването на интегрирани програми и *програми с насоченост към потребностите* на бизнеса.
- **По отношение на потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга:** Във философията на ОПНОИР са заложили възможности за *сертифицирано обучение за работа с ИКТ* по международно признати стандарти. Чрез принципа на допълването ще бъдат разширени опциите за *преподавателска мобилност*. Предвидени са специализирани програми за *подобряване на методическите и управленски компетентности* в сферата на висшето образование.
- **По отношение на потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга:** Посредством възможностите на оперативната програма *системата от студентски стипендии* ще получи допълнителен ресурс, който да направи следването по-достъпно и насочено към приоритетните области на икономиката. Специално внимание ще бъде насочено към разширяване на възможностите за включване на студенти, докторанти и специализантите с увреждания в цикъла на висшето образование.

Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието най-вече чрез дейностите свързани с развитието на изследователите, качеството на висшето образование и ученето през целия живот (ПО1 и ИП2 в ПО2).

В. Училищно образование, обучение, учене през целия живот

Най-мощна с броя на участниците, с най-разнообразен кръг на заинтересовани институции и с най-силно социално въздействие е системата на училищното образование и сектора на свързаните с нея услуги. Потребностите на тази тематична област могат да бъдат групирани по следния начин:

В.1. Потребности, свързани с достъпа до училищно образование

Те имат различни и често комплексни измерения – нужда от преодоляване на дискриминиращи условия, засягащи специалните образователни потребности на детето, внимателно адресиране на проблематика, специфична за етническата среда на ученика, смекчаване на негативни тенденции като отпадане от училище, свързани с бедност, състояние на семейната среда и др.

Делът на лицата на възраст 18-24 г., преждевременно напуснали образователната система в България, е 12.5% през 2012 г. и се движи около средната стойност на показателя за 27-те държави-членки на ЕС (13.5%)²¹. Този показател все още надвишава както равнището, зададено от стратегията Европа-2020 (10%), така и националната цел от 11%.

²¹ НПП, стр. 37

Докато формалните показатели не показват драстични отклонения от тенденцията в Съюза, националният контекст, причините на явлението, будят сериозно безпокойство: у нас отпадането се случва в изключително усложнена мрежа от фактори, където етнически обусловена проблематика се усилва от други социални явления като бедност и безработица. В анализа на слабостите ”Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства” посочва niskия „стандарт на живот”²² като една от основните пречки пред пълноценното включване в образователния цикъл. Достъпът до училищно образование задължително трябва да бъде погледнат и през демографската динамика на населението в България, която още с хоризонта на 2020 г. ще доведе до намаляване на демографския ресурс и до сериозна етническа фрагментация (*виж демографските прогнози на НСИ*).

В пряка връзка със затрудненията пред достъпа, свързани с икономическия статус и принадлежността към затворени етнически групи, са регионалните диспропорции сред потребителите на образователни услуги. Статистиката на НСИ показва, че по-малко от половината жители на селата имат най-малко средно образование. Докато в големи градове като София и Варна хората прекарват по-дълго в училище (11 години и повече), в Кърджали и Разград те учат средно по 9 години²³. Географският дисбаланс подсказва необходимостта от целеви програми по линия на структурните фондове. За сравнение – в периода 2007-2013 г. операциите, стартирани от МОН като междинно звено, покриваха територията на цялата страна, без регионална приоритизация.

С по-слаб публичен отзвук, но с дългосрочен ефект върху идеята за равния достъп до качествено образование за всички слоеве на българското общество, е откъсването между образованието в държавни и частни училища. Поради ред причини като по-добро финансиране, по-високо ниво на преподавателите и по-сериозна конкуренция, през последните години частното образование успя за земе водещи позиции по отношение на качеството на преподаване. През 2012 г. частните училища постигат най-добри резултати в малките матури и в кандидат-гимназиалните изпити. В изпитите след 7-ми клас, 8 от училищата в челната десетка в София са частни, а в последните 45 места няма нито едно частно училище. Американският колеж е традиционно с най-добър резултат от матурата по български език и литература (БЕЛ). Шест средни частни училища са в първите 15 места в класацията на Евростар на средните училища в София-град, а от първите 25 от всички видове училища броят на частните е 12, тоест близо половината. Високото частно образование обаче не е отворено за всички, а държавата не предлага стипендии за обучение или изнасяне на част от държавната субсидия в частни заведения.

Не на последно място трябва да се отбележат и хроничните дефицити в средата (подготовка на учители, учебно съдържание, нагласи на деца и родители от други етноси), които създават повече затруднения, отколкото условия за адаптиране и отваряне на капсулираните общности чрез образование.

В кръга от проблеми, свързани с достъпа до образователни услуги, обособено място заемат нуждите на децата и учениците със специални образователни потребности. Като резултат от политиките за тяхното приобщаване към училищния живот, провеждани от началото на хилядолетието до днес, броят на децата, изолирани в „специални” институции, е намалял пет пъти²⁴. Успоредно с това са създадени условия за

²² стр. 3

²³ www.nsi.bg

²⁴ по данни на НСИ

провеждане на интегрирано обучение. Подкрепата на структурните фондове остава важна в две направления:

- осигуряване устойчивост на добрите практики;
- катализиране на реформата за насърчаване на „включващото образование”, съобразено с индивидуалните нужди на възможно най-широк кръг деца.

С оглед на описаните процеси, Оперативната програма се разглежда като важен инструмент за смекчаване на рисковете, като буфер, който ще поеме сътресенията на прехода към нова образователна среда, отговаряща на демографския профил и трудовия пазар в страната към 2020 г.

В.2. Потребност от адаптиране на образованието към трудовия пазар: нужда от качествено и приложимо образование, създаване на среда за учене през целия живот.

Прогнозната статистика сочи, че делът на младите хора в България ще намалява трайно във времеви обхват на Оперативната програма.²⁵ В този смисъл пълноценното използване на работната сила, нивото на нейната квалификация и способността да генерира висока добавена стойност, са от ключово значение за перспективите пред икономиката и социалната система.

Заключенията на редица програмни документи отчетливо показват нужда от допълнителен импулс за промяната, иницирана по линия на ОП РЧР 2007-2013 г. Наблюдението на независимото външно оценяване (PISA-2012) върху общата резултатност/продукта на системата очертават сериозни проблеми в математическата и езикова грамотност. Основата за развитие и реализация през трудовия живот е белязана от дефицити:

Сериозни диспропорции са налице и между специфичните квалификации, предлагани от професионалното образование и реалната ситуация на трудовия пазар. По експертна оценка²⁶ редки и търсени професии влизат в категорията на „заstraшените”, докато атрактивно брандирани икономически и други специалности със слаб или нулев ефект върху икономиката отклоняват от оскъдния ресурс на системата. Наблюдава се и географска диференциация в търсенето на професии – предимно в районите, където има доминиращи отрасли. Така например в Югоизточна България има „глад” за специалисти в областта на електроинженерството и енергетиката, поради концентрацията на енергодобивна промишленост. Подобни специфики следва бъдат взети под внимание при актуализацията на учебните програми и дори при промените в профила на някои професионални училища.

Описаните недостатъци се проявяват в иначе развита система от институции за професионално образование, където към 2012 г. функционират 350 държавни, 41 общински и 61 частни професионални училища. Следователно промяната трябва да бъде мислена повече в посока подобряване на съдържанието и качеството, отколкото увеличаване на капацитета.

Важна свързка между училището и пазара на труда са кариерните центрове. Тяхното изграждане бе насърчено с реализацията на проект по операция BG051PO001-4.3.02 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”. В края на програмния

²⁵ Национална стратегия за младежта, стр. 9

²⁶ Източник: интервюта с представители на ресорни дирекции в МОН

период обаче, мрежата от кариерни центрове остава нестабилна, в процес на формиране. Належаша е нуждата паралелно с изграждането на техния административен капацитет да бъдат разработени и съответните програми по кариерно образование, да бъде намерено мястото им в извънкласната дейност. Училищата трябва да получават актуална и достъпна информация за състоянието на пазара на труда²⁷.

Около половината завършили професионални училища са се обучавали в областта на икономиката и администрацията - тенденция, която дублира висшето образование. Третата по популярност специализация е свързана със сигурността и безопасността. В същото време през учебната 2011/2012 г. няма нито един ученик, който да е получил специализация в сферата на ИКТ²⁸.

Съотнесени към пазара на труда, тези пропорции свидетелстват, че средното професионално образование не си сътрудничи ефективно с бизнеса в конкретните области.

Като цяло отнасянето към посланието на стратегията „Европа 2020“ за учебни програми, ориентирани към „творчество, иновации и предприемачество“²⁹ показва, че пред реформата в българското училище предстои още дълъг път. В тази връзка експертните становища³⁰ констатира, че системно препятствие представлява все още високата степен на централизация в средното образование – не само на ниво мениджмънт, но и що се отнася до преподаването. Учителите нямат възможност да избират учебниците, по които се учи, плановете и програмите не са гъвкави, изпълнението на формалностите доминира над функционалните решения. Това затруднява адаптирането на учебния процес към индивидуалните нужди на ученика, лишава го от динамика. Образователния продукт се отдалечава от реалностите на света извън училището, в частност от нуждите на пазара на труда.

Характерен елемент на този кръг потребности е нуждата от осигуряване на възможност за допълнително обучение на хора с ниска квалификация, отпаднали от образователната система в нейните ниски нива и на ранни етапи от житейския си път. В логиката на секторната стратегия (*Национална стратегия за учене през целия живот*), образованието за възрастни и ученето през целия живот се разглеждат като средство за адаптация на рискови групи, но и като благоприятен фактор за нивото на трудовия пазар в цялост. Стъпките, които България е предприела в тази посока, все още не са разгърнали потенциала на описания подход.

В контекста на изложените потребности, Оперативната програма притежава ресурса да продължи да бъде катализатор на положителна промяна за развитие на качествено образование с висок коефициент на полезна дейност спрямо трудовия пазар.

В.3. Потребности на педагогическия персонал:

Страната е сред последните тридесет в световен мащаб по „ниво на подготовка на персонала“ в образователната система³¹. Тази стряскаща позиция е най-точната формулировка за проблемите и нуждите в кръга на педагогическите специалисти. Общата картина тук до голяма степен следва логиката на идентифицираните нужди при преподавателите във висшите училища. Учителите не са готови да прилагат съвременни технологии и похвати в учебния процес. Липсват умения по специфични

²⁷ Рашева-Мерджанова, 2012: 85-87

²⁸ Източник: Национален статистически институт

²⁹ Стратегия „Европа 2020“, стр. 16

³⁰ Анализ на фондация С.Е.Г.А.

³¹ НПП, стр. 14

теми като работата с деца със специални образователни потребности (СОП) и мултикултурна среда. Наличните възможности за мобилност са недостатъчни. Общественото признание за учителската професия продължава да деградира, незадоволително е нивото на заплащане. И като резултат: съсловието не се попълва с качествени кадри, идващи от университета.

Ето някои количествени отражения на негативните процеси. По данни за учебната 2012/2013 г. учителската заплата в България е по-малка от БВП на глава от населението и макар статистиката да отчита нарастване на нейната покупателна способност, в абсолютна стойност българските учители са най-лошо платените в ЕС: 4370 евро на годишна база спрямо 10 000 – 13 000 евро в други страни от бившия съветски блок като Чешката република³². Важни стъпки в реформата по отношение на финансовата мотивация са: а) осигуряването на по-голяма свобода на училищата в управлението на собствените бюджети (децентрализацията) и б) диференцираното заплащане на учителския труд. Макар и удачен като замисъл, механизмът на диференцираното заплащане се нуждае от прецизиране, насочено към по-ясни и обективни критерии в оценката на изпълнението и формирането на допълнителните възнаграждения.

Разглеждан в координатите на неадекватната квалификация и слабата мотивация, не е оптимистичен и възрастовият профил на заетите в сферата на образованието. Според данни, цитирани в *Анализа на социално-икономическото развитие на Република България*³³, броят на учителите в общообразователните училища до 49 годишна възраст намалява за сметка на увеличение на онези над 50 г. В професионалните училища учителите над 55 годишна възраст съставляват 26% от общия им брой към 2011 г. От всички заети в общообразователните училища към 2011 г., на близо 40% от тях е предстояло пенсиониране в рамките на следващите шест години. Между 2006 и 2011 г. броят на учителите във възрастовата група 30-34 г. е спаднал с около 40%.

За да отговори на идентифициращите нужди, ОПНОИР планира мерки, основани върху устойчивост и надграждане на добрите практики за качествена промяна в капацитета на педагогическите специалисти.

В ОТГОВОР НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ ОТ ТЕМАТИЧНОТО ПОЛЕ „УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ, УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ”,

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.”, предлага следната **стратегия на финансова интервенция**:

- **По отношение на потребностите, свързани с достъпа до образование:** ОПНОИР залага стратегия за *устойчивост* на мерките, насочени към децата със СОП, стартирани през изминалия програмен период. Интеграцията на децата от етнически общности ще бъде интензифицирана чрез *допълнително обучение по български език*, мерки за *ранна социализация*, развитие на *преподавателските умения*, профилактика на *обществените предразсъдъци*. Като обща рамка на достъпа до образование, програмата ще осигури политики за *превенция на отпадането* от задължителния курс на училищно образование.
- **По отношение потребността от развитие на качествено образование, адаптирано към пазара на труда:** Програмата предвижда набор от мерки, насочени към а) развитие на системата за *външно оценяване*, б) масирано

³² Teachers' and School Heads' salaries and allowances in Europe, 2012/2012, Euridice Facts and Figures, European Commission

³³ Национална програма за развитие: България 2020, www.eufunds.bg

въвеждане на *ИКТ* в процеса на обучение, *в) промяна и адаптация на учебни програми и съдържание към промените в средата за трудова реализация и предизвикателствата на глобалното общество*, *г) разширяване на възможностите за дуално и практическо обучение*, *д) развитие на условията за учене през целия живот*.

- **По отношение на потребностите, свързани с педагогическия персонал:** Стратегията на програмата залага на *академичната/продължаващата подготовка на специалистите*. Тя е разчетена да създаде *стимули за оставане в/избор на професията и изграждане на адекватен процес за кариерно развитие*.

Таблица 1: Обосновка на избора на тематични цели и инвестиционни приоритети

Избрана тематична цел	Избран инвестиционен приоритет	Обосновка на избора
<1.1.2 type="S" input="S" PA=Y TA="NA">	<1.1.3 type="S" input="S" PA=Y TA="NA">	<1.1.4 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y TA="NA">
Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите	<p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа;</p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови бази</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж – Европа 2020, сред които повишаване на инвестициите в наука и иновации; • В съответствие с водещата инициатива „Съюз за иновации” по Стратегия Европа 2020, акцентираща върху подобряване на рамковите условия и достъп до финансиране за научни изследвания и научна инфраструктура; • В съответствие с предизвикателствата по Рамкова програма „Хоризонт 2020“, Стратегия на ЕС за Дунавския регион и Пътна карта на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури; • В подкрепа на Иновационната стратегия за интелигентна специализация за увеличаване на националния и научноизследователския капацитет в ключови области; • В съответствие с мерките, заложи в Националната стратегия за научни изследвания на Република

	<p>технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение.</p>	<p>България 2020 г. за увеличаване на интензивността, ефективността и ефикасността на научно-изследователската дейност.</p> <p>Идентифицирани нужди:</p> <p>Необходимост от фокусирани интервенции за модернизиране на научната инфраструктура и за привличане и развитие на висококвалифицирани специалисти в приоритетните области на ИСИС, с цел повишаване на капацитета за научни изследвания и иновации в приоритетните за страната сфери.</p>
<p>Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот</p>	<p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система;</p> <p>Подобряване на качеството, ефикасността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение;</p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции;</p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на основни цели в Стратегията на ЕС на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж - Европа 2020, сред които намаляване на броя на отпадащите от училище и с повишаване на процента на завършилите висше образование измежду 30-34 годишните • При отчитане на стратегическа цел 1 (Превръщане на ученето през целия живот и на мобилността в реалност) и стратегическа цел 2 (Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) • При отчитане на посланията в Заключения на Съвета „Образование и грижи в ранна детска възраст: да осигурим за всички деца най-добрия старт в живота за утрешния свят” • В изпълнение на Препоръка на Съвета от 28 юни 2011 година относно политики за намаляване на преждевременното напускане на училище и в съответствие с посланията в Съобщението „Справяне с преждевременното напускане на училище: ключов принос към стратегията „Европа 2020”

	<p>включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • За постигане на националната цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. от Национална програма за реформи • В съответствие с приоритет 1: Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила” на Националната програма за развитие „България 2020”; • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2012 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 4 - Да бъдат ускорени реформите по отношение на съответните нормативни актове в областта на училищното и висшето образование, както и придружаващите ги мерки, с фокус върху осъвременяването на учебните програми и подобряване на обучението на учители. • В подкрепа на Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.) • В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. • В изпълнение на Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2008 – 2013 г. и на бъдещата Стратегия за учене през целия живот за периода до 2020 г. • И другите стратегически документи цитирани в раздел 1.1.1 <p>Идентифицирани нужди:</p>
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване броя на преждевременно отпадналите от училище • Модернизиране на учебното съдържание и пренасочването му към овладяване на ключови компетентности • Подобряване на образователните постижения на 15-годишните ученици в областта на четенето, математиката и природните науки. • Повишаване на качеството и конкурентоспособността на висшето образование • Несъответствие между потребностите на пазара на труда и уменията и ниска адекватност на образователната система • Подкрепа на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията и подобряване на професионалните им умения
<p>Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация</p>	<p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост;</p> <p>Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При отчитане на стратегическа цел 3 (Утвърждаване на равнопоставеността, социалното сближаване и активното гражданско участие) в Заключения на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“) • За постигане на националната цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – 36% до 2020 г. от Национална програма за развитие «България 2020» • В съответствие със стратегическа цел 2 «Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие на човешкия капитал» на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

		<ul style="list-style-type: none"> • В изпълнение на Препоръка на Съвета на ЕС за 2013 г. относно изпълнението на Националната програма за реформи на Република България (2012-2020) – Специфична препоръка 4 „Да приеме Закона за училищното образование и да продължи реформата във висшето образование, по-специално като подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като засили сътрудничеството между образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Да подобри достъпа до приобщаващо образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите“ • В изпълнение на приоритетите, заложи в Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. • В съответствие с приоритетите, заложи в: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2015 г. (Документът е приет с Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.); ☐ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.); ☐ Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.); ☐ Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“ <p>Идентифицирани нужди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване броя на преждевременно отпадналите от училище • Увеличаване на броя на децата
--	--	---

		<p>с увреждания и деца със СОП, включени в общата система на образование;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на равен достъп до качествено образование и услуги за индивидуална подкрепа в съответствие с нуждите на децата със СОП и децата от етническите малцинства; • Увеличаване на броя на учениците от етническите малцинства и особено ромите, които продължават образованието си във висши училища; • Премахване и предотвратяване на всички форми на дискриминация и сегрегация в образованието.
--	--	---

1.2. Обосновка на разпределението на финансовите средства

Обосновка за разпределението на финансовите средства (подкрепа от Съюза) за всяка тематична цел и където е целесъобразно — за всеки инвестиционен приоритет, в съответствие с изискванията за тематична концентрация, като се взема предвид предварителната оценка.

<1.2.1 type="S" maxlength="7000" input="M" PA=Y TA="NA">

Разпределението на финансовите средства по програмата е съобразено с възможностите за финансиране със средства от Европейския социален фонд (ЕСФ), Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и определените в Споразумението за партньорство тематични цели (ТЦ).

ЕФРР може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по една тематична цел, по която Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно ЕФРР и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006 позволява, а именно ТЦ 1 (Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите).

ЕСФ може да финансира мерки съгласно своя обхват на подкрепа по две тематични цели, по които Регламент №1304/2013 от 17 декември от 2013 г. позволява, а именно ТЦ 9 (Насърчаване на социалното приобщаване, борбата с бедността и всяка форма на дискриминация) и ТЦ 10 (Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот).

ОП НОИР подкрепя постигането и на трите посочени тематични цели.

Приоритетна ос (ПО) 1 (приблизително 546 млн. лв.)

Инвестиционен приоритет (ИП) 1

Значителна част от средствата по ПО 1 се очаква да бъдат инвестирани за развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност като основни средища за провеждане на висококачествени научни изследвания и иновации в областите на ИСИС, и като допълваща инвестиция в изпълнение на националната цел за 1,5 % от БВП, вложени в научна и развойна дейност:

Част от средствата по ПО 1 ще бъдат инвестирани в научно-изследователска инфраструктура от регионално и национално значение, за подпомагане на модернизацията на висшите училища и научните организации в приоритетните области на ИСИС, и като допълващо финансиране на национални инфраструктурни програми в съответствие с подприоритет 5.2. Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите (област на въздействие „Изграждане на научна и иновационна инфраструктура”) от Националната програма за развитие (НПР) „България 2020”.

ИП 2

Част от средствата по ПО 1 ще бъдат инвестирани в мерки за развитие на капацитета за приложни изследвания и иновации в приоритетните направления на ИСИС, чрез подкрепа на специализацията на изследователите в областите на ИСИС и на включването им европейското изследователско пространство. Тези мерки са в съответствие с подприоритет 5.2. Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите (област на въздействие „Финансиране на дейностите за изследвания и развитие на иновациите на предприятията”) от НПР „България 2020”.

ПО 2 (приблизително 504,5 млн. лв.)

ИП 1

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат инвестирани в подкрепа за овладяването на ключови компетентности. Интервенцията има допълващ характер към националното финансиране при изпълнение на подприоритет 1.1 „Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда” от Националната програма за развитие „България 2020”.

Значителна част от средства на по ПО 2 се очаква да бъдат инвестирани в мерки за постигане на националната цел по стратегията Европа 2020 – намаляване на процента преждевременно напуснали системата на училищното образование до 11 %.

ИП 2

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към повишаване на качеството на висшето образование като условие за по-добра реализация на пазара на труда. Интервенцията ще има характер на допълващо финансиране по отношение на мерките, предвидени в националния бюджет. Тя е свързана с постигане на целите от горепосочения подприоритет 1.1.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат използвани като средство за инициране на структурни промени в системата от висши училища в България. Ресурст на ОП ще обезпечи финансово реформата, заложена в Стратегията за висше образование.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към подкрепа за механизми, които да помогнат постигането на националната цел по стратегията „Европа 2020” – 36 % от населението в активна възраст да притежава завършена степен на висше образование.

ИП 3

Част от ресурса на ПО 2 ще бъде насочен към квалификация на педагогическия

потенциал. Ресурсът има допълващ характер към мерките, изпълнявани в рамките на националния бюджет и ще допринесе за постигане на целите по горепосочения подприоритет 1.1.

Част от средствата по ПО 2 ще бъдат насочени към допълващи мерки за развитие на ученето през целия живот. Мярката ще спомогне за постигане на целите в подприоритет 1.2 Подобряване на качествените характеристики на работната сила, област на въздействие целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда, област на въздействие „Динамично адаптиране на ученето през целия живот и мобилността към потребностите на личността и изискванията на пазара на труда” от НПП „България 2020”.

ИП 4

Средствата по ИП 4, свързани с развитие на професионалното обучение ще имат характер на основен инструмент за модернизацията на професионалното образование, заложена като цел в Националната програма за модернизиране на системата на професионалното образование.

ПО 3 (приблизително 266 млн. лв.)

ИП 1

Средствата по този ИП ще подкрепят изпълнението на мерки както за постигане на националната цел по Стратегията „Европа 2020” за намаляване на броя на отпадащите от системата на училищното образование (до 11 %), така и индиректно - за целта, свързана с намаляване на населението, застрашено от бедност или социална изолация (до 260 000).

ИП 2

Очаква се значителен размер на средствата по ИП 2 от общия бюджет на ПО 3, като важен източник на финансиране, що се отнася до интеграция на деца, застрашени от изключване от образователната система, по причини, свързани с принадлежност към затворени и маргинализирани етнически групи. В този смисъл мерките по ПО 3 ще допълват националното финансиране, предвидено по Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Изграждането на благоприятна образователна среда ще създаде предпоставки за:

- 1) намаляване на броя на отпадащите (значителен процент от тях принадлежат към малцинствени групи в риск) и;
- 2) по-добра реализация на трудовия пазар като средство за повишаване на заетостта и намаляване на социалната изолация.

И двата резултата са в пряка връзка с националните цели по Стратегията „Европа 2020”: намаляване до 260 000 на лицата в бедност и изолация и повишаване нивото на заетост до 76 %.

Таблица 2: Преглед на инвестиционната стратегия на оперативната програма

Приоритетна ос	Фонд (ЕФРР ³⁴ , Кохезионен фонд, ЕСФ ³⁵ или ИМЗ) ³⁶	Подкрепа от Съюза ³⁷ (в евро)	Дял (%) от общата подкрепа от Съюза за оперативната програма ³⁸	Тематична цел ³⁹	Инвестиционни приоритети ⁴⁰	Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет	Общи и специфични за програмата показатели за резултати, за които е определена целева стойност
<1.2.1 type="S" input="G">	<1.2.2 type="S" input="G">	<1.2.3 type="N" " input="G">	<1.2.4 type="P" input="G">	<1.2.5 type="S" input="G">	<1.2.6 type="S" input="G">	<1.2.7 type="S" input="G">	<1.2.8 type="S" input="G">
1	ЕФРР			01 - Strengthening research, technological development and innovation	Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност		

³⁴ Европейски фонд за регионално развитие

³⁵ Европейски социален фонд

³⁶ Инициатива за младежка заетост

³⁷ Общ размер на подкрепата от Съюза (включително основно разпределение и резерв за изпълнение)

³⁸ Информация по фондове и по приоритетни оси.

³⁹ Наименование на тематичната цел (не се прилага за техническа помощ).

⁴⁰ Наименование на инвестиционния приоритет (не се прилага за техническа помощ).

					<p>и насърчаване на центрове на компетентност, поспециално центрове, които са от интерес за Европа;</p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центрoвете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, поспециално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

					линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение		
2	ЕСФ			10 - Investing in education, training and vocational training for skills and lifelong learning	<p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система;</p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-</p>		

					<p>специално за групите в неравностойно положение;</p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции;</p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване		
3	ЕСФ			09 - Promoting social inclusion, combating poverty and any discrimination	Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и подобрата пригодност за заетост; Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите		
4	ЕФРР			Не е приложимо	Не е приложимо	1 – Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма	

РАЗДЕЛ 2 ПРИОРИТЕТНИ ОСИ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, букви б) и в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.A Описание на приоритетните оси, различни от техническа помощ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация на приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G" "SME" > Приоритетна ос 1
Наименование на приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 type="C" input="M" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 type="C" input="M" "SME" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 type="C" input="M" >
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 type="C" input="M" >

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M" >

Не е приложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S" "SME" > ЕФРР
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S" "SME" > по-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S" "SME" > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S" >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
-------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Модернизиране на научноизследователската инфраструктура и развитие на центрове за върхови постижения и центрове за

	КОМПЕТЕНТНОСТ
<p><i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i></p>	<p><small><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME "></small></p> <p>Основните идентифицирани проблеми по отношение на научноизследователската инфраструктура могат да бъдат преодолени чрез подкрепа за развитие и/или модернизирането на четири типа инфраструктури:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Центрове за върхови постижения • Центрове за компетентност • Инфраструктурни комплекси от националната Пътна карта за научна инфраструктура • Научноизследователска инфраструктура във висши училища и научни институти (разпределена в регионите на страната).

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁴¹ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >
ИПП, СЦИ	Брой изследователски проекти, изпълнени в рамките на центровете за върхови постижения	Брой		0		35		
	Брой съвместни проекти между центровете за върхови постижения и центровете за компетентност, подкрепени от програмата, и бизнес организации	Брой		0		30		

⁴¹ За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

<i>ИП1, СЦ2</i>	Дял на студентите от общия брой студенти, използвали или участвали в научноизследователски програми в нови или подобрени инфраструктури/лаборатории	%		0		5		
-----------------	---	---	--	---	--	---	--	--

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁴² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
<p>Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S"></p>	<p><2А.1.15 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S"></p>	<p>Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S"> ></p>	<p>Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G"></p>	<p><2А.1.20 type="N" input="M"></p>	<p>Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M"></p>	<p><2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M"></p>	<p><2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M"></p>				

42

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁴³)

Не е приложено

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁴⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">				<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁴³ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁴⁴ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на постижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Основните характеристики на тези инфраструктури са разгледани накратко по-долу, с цел да се изясни специфичната им роля и взаимната им допълняемост за повишаване капацитета за научни изследвания и иновации в приоритетните области на ИСИС.</p> <p>Подкрепа за развитието на центрове за върхови постижения (ЦВП, CoE).</p> <p>Изграждането на центрове за върхови постижения и центрове за компетентност е идентифицирано като успешен механизъм за увеличаване и допълнително разгръщане на потенциала и засилване на конкурентните позиции на регионите. Поради това, най-значителен ресурс от ПО 1 ще бъде насочен именно към развитието на тези центрове.</p> <p>Съгласно работната дефиниция на ERA (European Research Area), <i>център за върхови постижения</i> е структура, в която научно-изследователската дейност се извършва в съответствие със световни стандарти, що се отнася до създаването на измерима научна продукция (вкл. обучение) и/или технологична иновация. Характерни черти на центрoвете за върхови постижения са:</p> <ul style="list-style-type: none">• критична маса на висококвалифицирани учени и/или разработчици на технологии;• добре идентифицирана структура (основана в голяма степен на съществуващи структури), която има свой изследователски дневен ред;• способност за интегриране на свързани научни области и за включване на допълващи умения;• способност за поддържане на интензивен обмен на квалифицирани човешки ресурси;• динамична роля в заобикалящата иновационна система (добавяне на стойност към познанието);	

- високи нива на международно присъствие и научна и/или индустриална свързаност;
- стабилност на финансирането и оперативните условия във времето (условия за инвестиции в хората и в изграждане на партньорства);
- източници на финансиране, които не са зависими във времето от публични ресурси.

От тези характеристики се вижда, че ЦВП представляват пълноценни комплекси за провеждане на висококачествени научни изследвания на световно ниво, които комбинират висока научна експертиза с активно взаимодействие с бизнеса, основно по отношението на развиването и приложението на нови технологии.

Развитието на ЦВП изисква сериозни инвестиции в съвременна научна апаратура и в създаване на най-подходящи условия за развитие на специалистите работещи в тях, включително и чрез привличане на таланти от страната и чужбина, въвеждане на нови изследователски и обучителни методи, разпространение на получените резултати сред научните среди и бизнеса, развитие на култура за защита на интелектуалната собственост и предприемачеството сред изследователите и студентите, активна дейност по трансфер на технологии, която да подпомага сътрудничеството с бизнеса и/или да води до създаването на нови фирми и редица други съпътстващи дейности, необходими за пълноценно функциониране на тези центрове.

Проведени международни оценки на български научни организации (институти на БАН и някои факултети във висши училища) показват, че в България има добри научни организации, които имат потенциал да се развият като пълноценни ЦВП, но затова са необходими допълнителни инвестиции и засилване на сътрудничеството им както с водещи европейски научни организации, така и с международни и регионални бизнес партньори.

Поради това, ОП НОИР ще инвестира в развитието на няколко ЦВП в България (2 до 4), които попадат в приоритетните области на ИСИС и работят по утвърдена програма за развитие. Така ЦВП ще се превърнат във водещи научни организации в България, които ще подпомагат развитието на останалите участници в иновационна екосистема чрез тяхната специфична научна експертиза и чрез подготовката на кадри в областите на ИСИС.

За да се гарантира правилна селекция на кандидатите за ЦВП и ефективно използване на средствата по ОП, научният капацитет на кандидатстващите организации и техните програми за развитие ще бъдат предварително оценени в рамките на независима международна процедура. Тъй като характеристиките на ЦВП напълно съответстват на изискванията на програмата Teaming Action на Хоризонт 2020, решението за финансиране на ЦВП ще бъде взето на база на оценките, които ще получат българските научни организации, кандидатстващи в тази програма. По предварителна информация 11 български научни организации са кандидатствали по тази програма през 2014 г., което демонстрира голяма активност на водещите научни институции в страната. Резултати от първия етап на конкурса на програмата Teaming Action се очакват през м. февруари 2015 г. Тези резултатите ще се използват за селекция на първите ЦВП, които да бъдат финансирани по ОП. Предвидени са и нови конкурсни сесии по програмата Teaming Action през 2017 и/или 2018 г.

Обобщавайки, ЦВП ще доведат до концентриране на наличните ресурси в приоритетните области на ИСИС, ще създадат най-добрите възможни условия за привличане и развитие на млади таланти, ще играят решаваща роля за подготовката на висококвалифицирани кадри и ще подобрят значително потенциала за приложни изследвания и иновации в приоритетните области. ЦВП ще допринесат и за пълноценно включване на българските учени в европейското научно пространство (ERA) за получаване на научни резултати на високо световно ниво.

2. Подкрепа за развитието на центрове за компетентност (ЦК, CoS).

Съгласно работна дефиниция на Malinverno (2004) Центровете за компетентност, наричани още „integration competency centers“, представляват обособени центрове за научно-приложни услуги, които съчетават различни умения, но успяват да формират специфичен тематичен фокус, начален импулс, критична маса, процеси и стандарти, които са необходими за формулиране и изпълнение на сложни изследователски задачи.

Както се вижда от тази дефиниция, ЦК имат много общи черти с ЦВП, но са налице и някои съществени различия. Основна характеристика на ЦВП е изискването за водещи позиции в световен мащаб по отношение на произвежданата научна продукция, докато ЦК са насочени предимно към научно-приложното обслужване на региона по отношение на специфична научна експертиза и подготовката на кадри. От тази гледна точка ЦК са много по-фокусирани върху сътрудничеството си с регионалните партньори за решаване на основни икономически и социални предизвикателства. Изпълняването на тези задачи изисква от ЦК много висока научна експертиза в съответната област/области на компетентност и интегриран подход по отношение на развитието на тази експертиза, но се изискват и изградена организация и умения за тясно сътрудничество с бизнеса. ЦК играят и водеща роля по отношение на подготовката на висококвалифицирани кадри от интерес за региона.

При изпълнението на ОП ще се финансират изключително ЦК, които се специализират в приоритетните области на ИСИС и ще спомагат за изпълнението на целите на тази стратегия.

За да се осигури правилна селекция на кандидатите за ЦК и високо ниво на научната експертиза, ще се подкрепят само центрове, които са получили висока оценка и са приоритизирани чрез независимо международно оценяване. Пилотно набиране на идейни проекти за ЦК, във връзка с подготовката на ОП НОИР, се състоя през м. април 2014 г. Подадените проекти са общо 56 на брой от цялата страна, което демонстрира много активното отношение на научните организации към тази мярка на ОП. Резултатите от независимото оценяване на тези проекти се очакват през м. юни 2015 г. и ще послужат за подбор на ЦК, които ще бъдат финансирани от ОП. На базата на натрупания опит от тази процедура, през 2015 или 2016 г. ще бъде проведен нов конкурс за селекция на ЦК, които да бъдат подкрепени от ОП.

С цел регионално разпределение на центровете, ще се подкрепят поне по един ЦК във всеки от 6-те главни региона в България, ако има достатъчно добре представила се научна организация-кандидат при независимо международно оценяване. Общият брой на подкрепените центрове се планира да бъде между 8 и

10 центъра за целия период на ОП.

Трябва изрично да се отбележи, че подкрепата на ЦВП и ЦК ще включва всички дейности по развитие на научната инфраструктура и развитието на изследователите, които работят в тези инфраструктури, тъй като интегрираният подход е доказано най-ефективен по отношение на използване на ресурсите за подкрепа и развитие на такива центрове. Интегрираният подход ще се реализира чрез подкрепа на работни програми за 10 годишен период, които включват детайлни планове за: управление и отворен достъп до научната инфраструктура; развитие на научните изследвания в приоритетните области на ИСИС; разпространение и практическо приложение на получените научни резултати; развитие на човешките ресурси, включително прозрачен механизъм за кариерно израстване на специалистите и реализация на студентите в икономиката на страната; увеличаване на предприемаческите и интердисциплинарни умения на изследователите и на обучаваните студенти; развитие на дългосрочно сътрудничество с водещи европейски партньори в сферата на научните изследвания и иновациите; развитие на сътрудничеството с бизнеса и други потребители на научните резултати и на подготвяните кадри; осигуряване на разнообразни и устойчиви източници за финансиране и други присъщи дейности.

3. Създаване и модернизиране на национални инфраструктурни комплекси, като партньори на разпределени паневропейски научни комплекси.

Участието на български организации в разпределените паневропейски научни структури ще подпомогне развитието на научноизследователския и иновационния капацитет в България в няколко важни аспекта:

- Ще даде достъп на българските изследователи до най-съвременните технологии, които се разработват в ЕС. Трябва да се отбележи, че българските учени не са просто ползватели, а имат активно участие в разработването на такива нови технологии (напр. разработката на детектори в CERN).
- България може да се включи в паневропейските комплекси със специфична експертиза и информация, например, свързана с генетични бази данни, биоразнообразието, климата или ендемични за България природни видове. Така ще бъде подпомогнато и развитието на паневропейските мрежи, които предлагат интегриран подход към общи европейски проблеми, които най-добре се решават от международни колективи.
- България ще спечели много и от усвояването на добри европейски практики по отношение на организацията и подходите за финансиране на научни изследвания.

Според последния доклад на Европейския стратегически форум за изследователски инфраструктури (ESFRI), три паневропейски проекта са готови да стартират и още девет проекта се препоръчват за финансиране от страните-членки и Хоризонт 2020. От тези проекти България има интерес да се включи в EPOS (готов за стартиране) и BBMRI (препоръчан). Български организации участват вече в проектите EURO-Argo, CLARIN и DARIAH, а предвид регионалния потенциал в сферата на околната среда и богатата био-медицинска база данни, интерес представляват още проектите LIFEWATCH и ELIXIR.

В националната Пътна карта за научна инфраструктура, приета през 2010 г. и актуализирана през м. юли 2014 г., са включени 9 инфраструктурни комплекса. Не всички от тях попадат в обхвата на приоритетите на ИСИС или в обхвата на утвърдените проекти на ESFRI. Поради това, през м. ноември 2014 г. МОН стартира процедура за приоритизация на тези 9 инфраструктурни комплекса, от гледна точка на тяхното съответствие с целите на ИСИС и с паневропейските проекти на ESFRI. Резултатите от тази процедура за приоритизация се очакват през м. юни 2015 г. и ще послужат като основа за решение кои от 9-те национални комплекса ще бъдат финансирани по ОП НОИР.

ОП НОИР ще подкрепи само проекти, съответстващи на целите и приоритетните направления на ИСИС, в обхвата на активните проекти на ESFRI и предлагани от научни колективи, които са получили висока оценка и са приоритизирани в рамките на независимо международно оценяване.

Очаква се този подход да доведе до клъстерно групиране на публични и частни организации в сферата на научните изследвания и иновациите в областите на ИСИС, със значителен благоприятен ефект от интегрирането на националния научен капацитет в тези области.

4. Модернизиране на научноизследователската инфраструктура на университетите и научните организации в приоритетните области на ИСИС

Тази дейност ще се използва за целево модернизиране на научноизследователската инфраструктура и изграждане на нова инфраструктура в научни институти и висши училища (извън центровете и комплексите описани в точки 1-3 по-горе), с цел повишаване на техния капацитет за научни изследвания и подготовка на кадри в приоритетните области на ИСИС и в съответствие с регионалните нужди.

Тази инфраструктура ще се използва за провеждане на приложни изследвания от интерес за регионалния бизнес и ще създаде подходяща среда за обучението и развитието на висококвалифицирани специалисти. Допълнителни ефекти се очакват по отношение на по-добро образование на студентите и докторантите във висшите училища (засилване на изследователски компонент в учебния процес), създаване на привлекателност за инженерните и техническите професии, усъвършенстване на учебните програми в посока към практическа приложимост на знанията и развиване на умения.

Финансираните лаборатории ще бъдат избрани чрез конкурсна (грантова) схема, след независима оценка на техните нужди и на тяхното съответствие с приоритетите на ИСИС. Планира се изграждането на нови и/или модернизирането на около 35 изследователски лаборатории, ориентирани към нуждите на активни изследователски групи, с цел подпомагане на ускореното им развитие в областите на ИСИС. Тези интервенции ще подпомогнат регионалните научни организации и висши училища, които нямат критичната маса за превръщане в пълноценен център за върхови постижения или компетентност, но имат важна регионална роля за развитие на местната иновационна екосистема.

Мерките от тази група ще доведат до по-балансирано разпределение на експертизата и изследователския капацитет в страната, с фокус върху националните и регионалните приоритети на ИСИС. Те ще подпомогнат ускореното адаптиране на регионалните изследователски организации към целите

и задачите на ИСИС.

Дейности:

- Подкрепа за създаване и развитие на центрове за върхови постижения вкл. обновяване на сградния фонд, материалната база и закупуване на оборудване;
- Подкрепа за създаване и развитие на центрове за компетентност, вкл. обновяване на сградния фонд, материалната база и закупуване на оборудване;
- Създаване и модернизиране на национални научни инфраструктури, в т.ч. и на уникални колекции и архиви⁴⁵ и регионални партньорски съоръжения/разпределени възли на паневропейските научни комплекси, определени в Европейската пътна карта за научна инфраструктура⁴⁶;
- Подкрепа за реализирането на стратегически изследователски програми в центровете за върхови постижения, в центровете за компетентност и в научните инфраструктурни комплекси, които да гарантират тяхното устойчиво развитие и добавен ефект за националната и регионална икономика;
- Подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институти и висши училища, които провеждат изследвания в области, съответстващи на приоритетите на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, и на регионалните и националните икономически и социални предизвикателства;

Идентифициране на основните целеви групи:

- Изследователи, предприемачи, иноватори, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, участници в научни изследвания, студенти, ученици.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

Публични и частни научни организации (включително БАН и ССА), институти, лаборатории, висши училища и/или техни основни звена, предприятия за НИРД, консорциуми от научни организации и/или висши училища, центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, МОН и второстепенни разпоредители.

2.А.6.2 *Ръководни принципи за подбора на операциите*

⁴⁶ http://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/esfri-strategy_report_and_roadmap.pdf#view=fit&pagemode=none

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата ос са концентрирани в два приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 1, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>С цел фокусирано и ефективно използване на средствата по ОП ще бъдат подкрепени изследователски екипи с доказани научни постижения, получили високо признание от международната научна общност. Научните екипи предлагачи ЦВП или ЦК следва да предложат стратегическа 10-годишна програма за развитие, която също ще бъде оценявана в конкурсните сесии за селекцията им.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС, държавния бюджет и частни източници.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в приоритетните области на ИСИС.</p> <p>Хоризонтални принципи</p> <p>Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.</p> <p>Прозрачност, партньорство и обективност</p> <p>По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни в механизма за програмиране на операциите по ОП НОИР.</p>	

Центровете за върхови постижения, центровете за компетентност и инфраструктурите от Националната пътна карта ще бъдат финансирани след независима международна оценка на научния им капацитет, програмата им за развитие и съответствието им с ИСИС. За останалите мерки ще се предвидят възможности за международна оценка на научния потенциал и привличане на международни рецензенти при селектирането на проектите и отчитането на тяхната дейност (периодично и етапно).

2.A.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.3.1 type="S" input="S"> Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<2A.2.3.2 type="C" input="M">
<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"> Не е приложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.4.1 type="S" input="S"> Укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД) и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа
<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"> Не е приложимо	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S" "SME" ></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центрoвете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиноваците и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
--------------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Развитие на капацитета за приложни изследвания и иновации в приоритетните области на ИСИС</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p>

Инвестиционен приоритет 2 в ПО1 включва няколко важни групи мерки, които взаимно се допълват и създават допълнителна синергия с мерките в ИП1, по отношение на изграждането на капацитета за приложни изследвания и иновации.

Първата група мерки са свързани с подкрепата на приложни изследвания в приоритетните области на ИСИС, като основните очаквани резултати от тази интервенция са няколко: (1) изграждане на специфична експертиза и създаване на ново знание от интерес за бизнеса, в областите на ИСИС; (2) подпомагане на развитието и специализацията на учените работещи в тези области; (3) разпространение на тези

знания сред основните партньори в съответната област на ИСИС, без от резултатите да се облагодетелства индивидуален икономически субект; (4) подготовка на кадри за бизнеса, които ще се явят и като основен инструмент за разпространение и приложение на натрупаното знание, в полза на икономическото развитие.

Центровете за върхови постижения и центровете за компетентност са изключени като бенефициенти от тази групи мерки, тъй като научните изследвания са съставна част от програмите за развитие на тези центрове, в рамките на ИП1 от ПО1.

Втората група мерки е свързана с подкрепата на участието на български научни организации в Европейския институт за иновации и технологии, в европейските технологични платформи и други съвместни европейски инициативи, свързани с развитието на нови технологии. Тази подкрепа ще направи българските учени активни участници в разработката и разпространението на най-съвременните технологии, развивани в ЕС. Българските учени и инженери имат специфична експертиза в областите на ИСИС, с които биха могли да бъдат полезни в общоевропейски план. От друга страна, това участие ще подпомогне по-бързото усвояване и прилагане на новите технологии в България, което ще повиши конкурентноспособността на икономиката, в съответствие с целите на стратегията Европа 2020.

Третата група мерки е свързана с подпомагането на национално и институционално ниво на достъпа на българските учени до международни бази данни и публикации (open data and open access initiatives на ЕК), а също и до международни научни мрежи и партньорски проекти. По този начин ще се създадат условия за повишаване на квалификацията на учените в областите на ИСИС, чрез директен достъп до най-актуалната научна информация.

Четвъртата група мерки е свързана с подкрепата за изграждане на пилотни центрове в инженерните висши училища и научни организации, с цел осъществяване на научни изследвания и обучение по отношение на скалирането (scaling up) на технологичните процеси, прототипиране, вкл. чрез виртуална реалност и други съвременни техники за трансфер на иновативни концепции в крайни продукти. Пилотните центрове са необходим елемент в съвременното инженерно обучение и инженерни изследвания, но изискват сравнително големи инвестиции. По тази причина, ОП ще инвестира в създаването на няколко пилотни центъра, които да послужат като материална база за приложни научни изследвания и обучение в приоритетните области на ИСИС.

Изпълнението на мерките в ИП2 ще допринесе съществено за развитието на научната експертиза и за подготовката на висококвалифицирани кадри в приоритетните сектори на ИСИС. Тези мерки ще създадат по-добри условия за експертно научно обслужване на фирмите и за по-ползотворно участие в усвояването и създаването на нови технологии в индустрията, с което ще се подпомогне интелигентния и устойчив растеж. Техният ефект е свързан с насърчаване на инвестициите в научноизследователската и иновационна дейност, и развитие на връзките между предприятията, научноизследователските и развойни центрове и висшите училища. Бизнесът ще бъде привлечен като бенефициент на научни знания и кадри в триъгълника на знанието. Тези мерки допълват мерките за внедряване на резултатите от тези изследвания във фирмите, предвидени за подкрепа в ПО1 на ОПИК.

В допълнение, мерките ще повишат капацитета на българските научни институции и изследователи за по-успешното им интегриране и пълноценно участие в Европейското изследователско пространство, а също и в националните и европейски технологични платформи.

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁴⁷ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >
ИП2, СЦ1	Ръст на частните инвестиции в НИРД, допълващи публичната подкрепа	%		0		30		
	Брой нови изследователи включени в проекти подкрепени по ОП НОИР	Брой		НП		300		

⁴⁷

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Не е приложимо

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁴⁸ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
<p>Специфични за програмата <2A.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2A.1.13 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2A.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2A.1.14 type="S" input="S"></p>	<p><2A.1.15 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2A.1.16 type="S" input="M"> Общи <2A.1.16 type="S" input="S"></p>	<p>Специфични за програмата <2A.1.17 type="S" input="M"> Общи <2A.1.17 type="S" input="S"></p>	<p>Общи показатели за изпълнението <2A.1.18 type="S" input="S"> ></p>	<p>Количествени <2A.1.19 type="S" input="M"> Общи <2A.1.19 type="S" input="G"></p>	<p><2A.1.20 type="N" input="M"></p>	<p>Количествени <2A.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2A.1.21 type="S" maxlength="100" input="M"></p>	<p><2A.1.22 type="S" maxlength="200" input="M"></p>	<p><2A.1.23 type="S" maxlength="100" input="M"></p>				

⁴⁸ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁴⁹)

Не е приложено

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁵⁰ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">				<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁴⁹ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁵⁰ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Дейности:</p> <ul style="list-style-type: none">• Подкрепа за провеждане на приложни научни изследвания във висши училища и научни организации извън центровете за върхови постижения и за компетентност, с цел изграждане на капацитет за иновации и подготовка на кадри в приоритетите на ИСИС. Финансиране на самите изследвания и свързани дейности като закупуване на нова или модернизиране на съществуваща апаратура, оборудване, материали, консумативи и др. необходими разходи за провеждане на изследването, включително и разходите по възнаграждения на участниците;• Осигуряване на подкрепа за достъп на български научни организации и висши училища до европейски технологични платформи, съвместни технологични инициативи и Европейския институт за технологии и иновации;• Осигуряване на достъп на български научни организации и висши училища до научни бази данни и специализирана литература, и подкрепа за тяхното участие в европейски и световни партньорски проекти и мрежи, с цел повишаване на конкурентоспособността и качеството на подготовката на изследователите в приоритетните области на ИСИС;• Предоставяне на подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на учебно-изследователска работа и експериментално	

развитие;

Идентифициране на основните целеви групи:

- Изследователи, преподаватели, докторанти, пост-докторанти, млади учени, специализанти, студенти, ученици.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

Публични и частни научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, лаборатории, висши училища и/или техни основни звена, предприятия за НИРД, консорциуми от научни организации и/или висши училища (вкл. научния консорциум към София Тех Парк), центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, МОН и др. секторни министерства.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<p><i>Инвестиционен приоритет</i></p>	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центрове за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на кълстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</p>
	<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 1, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от</p>

ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става само на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи. Ще бъдат подкрепяни научни изследвания, само ако са в области на приоритетните направления на Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни в механизма за програмиране на операциите по ОП НОИР. По настоящата приоритетна ос ще се предвидят възможности за независима международна оценка на научния потенциал на бенефициентите и привличане на международни рецензенти при селекцията на проектите и отчитането на техните резултати.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p><i>Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение</i></p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>

<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M">

Не е приложимо

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет

<2A.2.4.1 type="S" input="S">

Насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшите учебни заведения, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение

<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M">

Не е приложимо

2.A.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ⁵¹			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2A.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2A.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2A.2.5.7 type="S" maxlength="200" input="M" SME >	<2A.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >
ИП1 СЦ1	Подкрепени центрове за върхови постижения	Брой					3		
	Подкрепени центрове за компетентност	Брой					8		
	Изградени инфраструктури по националната пътна карта	Брой					8		
	Публикации от изследователи, работещи в центрoвете за върхови постижения, вписани в ISI Web of science на науката за текущата година	Брой						300	
	Научни организации с модернизирана в	Брой						35	

⁵¹

За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

	рамките на ОПНОИР научна инфраструктура (извън централните и структурите по Националната пътна карта за научна инфраструктура)								
	Заявки за достъп до електронните бази данни с научна информация	Брой					700 000		
	Брой изследователи, работещи на пълна заетост в централните за върхови постижения, подкрепени от ОПНОИР	Брой					150		
	Изследователи, работещи на пълна заетост в централните за компетентност, подкрепени от ОПНОИР	Брой					200		
ИП2 СЦ1	Проекти, изпълнени в партньорство с бизнеса	Брой					150		
	Нови изследователи в подпомогнатите субекти	Брой					50		
	Млади специалисти, участващи в партньорски мрежи за провеждане на научни изследвания, включително в съвместни проекти с бизнеса	Брой					70		
	Изградени пилотни центрове във ВУ и научните институти	Брой					3		

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7⁵²

Специфични разпоредби за ЕСФ⁵³, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Приоритетна ос	<2A.3.1 type="S" input="S">
<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

⁵² Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

⁵³ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка в) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)⁵⁴

Priority axis	Indicator type (Key implementation step, financial, output or, where appropriate, result indicator)	ID	Indicator or key implementation step	Measurement unit, where appropriate	Fund	Category of region	Milestone for 2018 ⁵⁵			Final target (2023) ⁵⁶			Source of data	Explanation of relevance of indicator, where appropriate
							M	W	T	M	W	T		
<2A.4.1 type="S" input="S">	<2A.4.2 type="S" input="S">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.3 type="S" input="S">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"> Output or Result <2A.4.4 type="S" input="G" or <2A.4.5 type="S" input="M">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.5 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.5 type="S" input="M">	<2A.4.6 type="S" input="S">	<2A.4.7 type="S" input="S">	<2A.4.8 type="S" maxlength="255" input="M">			Implementation Step or Financial <2A.4.9 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.8 type="S" input="M">			Implementation Step or Financial indicator <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"> Output or Result <2A.4.10 type="S" input="M">	<2A.4.11 type="S" maxlength="500" input="M">

⁵⁴ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

⁵⁵ Milestones may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

⁵⁶ Target values may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

		<i>maxlength="5" input="M"> Output or result<2 A.4.3 type="S" " input="S" S"></i>	<i>"M"></i>	<i>type="S" input="G" or "M"></i>				<i>input="M"></i>	<i>type="S" input="M"></i>	
<i>PAI</i>	<i>output</i>		<i>Supported centres of excellence</i>	<i>Number</i>	<i>ERDF</i>	<i>Less developed</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>MA</i>	
<i>PAI</i>	<i>output</i>		<i>Supported centres of competence</i>	<i>Number</i>	<i>ERDF</i>	<i>Less developed</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	<i>MA</i>	
<i>PAI</i>	<i>output</i>		<i>Research organisations with modernised research infrastructure under OP SESG (outside the centres and structures in the National Roadmap for Research Infrastructure)</i>	<i>Number</i>	<i>ERDF</i>	<i>Less developed</i>	<i>10</i>	<i>35</i>	<i>MA</i>	
<i>PAI</i>	<i>Result</i>		<i>New researchers involved in projects supported by OP SESG</i>	<i>Number</i>	<i>ERDF</i>	<i>Less developed</i>	<i>50</i>	<i>300</i>	<i>MA</i>	

<i>PAI</i>	<i>Financial</i>		<i>Certified expenditures</i>	<i>%</i>	<i>ERDF</i>	<i>Less developed</i>	<i>5% from the budget of PA or N+3</i>	<i>95% from the budget of PA or N+3</i>	<i>MA</i>	
------------	------------------	--	-------------------------------	----------	-------------	-----------------------	--	---	-----------	--

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">

2.A.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции⁵⁷

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.1.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	058 Инфраструктура за научни изследвания и иновации (публична)	177909168,75
	060 Научноизследователски и иновационни дейности в публични научноизследователски центрове и центрове на компетентност, включително изграждане на мрежи	59303056,25

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	01 Безвъзмездна помощ	

⁵⁷ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	07 Неприложимо	

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕФРР	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > по-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
1 Научни изследвания и технологично развитие	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ⁵⁸ (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N >	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N >	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >

⁵⁸

Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Неприложимо

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Приоритетна ос</i>	<3A.6.1 type="S" input="S"> 1 Научни изследвания и технологично развитие
<2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M">	

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G" "SME" > Приоритетна ос 2
Наименование приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Образование и учене през целия живот

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 type="C" input="M">
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 type="C" input="M" "SME" >
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 type="C" input="M">
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 type="C" input="M">

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

(повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S" "SME" > ЕСФ
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S" "SME" > По-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S" "SME" > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S" >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система
-------------------------	--

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Подобряване на постиженията на децата и учениците в овладяването на ключови компетентности
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" > Българското предучилищно и училищно образование има своите традиционни достойнства, които следва да бъдат съхранени. В изпълнение на целите на Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и

подготовка (2006–2015 г.) бяха предприети положителни стъпки, най-съществените сред които са въвеждането на единни разходни стандарти за издръжката на едно дете/ученик, прилагането на делегирани бюджети, задължителната двугодишна подготовка преди първи клас, прилагането на единен образователен пакет – стандарти, учебни програми и учебни планове, ориентирани към резултати от обучението, ежегодните национални външни оценявания в края на 4. и на 7. клас и на задължителните държавни зрелостни изпити.

В същото време системата на предучилищното и училищното образование е изправена и пред редица проблеми и предизвикателства. Част от промените в последните години са неефективно осъществени – неразработени докрай механизми, небалансирани правомощия, несвързаност на промените, неучастие на всички заинтересовани страни. В тази връзка планираните по програмата дейности се основават на разбирането, че децата и учениците се развиват в рамките на взаимодействието между семейството, институцията на детската градина/училището, общността и обществото като цяло. Значими партньори при изпълнението дейности по програмата са неправителствените организации, чието активно участие ще допринесе за мултиплицирането на постигнатите резултати.

Независимо от ориентацията на стандартите и учебните програми към придобиване на ключови компетентности, 39.4% от 15-годишните български ученици показват резултати под критичното първо равнище в областта на четенето, математиката и природните науки в международното изследване PISA 2012 на ОИСР, като особено отчетливи са разликите в резултатите според вида на училището и големината на населеното място.

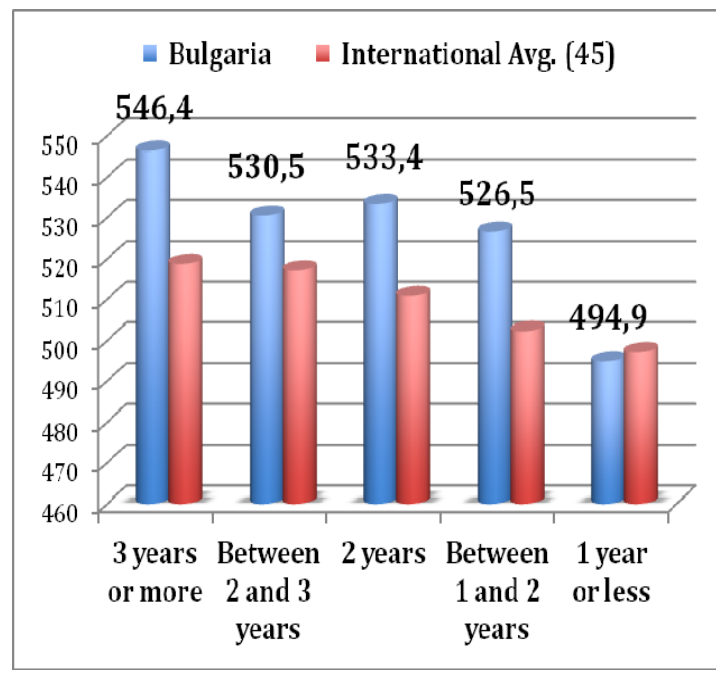
Решаването на тези проблеми в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъде предшествано от висококачествено и икономически достъпно образование и грижи в ранна детска възраст. В тази връзка, утвърждаването на задължителната предучилищна подготовка на децата, две години преди постъпването им в училище (от 2012 г.), има огромен образователен ефект, който носи дълготрайни ползи с оглед на социализацията и постиженията на всяко дете през целия период на обучение, а не само на по-добрите резултати в училище.

Повишаването на качеството на предучилищното образование ще бъде солидна основа за по-нататъшно учене и ще допринесе за превенцията на отпадането от училище и за увеличаване на ползите при завършване на следваща образователна степен и придобиване на нови умения.

Това, което е най-важно в предучилищната възраст е езиковото развитие и връзката с последващото училищно обучение. Езиковото развитие на детето е умение, което е предвестник на неговите умения за аналитично мислене и се проявява през най-ранните години на живота. Индивидуалните разлики във вербалните умения на децата продължават до деветгодишна възраст, когато те са вече в началния курс. С времето разликите в речника от ранното детство се задълбочават и засягат училищната готовност и представянето в училище, както и кариерното развитие на по-късен етап.

Данни от изследването PIRLS показват, че има съществено влияние на посещаването на детска градина върху постиженията на четвъртокласниците. Съществува разлика не само между непосещавалите и посещавалите занятия в предучилищната образователна степен, но и между тези, които са посещавали детска градина по-малко от една година, и посещавалите детска градина повече от година.

Резултати от PIRLS 2011 г. по продължителност на посещаване на предучилищна подготовка.

	<p>Проблем за осигуряване на качеството в училищното образование е слабата подкрепа за съществуващата система за управление на качеството. От подобен порядък са и затрудненията, свързани с инспектирането на образователните институции.</p> <p>Тук като положителен пример трябва да бъде посочена работата на специализирания Център за оценка и контрол на качеството на образованието (ЦКОКО), който от 2005 г. функционира като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МОН.</p> <p><i>Основен проблем.</i> При наличието на значително развита система за външно оценяване, все още липсва анализ за съпоставяне резултатите на учениците на входа и на изхода на съответния етап, поради което резултатите от външното оценяване не водят до достатъчно надеждни изводи относно постиженията на учениците от различните видове училища, както и не предоставят информация за влиянието на средата.</p> <p><i>Другите затруднения</i> могат да бъдат обобщени така:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Информацията за слабите места в подготовката на учениците, генерирана през инструментите на външното оценяване не се използва за планиране на обосновани управленски решения. • Тя не е обект на системна аналитична работа. • Не е създаден софтуерен продукт, подобен на рейтинговата система във висшето образование, който да позволи лесно боравене с наличните данни.
--	---

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" SME > Специфична цел 2
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" SME > Повишаване на мотивацията за учене и привлекателността на образователните институции
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME > В последните години в страната се наблюдава положителна тенденция в стойностите на преждевременно напусналите образованието сред населението на възраст 18 - 24 години. Темповете, с които страната ни намалява дела на преждевременно напусналите училище през последното десетилетие са значително по-ускорени от средните за ЕС.

Актуалната ситуация в България показва, че все още не е задоволителен постигнатият за 2013 г. дял от 12.5 %. През програмния период 2014 – 2020 г. дялът на преждевременно напусналите образователната система трябва да бъде намален под 11 % г.

Засилва се отчуждаването на децата и учениците, и тенденциите за повишаване на нивата на демотивация за учене поради различни причини – финансово-икономически затруднения на семействата и понижения социален статус; трудности при усвояване на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението; неразвита сиситема за кариерно и ориентиране и консултиране, етно-културни и институционални причини.

В тази връзка е необходимо създаване на подкрепяща образователна среда, вкл. допълнителна и консултациялна работа, фокусирана върху деца и ученици с образователни дефицити, включително с различен етнически произход, както и тези с изявиени способности и дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности.

Необходимо е разработване и прилагане на системни и ефективни подходи за подкрепа на деца и ученици с пропуски в обучението, за навременно откриване и насърчаване на даровити и талантиливи деца, както и разработен междусекторен координационен механизъм на национално, областно и общинско равнище, основаващ своите политики, планове и мерки на систематично наблюдение, анализ и оценка като предпоставка за коригиращи действия, разпределение на ресурси, насочване на инвестиции съобразно потребностите на съответните равнища, при гарантиране на редовна отчетност и прозрачност.

В допълнение към предвидените по тази специфична цел мерки, е необходимо и унифицирането на системата за контрол и оценка на качеството на образованието (критерии, инструментариум, процедури) на системно ниво и на ниво образователна институция, която да осигурява съпоставимост на резултатите. В тази връзка е необходимо да бъдат подкрепени мерки за внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика на училищната готовност.

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁵⁹ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁵⁹ За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁶⁰ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">
ИПП, СЦИ	15-годишните ученици от включените в дейности по ОП, с умения, оценени под критичния втори праг по скалата на PISA: • познавателна		%				39,4				30			

⁶⁰ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

	<p>област „четене“</p> <ul style="list-style-type: none"> познавателна област „математика“ познавателна област „природни науки“ 					43,8				35		
						36,9				30		
	Дял на педагогическите специалисти от включените в дейности по ОП, придобили допълнителна квалификация за прилагане на съвременни методи за оценяване		%			НП				85		
	Дял на училищата и детските градини, включени в дейности по ОП, въвели иновативни методи на преподаване чрез използване на съвременни ИКТ		%			НП				85		
ИП1, СЦ2	Дял на преждевременно напусналите училище (ПНУ) от лицата на възраст между 18 и 24 г.		%			12,5				11		
	Групов нетен коефициент на записване в отделните етапи на образование		%			<p>начален етап - 95,5;</p> <p>прогимназиален етап – 79,7;</p> <p>гимназиален етап – 80%;</p> <p>професионално обучение – 0,3</p>				<p>начален етап - 98;</p> <p>прогимназиален етап – 84;</p> <p>гимназиален етап – 85;</p> <p>професионално обучение – 0,5</p>		

<p>Дял на училищата (в %), предлагащи дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности</p>		%			80				60		
--	--	---	--	--	----	--	--	--	----	--	--

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁶¹)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁶² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">				<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁶¹ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁶² Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Дейности:</p> <p>Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се допринесе за повишаване на нивото на грамотност на 15-годишните ученици (включително от уязвимите групи – в т.ч. роми, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход) в областта на четенето, математиката и природните науки, усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество, придобити компетентности, подкрепящи личностното развитие, социалната интеграция и професионална реализация и развити нагласи за вземане на информирани решения в полза на себе си и на другите за гарантиране на устойчиво развитие; да се намалят различията в резултатите от ученето в различните училища и населени места; да се модернизират учебните програми, учебните планове, учебниците и учебните помагала; да се осигурят условия и подкрепа за прилагането на педагогически иновации и съвременни подходи на преподаване; да се засили действието на системите за ранно установяване и ранна намеса при проблеми с ученето.</p> <p>Чрез част от мерките в този инвестиционен приоритет се очаква да се изгради функционираща цялостна система за управление на качеството на образованието.</p> <p>В този смисъл се предвиждат както мерки за утвърждаване на стандарти и процедури на оценка, така и за изграждане/административно укрепване на аналитичните структури, които се предполага да служат като трансмисия между мониторинга и ежедневното управление на училищната система.</p> <p>Дейностите за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности ще допринесат за повишаване на положителната мотивация за учене, степента на социализация и ефективно учене, задържане на учениците в училище, реинтеграция към образователната система. За децата с различен етнически произход тези дейности ще бъдат допълнителна</p>	

възможност за пълноценна интеграция.

С осъществяването на предложените мерки се очаква да се увеличи броят на децата и учениците, обхванати в образователната система, да се подобри достъпът до училищно образование, да се осигури проходимостта между образователните институции и да се намали процентът на отпадащите от училище, в т.ч. и за ромите. За постигането на тези цели се предвиждат дейности, насочени към осигуряване на позитивна образователна среда, подкрепяща индивидуалните интереси и способности на учениците с оглед пълноценното им развитие и изграждането им като самостоятелни творчески и обществено активни индивиди. Дейностите за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности са насочени към пълноценно осмисляне на свободното от учебни занимания време на учениците съобразно индивидуалните им интереси, към откриване и развитие на техните дарби и на творческото мислене и др. В резултат ще се засили интереса на учениците към придобиване на знания, практически умения и компетентности, както и задълбочения интерес към знанието за постигане на увереност в собствените възможности.

Предложените мерки са в подкрепа на дейностите в Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020).

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Дейности за подобряване на ключовите компетентности на учениците с акцент върху грамотността, уменията за общуване на чужд език, дигиталната компетентност, социалните и гражданските компетентности;
- Въвеждане на модерни технологии и интерактивни методи и средства в образователния процес, включително и на електронно съдържание;
- Разработване, актуализиране и оценка на ефективността на учебни планове и програми;
- Изграждане на модерна защитена образователна среда в училищата, базирана на съвременни за онагледяване/представяне на учебния материал и за обезпечаване на специализираните кабинети (физика, химия и др.);
- Внедряване на интелигентни интерактивни системи за общуване с родители и общество;
- Изграждане на облачна среда за образователни услуги и съдържание с надежден комуникационен достъп на потребителите – експерти, педагогически кадри и ученици;
- Модернизиране на учебния процес чрез внедряване на ИКТ решения за преподаване и учене от разстояние, въвеждане на дистанционна форма за образование и обучение – осигуряване на специализирано оборудване за онлайн сътрудничество и съвместни проекти между институти/висши училища/училища и др.;
- Подобряване на управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование, включително в областта на

инспектирането;

- Разработване на стандарти за гарантиране на качеството на предучилищното образование с участието на всички заинтересовани страни (включително родителите) и разработване на подходящи за развитието на децата програми и учебно съдържание, които благоприятстват придобиването както на когнитивни, така и на некогнитивни умения;
- Разработване на специализиран модул за овладяване на българския език от деца, чиито майчин език не е български, с цел пълноценна интеграция на децата;
- Ранен скрининг на обучителните трудности с оглед на планиране на адекватна индивидуална подкрепа;
- Насърчаване на семействата за сътрудничество и участие във възпитателно-образователния процес;
- Подкрепа на педагогическите иновации, които увеличат шансовете на децата и учениците за постигане на по-добри образователни резултати;
- Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване (външно и/или вътрешно) на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище;
- Измерване на постиженията на учениците в областта на четенето, математиката и природните науки в т.ч. дейности, свързани с участие в национални и международни изследвания, вкл. обучение на педагогически специалисти за прилагане на международни стандарти за оценяване на учениците;
- Въвеждане на система за контрол на качеството на труда на педагогическите кадри;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Осигуряване на занимания по интереси в целодневната организация на учебния ден в училищата;
- Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности и изява на децата и учениците чрез дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на възможности за обучение, съобразно с индивидуалните потребности на децата и учениците, стимулиране на иновативността и предприемачеството;
- Подкрепа за разработване и реализиране на училищни програми, свързани със спецификата на организация и провеждане на дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности;
- Осигуряване на достъп до предучилищна подготовка чрез разширяването на възможностите за включване в полудневни групи;

- Въвеждане на ефективна система за продължаваща квалификация на педагогическите кадри, мотивираща младите хора, съобразно нуждите и професионалното развитие, чрез подкрепа за използване на иновативни методи за преподаване и за начините на овладяване на културното многообразие в класната стая;
- Внедряване, прилагане и оценка на ефективността от стандартизирана диагностика за училищната готовност;
- Разработване, апробиране и изграждане на система за ранно предупреждение, насочена към издирване, активиране и прилагане на мерки за превенция, интервенция и за компенсиране към лица от 5 до 18 годишна възраст в риск от отпадане, отпаднали или никога не посещавали училище с оглед завършване на образование, продължаване на обучение или придобиване на квалификация.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи, възрастни извън задължителната училищна възраст, родители, учители, педагогически специалисти, психолози, директори.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, читалища, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<p><i>Инвестиционен приоритет</i></p>	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"> Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"> Тематична концентрация Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент. Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p>	

Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г., Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006-2015 г. и Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020 и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>

<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M">

Неприложимо

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет

<2A.2.4.1 type="S" input="S">

Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на изучаване за повторно включване в образователната и обучителната система

<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Въвеждане на система за проследяване броя на завършили висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и са започнали работа през първата година след завършването
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" > Първата специфична цел на инвестиционен приоритет 2 е да бъде повишено качеството на висшето образование, разглеждано от гледната точка на адаптивност към пазара на труда и професионална реализация на висшистите. Статистиката на Евростат дава добра илюстрация на зависимостта между способността за трудова реализация и придобитото образование. През 2012 г. в групата на българските младежи (15-34 г.) 11% от висшистите са били безработни. За сравнение – при младите хора с по-нисък образователен статус показателят достига 33%. Ако образователният статус създава капацитет за адекватно включване на трудовия пазар, не по-малко важни са и факторите в отделното образователно ниво:

	<ul style="list-style-type: none"> • разлики в качеството на предлаганата услуга между институции, • съдържание на специалностите и тяхната „чувствителност“ към икономиката, • адаптивност на възпитаниците към конкурентната пазарна среда; <p>Тези „вътрешни специфики“ в най-високата образователна степен бяха уловени чрез инструментите на Рейтинговата система на висшите училища, създадена с подкрепата на Европейския социален фонд. Последни сведения, публикувани от участниците в консорциума, ангажиран с поддръжката на рейтинговата система, очертават сериозни дисбаланси между прием в специалности и реализация на завършилите. В най-масовото направление „икономика“ едва 37 % от дипломираните заемат позиция, за която се изисква висше образование, а техният осигурителен доход е значително по-нисък от този на хората със специалности в инженерните и дори политическите науки⁶³. Налице са обаче и парадокси в рамките на отделни професионални направления. Графиките на рейтинговата система⁶⁴ показват например, че малко под 40 % от машинните инженери, учили в иначе „успешната“ област на инженерните науки, работят по специалността, а 8 % се реализират като „продавачи“.</p> <p>Могат да бъдат генерирани редица примери за нарушен дисбаланс между качество-прием и реализация. Всички те говорят за необходимост за планиране и провеждане на дълбоки реформи, свързани със:</p> <ol style="list-style-type: none"> а) системата на институциите за висше образование б) съдържанието и формата на образователния процес в) ефективното управление на ресурсите от страна на министерството (издръжка, прием и
--	---

⁶³ osi.bg, 30.01.2014

⁶⁴ <http://rsvu.mon.bg>

	<p>др.)</p> <p>Особено място заема научният компонент в дейността на висшите училища. Способността да изграждат качествени специалисти и да привличат добри студенти, е обусловена не само от преподаването, но и от включването на студентите и преподавателите в изследователската работа. Красноречив за състоянието в момента е фактът, че български университет не е в състояние да се нареди дори сред първите 500 в международни класации като ARWU на Шанхайския университет. Присъствието на нашите висши училища в международен план е пренебрежимо малко – основно като резултат от индивидуални успехи на изследователи и успехи на отделни научни групи, отколкото като институции, които създават стойностна академична продукция.</p>
--	--

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G"“SME” ></p> <p>Специфична цел 2</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"“SME” ></p> <p>Подобряване системите за управление и финансиране на висшите училища</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"“SME” ></p> <p>Специфичната цел е насочена към структурните проблеми на мрежата висши училища. В ситуация на променен демографски баланс (население от близо 9 млн. в края на 80-те г. на XX в. до около 7 млн. през 2012 г.) броят на студентите и висшите училища, в които те се обучават, е нараснал. Пример: преди 1990 г. в страната работят 3 икономически университета, а през 2014 техният брой е 11⁶⁵ Увеличават се както търсенето, така и предлагането на образователни услуги. По експертна оценка⁶⁶, проблемът с ниското качество на обучение е заложен именно в експанзията на висшето образование, където броят на институциите е само симптом за риск, но не и основна</p>

⁶⁵ Борисов, Б., 2014. Висшето образование – митове и реалност

⁶⁶ пак там

причина. Проблемите са предизвикани предимно от нарушения баланс между поголемия прием и невъзможността учебният процес да бъде подсигурен с адекватен човешки и материален ресурс. Планирането на местата по специалности се основава не на дългосрочна перспектива за пазара на труда, а върху краткосрочна логика на финансов интерес, свързан с привличане на държавна субсидия за брой студенти.

Катализатори на описаните процеси стават отварянето на страната към европейския образователен пазар след 2007 г. и намаляващият брой на завършилите средно образование (от 32 413 през 2010 г. до 28 908 през 2013 г.) За да поддържат постоянно ниво на финансиране, основано върху броя на учащите, университетите са принудени да използват „по-гъвкави” критерии както на входа, така и на изхода от образователния цикъл.

Възниква въпрос: при постоянно ниво на бюджета за висше образование (под 1% от БВП) и заявена цел то да става все по-масово достояние, каква да бъде промяната в мрежата на висшите училища, която ще позволи по-ефективно използване на наличния ресурс за постигане на по-високо качество?

Предназначението на тази специфична цел е да гарантира постигането на максимални резултати от използваните ресурси при осъществяване на дейността на висшите училища. Чрез дейностите, които ще се финансират за постигането на специфичната цел ще се намали фрагментацията в системата на висшите училища. Също така за повишаване ефикасността на дейността на висшите училища ще способстват и мерките, предвиждащи усъвършенстване на съществуващите системи за тяхното управление, вътрешно-организационно структуриране, оптимизиране на процесите, прилагането на ефективни системи за наблюдение и контрол, както и разработването и внедряване на модели за обвързване финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите.

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G" SME > Специфична цел 3
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" SME > Увеличаване на броя на завършилите висше образование между 30-34 годишните до 36 % до 2020 г.
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME > Специфичната цел е планирана в духа на стратегическата европейска цел към 2020 г. делът на лицата между 30-34 г. с висше образование да достигне 40%. Въпреки, че висшето образование става все по-масов и достъпен продукт у нас, /процентът на завършилите висше образование достига 29.1 % през 2013 г./, ще трябва да бъдат положени трайни усилия за постигането на водещата национална цел в областта на образованието, според която до 2020 г. 36 % от младите хора трябва да имат завършена степен за висше образование. Разширяването на обхвата на висшето образование отвъд естествената тенденция на търсене означава: а) Състезание за задържане на студентите на отворения конкурентен европейски образователен пазар и б) отваряне на услугата към групи, които по ред причини са били с ограничен достъп: <ul style="list-style-type: none"> • поради бедност и/или географска отдалеченост, • поради принадлежност към маргинализирана етническа група, • поради физически затруднения (специални образователни потребности); Какви са измеренията на изброените ограничения? <ul style="list-style-type: none"> • Евростат показва, че към 2012 г. шокиращо голям процент от населението на България е в риск от

	<p>бедност и социално изключване (близо 50% при средно 24,7% за ЕС-27). От друга страна последното представително европейско проучване EUROSTUDENT III⁶⁷ върху социалните условия на студентския живот в България индикира за изразена зависимост между това да учиш за висока образователна степен и икономическото положение в семейството: родителите на студентите в България са активни хора, реализирани на трудовия пазар. Децата на пенсионери, бедни и безработни трудно стигат до аудитория и диплома.</p> <ul style="list-style-type: none"> • По данни на НСИ за 2011 г., въпреки тенденцията ромите с висше образование да се увеличават, висшистите сред тях са пренебрежимо малко – едва 0,5% от общия брой. При българите цифрата е 25,6%, а при турците – 4,9%⁶⁸. Проследява се корелация между етнос и участие в най-високите нива на образование. Причините са заложили още в училище: става въпрос за младежи от бедни семейства, които не владеят добре български език, изолирани са в своята група и отпадат по-често от училищния цикъл. Основата за постигане на степен от висше образование липсва или е недостатъчна. • Националният ценз от 2011 г. установи, че лицата с увреждания съставляват значима група в обществото: близо половин милион. 13 530 от тях са на възраст между 20 и 29 години, а 23 417 между 30 и 39 години – най-продуктивният период за придобиване на образователно-квалификационна степен⁶⁹. Информацията за техния образователен статус е оскъдна, факт показателен за липсата на адекватни политики и управленско внимание.
--	--

⁶⁷ Резултати от участието на България в Eurostudent III, ЦКОКО, 2009

⁶⁸ Проект на Национална стратегия за интегриране на ромите 2012-2020

⁶⁹ www.nsi.bg

	<p>Данни, получени при предишни преброявания – 1992 и 2001 г. наемкват за устойчиво нисък дял на висшистите сред тях – около 4,5%.⁷⁰ По-актуални сведения към 2007 г. сочат, че инвалидността няма абсолютно отношение към равнището на образование, но влияе върху достъпа до образователна услуга: хората с увреждания имат по-малки шансове да завършат висше образование⁷¹. Това слабо включване в най-високите степени на образователния цикъл припомня обичайните проблеми свързани с достъпна среда, финансова и материална подкрепа, в обобщение – липса на чувствителност при институциите, но и в обществото като цяло. През изминалия бюджетен цикъл 2007-2013 г. ОП РЧР включи в обхвата си децата и учениците със СОП, обаче не бе стартирана нито една програма, предназначена за студенти и учени с увреждания.</p> <p><i>Обосновката на настоящата специфична цел разглежда възможностите да се разшири достъпа до висше образование, особено сред групи, за които той е по-труден.</i></p> <p>За постигане на специфичната цел ще се предвидят стимули за младите хора, чрез които ще се подобрят възможностите им да учат в горните степени на образователния цикъл.</p>
--	--

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" SME > Специфична цел 4
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" SME > Развитие на човешките ресурси в сферата на научните изследвания и развойната дейност (НИРД)
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME > Специфичната цел е насочена към развитие на човешките ресурси, ангажирани в сферата на

⁷⁰ Анализ на потребностите на хора с увреждания от социално включване чрез заетост, 2013 г., стр. 37

⁷¹ пак там, стр. 39

науката. Целта е да се повиши квалификацията на персонала в сферата на НИРД, да се гарантират достатъчно висококвалифицирани лица, завършили висше образование, с практически опит в областта на изследванията и привличане на изследователи от чужбина за научни изследвания. Друга цел е да се насърчи интерес на децата, младежта и обществеността към научните изследвания и резултатите от тях.

Целенасочените дългосрочни инвестиции в развитието на човешките ресурси в сферата на науката спомагат за повишаване качеството на научните изследвания и подготовката на висококвалифицирани специалисти, което ще стимулира икономическия растеж.

Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите в изследователския сектор, следват модел свързан с ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие.

Важен елемент в развитието на изследователя е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформално развитие на неговия потенциал.

Дейностите по тази специфична цел ще допълват инвестициите по приоритетна ос 1. Тези дейности ще доведат до превличане на водещи изследователи и изобретатели, млади учени, докторанти, пост-докторанти и специализанти чрез осигуряване на конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие и мобилност, подходяща работна среда и модерна инфраструктура в центровете за върхови постижения, в центровете за компетентност, както и в другите подкрепени инфраструктурни звена, лаборатории и производствени центрове.

Интервенциите ще доведат до следното:

1. Повишаване на квалификацията на персонала в сферата на НИРД, чрез подкрепа на участието им на национални и международни научни форуми и обучения.
2. Укрепване на потенциала на младото

	<p>поколение да извършва изследователски дейности, чрез инвестиции в образователни програми, ориентирани към научните изследвания.</p> <p>3. Привличане на учени от чужбина (включително български изследователи с дългогодишен практически опит), благодарение на създаването на атрактивни условия за работа в областта на научните изследвания.</p> <p>4. Подкрепа сферата на НИРД да стане по-привлекателна като избор на кариера чрез стимулиране на интереса на учениците към научните изследвания.</p> <p>Изпълнението на горепосоченото ще доведе до общо увеличение на качеството на човешките ресурси в сферата на НИРД, което от своя ще способства за увеличаване на изследователските постижения и на ползите от тях за обществото в областите, подкрепяни в рамките на приоритетна ос 1.</p>
--	--

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁷² (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁷²

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁷³ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">
ИП2, СЦ1	Разработена система за проследяване броя на завършили висше образование, които не са включени в следващи програми за обучение и		Да/Не				Не				Да			

⁷³ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

	<i>са започнали работа през първата година след завършването</i>												
	<i>Дял от средствата за издръжка на обучението във ВУ, който се получава въз основа на оценка за качеството на обучението и съответствие с пазара на труда</i>		%				15					60	
<i>ИП2, СЦ2</i>	<i>Относителен дял на 30-34-годишните завършили висше образование, от включените в дейности по ОП</i>		%				НП					36	
<i>ИП2, СЦ3</i>	<i>Брой новоназначени изследователи от чужбина в научните организации, подкрепени по ОП</i>		Брой				НП					20	
<i>ИП2, СЦ4</i>	<i>Дял на включените в дейности по ОП млади учени до 35 г. възраст от заетите в научните изследвания и развойната дейност (НИРД)</i>		%				НП					15	
	<i>Дял на преподавателите във висши училища от включените в дейности по ОП, успешно преминали програми за повишаване на квалификацията</i>		%				НП					30	

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁷⁴)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁷⁵ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">	Количествени <2А.1.29 type="S" input="M"> Общи <2А.1.29 type="S" input="G">	<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">	<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">				

⁷⁴ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁷⁵ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>Чрез инвестиционния приоритет се цели повишаване на качеството на висшето образование и подобряване на условията за заетост на завършващите включително от уязвимите групи, като при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група и необходимостта от индивидуален подход. Чрез мерките ще се изпълни Препоръката на ЕК за модернизиране на висшето образование. Ще се подпомагат висшите училища за въвеждане на нови и иновативни форми на преподаване, електронно обучение, гъвкави модели на обучение. Ще се усъвършенства системата за акредитация на висшите училища, ще бъдат предприети мерки като въвеждане на финансови стимули, трансфер на добри практики, насърчаване на приложната ориентация, както и на въвеждането на международни критерии, които да гарантират в края на периода /2020 г./ възможността български висши училища да заемат челни места в европейски класации/. Повишаването на качеството на висшето образование ще доведе до добра реализация на пазара на труда на завършващите младежи.</p> <p>Ще се създадат условия за превръщането на университетите в съвременни центрове на знанието, обединяващи основните компоненти на триъгълника на знанието: образование – наука – иновации. Ще се насърчи изграждането на съвместни научни кампуси между географски близки университети, които да създадат обща експериментална среда за студенти и докторанти за провеждане на различни изследователски задачи, тестове и опити. Също така ще бъдат подобрени иновативните връзки между образование-научни изследвания-бизнес. Ще се стимулира придобиването на предприемачески знания и компетентности, както и осигуряването на предпоставки за превръщането на висшите училища в центрове за развитие и насърчаване на предприемачеството. В подкрепа на модернизирането на системата на висшето образование ще се използва инструментът HEInnovate. Основна цел ще бъде включването на българската университетска мрежа към обществата на знанието и иновациите на Европейския институт за технологии и иновации.</p>	

Предвиден е и широк набор от мерки, които да направят висшето образование в България възможно за по-широк кръг младежи. Ще бъде въведена система за студентско подпомагане със средства на ЕСФ. Основни акценти в нея ще бъдат следните ключови принципи:

- адекватна подкрепа срещу изключване и дискриминация
- ефективни стимули за високи постижения

Специално внимание ще бъде отделено за студентите, избрали приоритетни за науката и икономиката области. Това ще подобри връзката между висше образование и нуждите на икономиката.

Предвижда се да бъде стимулирано участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове и изследователски школи. За подобряване на достъпа до висше образование ще бъдат финансирани и дейности на висшите училища, които са свързани с усъвършенстване на моделите за прием, както и за прилагане на гъвкави форми на обучение.

В аспекта на описаните проблеми оперативната програма предлага следния комплекс от мерки:

Дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането на висшите училища с резултатите от обучението и реализацията на студентите;
- Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени;
- Създаване на национална система за оценяването на придобитите знания, умения и компетентности на завършващите по всяко професионално направление в системата на висшето образование, с участието на работодателите;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол;
- Усъвършенстване на системата за акредитация, чрез стимулиране гъвкавостта и прозрачността на външното и вътрешно оценяване на качеството във висшите училища и научните организации;
- Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на ВУ;
- Оптимизиране структурата и дейността на висшите училища чрез подобряване модела на финансиране.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3

- Насърчаване участието на студенти в различни форми на допълнително обучение като студентски научни клубове, изследователски школи и др.;
- Предоставяне на студентски стипендии в т.ч. за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и на стипендии за специални постижения в науката, инженерно-техническите дейности, педагогическите науки, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип);

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 4

- Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+ ще се осъществяват дейности като: мобилност с цел обмен на опит/практика на студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и изследователи от чуждестранни европейски университети и изследователски центрове в България, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
- Подкрепа за мерки за популяризиране на науката и научните изследвания.
- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на науката;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти – докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени в научния сектор, включително и чрез съвместни програми насочени към научни изследвания с бизнеса;
- Подкрепа за развитието на докторанти, които реализират „проектна” докторантура в приоритетни за държавата научни области и икономически сектори;
- Развитие на партньорски мрежи между български и чуждестранни учени, изследователи, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени и учители за провеждане на научни изследвания;
- Създаване на изследователски потенциал и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, включително чрез привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации;
- Подпомагане на процеса на разпространение на научните резултати, вкл. подпомагане на организирането на национални и международни научни форуми (конференции, семинари, симпозиуми, конгреси, летни училища, състезания);
- Мерки за въвеждане на задължителна, периодична независима оценка на организациите, финансиращи и провеждащи научни изследвания, развойна дейности и иновации, наред със система за регулярен мониторинг и анализ.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Студенти, кандидат-студенти, младежи, докторанти, специализанти, преподаватели и работещи във висшите училища.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните му разпоредители с бюджетни кредити, висши училища и/или техни основни звена, БАН, ССА, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2014-2020 г., Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г., Националната стратегия за научни изследвания, Иновационната стратегия</p>	

за интелигентна специализация на Република България, Националната пътна карта за научна инфраструктура, Националната програма за развитие „България 2020” и др. **Хоризонтални принципи**

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност и обективност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.3.1 type="S" input="S"> Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<2A.2.3.2 type="C" input="M">
<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

2.4.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.4.1 type="S" input="S"> Подобряване на качеството и ефикасността на и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение
<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"> Неприложимо	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S" "SME" ></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Развитие на капацитета и повишаване на квалификацията на заетите в областта на образованието</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p> <p>Специфичната цел е насочена към развитие на човешките ресурси, ангажирани в образованието, обучението. Вниманието е обърнато към тази група, доколкото нейната подготовка е важен компонент в осигуряването на качествено образование и стойностна академична дейност.</p> <p><i>В училище.</i> Проблемите с качеството на педагогическия персонал могат да бъдат разделени в няколко групи:</p> <ul style="list-style-type: none">• Свързани със статута на учителската професия: ниско заплащане, дискредитиран обществен статус, слаба мотивация за професионална реализация на перспективни студенти в това поприще. „Бягството” на учителите от

	<p>кариерата е логичен израз на тревожната тенденция: от 2007 до 2013 г. броят на заетите в системата е намалял с 9 132 души (9,3%), процесите на феминизация и застаряване се задълбочават⁷⁶.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свързани с недостатъци в подготовката на педагогическите специалисти: занижени критерии за прием и дипломиране, остарели програми, други проблеми, характерни за влошеното качество на висшето образование. Регистрираното нарастване на образователния ценз на учителите не намира израз в по-добри резултати при външното оценяване на техните възпитаници. • Свързани с лошо функционираща система за професионално развитие и кариерно израстване: Участието в краткосрочни обучения е слабо (под 10%)⁷⁷. Поради липсата на ресурс, те се извършват основно в държавни институции и на територията на страната. Още по-лоша е картината при дългосрочните обучения, в каквито са се включили едва 1,2% от учителите. <p><i>Във висшите училища.</i> Слабостите, които имат отношение към квалификацията на заетите във сектора на висшето образование, следват сходен модел: ниска мотивация и заплащане, непривлекателност на професията, неадекватни критерии за професионално и кариерно развитие⁷⁸. Специфика на сектора е по-слабата централизация и по-малкият ангажимент от страна на държавата. Развитието на учени и преподаватели е отговорност на първо място на автономните висши училища. От изключително значение е индивидуалната инициатива и мотивация на самите преподаватели. Анализът на мрежата от висши училища (ИП 2, СЦ 2) демонстрира, че</p>
--	---

⁷⁶ Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри, 2014.

⁷⁷ пак там

⁷⁸ Заключение в Проекта на Националната стратегия за развитие на висшето образование 2014-2020.

	<p>проблемите в качеството са свързани с диспропорции между ръста в предлагането на образователни услуги и броя на подготвени специалисти. Възрастовият състав (застаряването) не благоприятства промените, поради скъсения професионален хоризонт:</p> <p>Важен елемент в развитието на университетския преподавател (учен) е способността му за мобилност, за обмяна на идеи и изграждане на професионални контакти – неформалното развитие на неговия потенциал. Отчетите за академична мобилност по програма Еразъм 2011-2012 г. показват, че 5,6% от преподавателите са участвали във форми на мобилност, което е над средното за ЕС ниво (около 2%). Експертното становище в проекта за Стратегия за развитие на висшето образование 2014-2020 г. обаче акцентира върху нуждата от допълнително активизиране на този процес⁷⁹.</p>
--	---

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" SME > Специфична цел 2
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" SME > Подкрепа за продължаващо обучение и за надграждане на знания, умения и компетентности
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME > През периода 2006 – 2010 г. образователната структура на населението ⁸⁰ на възраст 25 – 64 години в България продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличение на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование. Националният статистически институт дава следната картина на участието в различните

⁷⁹ Напр. стр. 18 „Увеличаване на мобилността на студентите, преподавателите и изследователите”

⁸⁰ Статистиката на образованието в България е изградена на базата на Регламент № 452/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО), ревизия 1997 г. (ISCED '97), и съпътстващите я методически ръководства.

	<p>степени на образователния цикъл през 2012-2013 г.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 604 800 ученици в общообразователните училища (4 000 по-малко спрямо предходната година) • 142 700 ученици в професионалните гимназии и специализираните училища (3 000 по-малко спрямо предходната година) • 284 000 студенти в системата на висшето образование (9 700 повече спрямо предходната година) <p>Динамиката в тези групи е особена. Въпреки, че броят на учениците намалява, студентите стават все повече.</p> <p>За първи път при Преброяване 2011 г. е включена категорията „никога не посещавали училище”. Броят на тези лица е 54 142 или 0.98 % от населението на 7 – 64 навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система.</p> <p>При трите основни етнически групи – българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище за периода 2001 – 2011 г., като най-слаба е тази промяна в ромската общност. В този период процентът на ромите, които не са посещавали училище е намалял от 23,2% на 21,8%, а 9% (спрямо 6,5% през 2001 г.) са получили средно образование. По-изразена е позитивната промяна сред турците: броят на средните е нараснал с 8% (от 21,9% до 29,7%). При малцинствата броят на неграмотните жени е по-голям (например неграмотните ромски мъже са три пъти по-малко)⁸¹.</p> <p>Усилията в рамките на задължителното училищно образование трябва да бъдат допълнени с висококачествени програми за усвояване на основни умения за възрастни, предимно чрез обучение на работното място. Необходимо е да бъдат положени усилия за увеличаване на тревожно ниското понастоящем равнище на участие в обучението за възрастни – по този показател България е на едно от последните места сред страните</p>
--	---

⁸¹ НСИ, цит. по Проект на национална стратегия на Р България за интегриране на ромите 2012-2020

членки на ЕС. През 2013 г. едва 5,7% от българите в активна възраст между 25 и 34 години са записани в някаква форма на обучение (16,9% за ЕС-27). В диапазона 35 – 54 години разликата е още по-драстична: само 0,6% повишават квалификацията си (спрямо 9,7% за ЕС-27)⁸².

Резултатите от предварителната оценка на Националната стратегия за учене през целия живот (НС УЦЖ) на България за първия програмен период до 2013 г. и анализът на нейното изпълнение трябва да послужат за основа на по-нататъшното развитие на националните стандарти за ПОО и системата за трансфер на кредити. Стратегията за развитие на НАПОО до 2020 г. се основава на анализа и е в съответствие с комюникето от Брюж относно засилването на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение през периода 2011—2020 г. Тези програмни документи създават платформа за развитие на системата за УЦЖ.

⁸² Eurostat

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁸³ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

83

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁸⁴ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">
ИПЗ, СЦ1	Учители на възраст до 34 г. от всички учители		%				10,2				12,2			
ИПЗ, СЦ2	Лица на възраст 25-64 г., които участват в учене през целия живот (през последните 4 месеца		%				1,7				3,5			

⁸⁴ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

	<i>преди изследването)</i>													
	<i>Лица, от включените в дейности по ОП, валидирали знания, умения и компетентности</i>		%				50					65		
	<i>Ученици, от включените в дейности по кариерно ориентиране по ОП, които са получили индивидуална консултация за кариерно ориентиране</i>		%				33					25		
	<i>Висши училища, участващи в обща информационна мрежа на кариерните центрове</i>		%				НП					88		

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁸⁵)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁸⁶ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">				<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁸⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁸⁶ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p>В отговор на идентифицираните проблеми оперативната програма предлага следната логика на финансовата интервенция:</p> <p>Инвестициите в развитието на човешките ресурси в образованието и обучението спомагат за повишаване подготовката на висококвалифицирани кадри, което стимулира икономическия растеж и развитието на конкурентоспособността на икономиката.</p> <p>Чрез този инвестиционен приоритет ще бъде повишена съществено квалификацията на заетите в сектора на образованието. Това е важно условие за цялостното развитие на висшето образование в страната. Водещи специалисти трябва да бъдат привлечени към работа, свързана с висшето образование чрез конкурентно възнаграждение, възможности за професионално развитие, подходяща работна среда и модерна инфраструктура. Това ще спомогне за намаляване на изтичането на мозъци, за привличането на ново поколение специалисти и ще установи подходяща среда за подготовка на високо квалифициран човешки ресурс, отговарящ на потребностите на пазара на труда и на нуждите на икономиката на страната.</p> <p>На преподавателите ще бъдат дадени възможности за допълнително обучение по защита на интелектуалната собственост, предприемачество, ИКТ (вкл. сертифициране на обучението с европейски признати сертификати), и др. Ще бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, за включване в международни и национални професионални мрежи, мобилност на преподаватели. Чрез дейностите по инвестиционния приоритет ще бъдат подобрени условията за мобилност на преподаватели, педагогически специалисти, студенти, служители в образователни организации, ученици.</p> <p>В условията на динамично развиващ се европейски пазар на труда, нарастват изискванията пред образователната система в България на всички нива от училищно и професионално до висше образование. Работодателските</p>	

организации на европейско и национално ниво формулират три основни приоритетни направления:

осигуряване на възможност за придобиване на практически опит и ключови компетентности от учениците и студентите;

актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателския състав в образователните институции в съответствие с изискванията на пазара на труда;

Един от доказаните инструменти за постигането на очертаните приоритети е стимулиране и разширяване на обхвата на транснационалната мобилност в ЕС. Транснационалната мобилност е предпоставка за развиване на практически умения в младите хора. Тя създава условия за българските учители и университетски преподаватели да участват в непрекъснат обмен на ноу-хау с колеги от различни европейски страни. Това осигурява качество както на преподаването.

Освен това, с реализирането на дейностите, планирани в този инвестиционен приоритет се очаква повишаване на методическата и управленската подготовка и създаване на мотивация за развитие и самоусъвършенстване на педагогическия и непедagogическия персонал в системата на предучилищното и училищното образование, чрез осигуряване на възможности за развитие на професионалните компетентности, както и за надграждане на управленските компетентности.

Като резултат се очаква да бъде създадена благоприятна среда за повишаване на квалификацията на заетите в образователния сектор като се включат необхванати във въвеждащи квалификационни дейности, да бъдат осигурени условия за поддържаща квалификация, включително на допълнително надградена квалификация на обхванатите до момента.

Предвидените дейности за повишаване на квалификацията са насочени към утвърждаване на постигнатите резултати по посока на практическата приложимост, насърчаване и подкрепа на професионално развитие на педагогическите и непедagogически специалисти, подкрепа в началото на кариерата и към повишаването на качеството на възможностите за продължаващо професионално развитие на учителите и останалия персонал в образователната система. Основна част от дейностите ще бъдат насочени към привличане и задържането на младите специалисти, както и към активно включване и на мъжете в сектора.

Предложените дейности следва да доведат до предоставяне на по-добри възможности за продължаващо професионално развитие и за компенсиране на известни дефицити в базовата подготовка, т.е. придобиване на допълнителна квалификация за успешна реализация и са насочени към изграждане на ефективна система за въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация на педагогическите специалисти; към създаване на условия, мотивиране на педагогическите специалисти да разширяват и усъвършенстват компетенциите и уменията си с цел реализиране на устойчиво кариерно развитие; към преодоляване на дефицита от умения и компетенции за работа с деца и ученици със СОП; работа в интеркултурна среда, превенция и справяне с насилието и агресията сред децата; умения и подходи, насочени към предотвратяването на преждевременното напускане на училище, към мотивиране и задържане в системата на образованието на застрашени от напускане ученици, вкл. на

обучаващите се от мигрантски семейства, подкрепа на педагогическите специалисти със социална насоченост (социални педагози, психолози, педагогически съветници и др.), укрепване на административния капацитет на институциите за обучение и за образование за осигуряване на високо качество на образователните услуги.

Предвижда се с изпълнение на предложените мерки да бъдат подобрени условията за кариерно развитие на базата на постигнатите резултати, за включване в международни и национални професионални и образователни мрежи, за разпространение и популяризиране на добри практики в обществото. За подобряване на качеството на професионалното образование се предвижда да се осигури специализирана квалификация на учители, свързана с професионалната подготовка на учениците от професионалните гимназии, от спортните училища и от училищата по изкуства.

Повишаването на квалификацията на преподавателите във висшите училища и на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование ще даде като резултат повишено участие на България в европейски и международни програми и в програми за обмяна на опит и ще повиши качеството на образованието в страната.

Чрез този инвестиционен приоритет се очаква да се повиши участието в различни форми на учене през целия живот, включително от уязвимите групи, като и при реализацията на мерките се отчита спецификата на всяка отделна група. Това ще даде възможност за по-добра реализация на пазара на труда на участващите в такива форми. Ще бъдат подобрени социалните и комуникативните умения на младежи и възрастни. Ще се усъвършенства усвояването на нови знания, което ще доведе до повишаване на качеството им на живот. Участието на възрастни в курсове за ограмотяване, както и в курсове за усвояване на учебно съдържание от класове в прогимназиалния етап и получаването на документи за придобити компетентности в рамките на основната образователна степен след успешно полагане на необходимите изпити ще им даде възможност да продължат образованието си, да се включат в пазара на труда или да продължат обучението си за придобиване на степен на професионална квалификация.

Валидирането на учебни резултати, а именно знания, умения и компетентности, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене, ще имат важна роля за повишаване на пригодността за заетост и на мобилността, както и за увеличаване на мотивацията за учене през целия живот, особено при хората в социално и икономически неравностойно положение и при нискоквалифицираните. Валидирането на адекватни знания, умения и компетентности ще даде още по-ценен принос за подобряване на функционирането на пазара на труда, като стимулира мобилността и повишава конкурентоспособността и икономическия растеж.

С цел на всяко лице да бъде дадена възможността да удостовери наученото извън формалното образование и обучение — включително придобития благодарение на мобилността опит — и да се ползва от него в професионалното си развитие и по-нататъшно учене ще бъдат разработени механизми, които да дадат на всяко лице възможността да:

- валидира знанията, уменията и компетентностите, които е придобило чрез неформално образование и самостоятелно учене, включително, когато е

приложимо, чрез образователни ресурси със свободен достъп;

- да получи пълна или, където е приложимо, частична квалификация въз основа на валидиран опит, придобит чрез неформално образование и самостоятелно учене.

Кариерното ориентиране се свързва с кръг от дейности, които подпомагат хората на всички възрасти и на всеки етап от техния живот да определят своя капацитет, компетенции и интереси, да вземат решения за образование, обучение и работа, и да управляват своя индивидуален живот и възможности за учене, работа и други ангажименти, в рамките на които този капацитет и компетенции могат да се придобият и/или прилагат. Усъвършенстване и поддържане на системата за кариерно ориентиране още от училищното образование ще допринесе не само за разширяване на възможности за достъп до пазара на труда, но и за усъвършенстване на професионалните умения и усвояване на нови знания от учениците. Чрез интегрирани операции с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014 – 2020 ще се осъществяват мерки за кариерно ориентиране за ученици и студенти преди завършване на образование.

Учебните програми ще бъдат разработвани съвместно с представители на бизнеса. Приоритетни ще бъдат професионалните компетентности по професии, значими за местната и регионалната икономика.

Предложените дейности в инвестиционния приоритет ще допринесат за формирането на умения за управление на кариерата през целия живот. Основният резултат, който ще бъде постигнат в рамките на програмния период е осигуряване на качествени услуги по ориентиране. Това ще се осъществи и чрез насърчаването на координацията и сътрудничеството между заинтересованите страни на национално, регионално и местно ниво.

Дейности:

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1

- Подкрепа за квалификация, продължаващо обучение и кариерно развитие на заетите в сферата на образованието и обучението;
- Развитие на капацитета и създаване на стимули за мотивиране и задържане на млади специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, напр. чрез:
 - осигуряване на стипендии на млади педагогически специалисти, заети в системата на предучилищното и училищното образование, които желаят да продължат обучението в образователно-научна степен „доктор” по педагогически науки;
 - създаване на модел на професионален профил за всяка длъжност от кариерното развитие на педагогическите специалисти, който да определя необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения на педагогическите кадри по степен на образование, вид подготовка и образователна институция;
 - разработване и въвеждане на модел на атестиране на педагогическите кадри, базиран на професионални стандарти и въвеждане на електронна система за оценяване, като основа за

професионално и кариерно развитие;

- изграждане на информационна система с регистри на педагогическите кадри и на обучаващите организации и институции;
- Подобряване на условията за усъвършенстване и придобиване на нови личностни и професионални знания и умения, включително чрез развитие на партньорски мрежи;
- Развитие на капацитета и мотивиране на млади специалисти във висшето образование, включително и чрез съвместни програми с бизнеса;
- Подкрепа на стажант-учители чрез финансиране на стажантската практика от практическата подготовка на студентите във висшите училища;
- Чрез интегрирани мерки с програма Еразъм+ ще се осъществяват следните примерни дейности:
 - Мобилност с цел практика на студенти, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
 - Мобилност с цел придобиване на ключови компетентности на учениците от общото образование, включително като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС;
 - Мобилност с цел обмен на опит и ноу-хау на преподавателския състав в училищното образование, включително и като допълнително финансиране по други програми за мобилност в рамките на ЕС.

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Насърчаване на гъвкави пътеки за учене през целия живот за лицата, необхванати от традиционната образователна система чрез разширяване на спектъра от възможности за учене в т. ч. ограмотяване на възрастни, курсове за усвояване на учебно съдържание за различните образователни степени и за придобиване на степени на професионална квалификация;
- Подкрепа на дейности за подобряване на координацията на заинтересованите страни и за изграждане на механизми за взаимодействие при планирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката за УЦЖ;
- Разширяване на спектъра от изследвания, анализи и оценки на въздействието за формиране на адекватни политики за образование и обучение през целия живот;
- Подкрепа за дейности по Националната квалификационна рамка и по секторните квалификационни рамки;
- Създаване на условия за информационно осигуряване на процесите в системата за УЦЖ;
- Развитие на системата за кариерно ориентиране (информиране и съветване, консултиране, оценка на компетенциите, наставничество, юридическа помощ, обучение за вземане на решение, формиране на

умения за управление на кариерата) за ученици и студенти в системата на образованието;

- Изграждане на функционираща национална система за валидиране на резултати от неформалното образование и самостоятелно учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години;
- Популяризиране на ученето през целия живот сред всички слоеве на населението като фактор за личностно развитие, устойчива заетост и социално включване.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, детски градини, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на</p>	

Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.

Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР

Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за учене през целия живот, Националната стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020, Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020), Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.3.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<p><2A.2.3.2 type="C" input="M"></p>
<p><2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.4.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и валидиране на придобитите компетенции</p>
<p><2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"></p> <p>Неприложимо</p>	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.10 type="S" input="S" "SME" ></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<p><2A.1.1 type="N" input="G" "SME" ></p> <p>Специфична цел 1</p>
<i>Специфична цел</i>	<p><2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" ></p> <p>Повишаване на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение</p>
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<p><2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" ></p> <p>Професионалното образование и обучение (ПОО) представлява един от основните фактори, определящи постигането на водещите цели за ЕС. Пред системата за ПОО се поставя предизвикателството да се посрещнат непосредствените и бъдещите нужди от умения.</p> <p>Системата за професионално образование и обучение в България все още не може да осигури необходимите умения, които се търсят на пазара на труда. Към момента липсва изградена система за наблюдение на нуждите от обучение по професии за осигуряване на образование, съответстващо на националните и регионалните икономически приоритети. Необходимо е да се гарантира обратната връзка от пазара на труда към предлагането на професионално образование и обучение, така</p>

	<p>че оценката на бъдещите изисквания за умения и посрещането на нуждите на пазара на труда да се отчитат адекватно в процесите на планиране на професионалното образование и обучение. Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) разработва стандарти за ПОО ориентирани към резултатите от ученето (РУ). Новите професионални стандарти на основата на РУ ще гарантират връзките между ПОО и пазара на труда. Разработването на секторни квалификационни рамки (СКР) ориентирани към РУ е една основна предпоставка за това предлаганото ПОО да отговаря на търсенето на умения. По-нататъшната ориентация на предлаганото ПОО към РУ, разработването и въвеждането на система за трансфер на кредити в ПОО ще улесни пропускливостта на ПОО към висшето образование. Разработването на стандарти за оценяване в ПОО, на основата на концепцията за РУ е необходима стъпка за разработването на база за получаване на постоянна обратна информация от секторите на икономиката.</p> <p>За да може до 2020 г. работните места да се увеличат, е нужно по-високо равнище на професионалните умения. За да се отговори на това търсене, са необходими по-високи стандарти на образование и по-добри учебни резултати, а младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват универсални умения, които да им дадат възможност да бъдат предприемчиви и да се адаптират по-лесно към промените на пазара на труда, което от своя страна ще улесни прехода от образование към заетост и ще помогне за намаляване на младежката безработица.</p>
--	---

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" SME > Специфична цел 2
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" SME > Насърчаване на връзките между професионалното образование и обучение, висшето образование, науката и бизнеса
<i>Резултатите,</i>	<i>които</i> <2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" SME >

държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза

Сътрудничеството между системите на професионалното образование и обучение, висшето образование и бизнеса в България не е достатъчно ефективно.

- бизнесът не участва активно в изготвянето на учебни програми,
- приемът по специалности не е резултат от дискусия със заинтересованите страни,
- съществуващите стажантски програми са недостатъчни,
- редки са случаите на публично-частно партньорство,
- инфраструктурата на професионалното училище не отговаря на изискванията на съвременното производство.

Във висшите училища има и допълнителни специфични проблеми:

- задължителните практики често се провеждат формално,
- с малки изключения липсват изградени партньорски отношения между факултети и предприятия от бранша,
- учебното съдържание и преподавателите изостават от ритъма на технологично развитие,
- няма утвърдена практика за съвместно планиране на кадровите потребности между автономните висши училища и заинтересованите икономически сектори.

Необходимо е по-активно сътрудничество с бизнеса и работодателите, за да могат знанията в максимална степен да се приближат до изискванията на реалната работна среда. Това разминаване в равнището на уменията създава все по-големи проблеми за конкурентоспособността на националната икономика. Последните промени в Закона за ПОО създават предпоставки за укрепване на връзките между ПОО и бизнеса, и между ПОО и висшето образование. За това е необходима подкрепа за по-нататъшно разработване на подходящи методики и инструменти за определяне на съдържанието на квалификациите въз основа на търсенето на работна ръка.

Все още системата на професионалното образование и обучение и на висшето образование не е достатъчно гъвкава по отношение изискванията на бизнеса за бързо и директно включване на завършилите на пазара на труда. **Съотношението между теоретично и практическо обучение**, предвидено в учебните планове по много от професиите, продължава да бъде в полза на теоретичното обучение. **Учебните планове не са ориентирани към практическо обучение** в реална работна среда. **Работодателите не участват** в изготвянето на учебната документация и участват недостатъчно ангажирано и активно в крайното оценяване на придобитите професионални компетентности на завършващите професионално образование по професии. Модернизирането и разработването на нови стандарти за ПОО, учебни планове и програми по Квалификационната рамка, ориентирани към РУ и трансфера на кредити в ПОО, се нуждае от структурна подкрепа.

В момента подкрепата от страна на бизнеса за осигуряване на работни места за учебна и производствена практика на учениците и студентите не е достатъчна. Съществува **необходимост от разширяване на възможностите за провеждане на практическо обучение** за учениците и студентите. Постигане на високо ниво на професионалното образование и обучение и на висше образование неизбежно налага насърчаване на обучението, основано на практиката, включително **провеждане на стажове** с високо качество, професионална практика и модели за обучение, съчетаващи теоретична и практическа подготовка, чрез които да се подпомогне преходът от обучение към заетост, и поощряване на партньорствата между публичните и частните институции (за осигуряване на подходящи учебни програми и умения).

Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. **Ще се стимулира образованието в областите**

	<p>на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката. Ще се подобрят възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните гимназии, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда. Ще се подобрят уменията на учениците и студентите за работа с компютърни системи, основна необходимост в информационното общество.</p>
--	---

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ⁸⁷ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁸⁷

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁸⁸ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">
ИП4, СЦ1	Дял на учениците в гимназиален етап, обучаващи се в професионални гимназии		%				50				51,5			
ИП4, СЦ2	Студенти, обучаващи се в технически специалности		%				19,2				25			

⁸⁸ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

<i>Процент на студентите, преминали през практическо обучение в реална работна среда, поне веднъж в своето следване, от общия брой на завършили през текущата година</i>		%				НП					30		
--	--	---	--	--	--	----	--	--	--	--	----	--	--

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета⁸⁹⁾

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ⁹⁰ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">				<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">

⁸⁹ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

⁹⁰ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.1.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<p><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></p> <p><u>Дейности:</u></p> <p>Чрез инвестициите в дейности, свързани с повишаване на качеството на професионалното образование и обучение ще бъде дадена възможност на завършващите за по-успешна реализация на пазара на труда. Това пряко ще доведе до намаляване процента на младежка безработица в страната. От друга страна, това ще даде на бизнеса квалифицирани кадри, като по този начин ще спомогне и за привличане на повече чуждестранни инвестиции.</p> <p>Чрез инвестициите по този приоритет ще се постигне подобряване и укрепване на връзките между професионалното и висшето образование и на механизма за взаимодействие на професионалното образование с бизнеса. Ще се стимулира образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката. Ще се подобрят възможностите на завършващите професионално или висше образование за успешна реализация на пазара на труда. Ще се изградят мрежи между професионалните гимназии, висшите училища и бизнеса. Ще се повишат практическите умения на учениците и на студентите за работа в реална работна среда. Ще се подобрят уменията на учениците и студентите за работа с компютърни системи, основна необходимост в информационното общество.</p> <p>По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1</p> <ul style="list-style-type: none">• Подкрепа за дейности, свързани с прилагането на кредитната система в професионалното образование като инструмент за натрупване, признаване и трансфер на резултати от формално, неформално обучение и самостоятелно учене с цел придобиване на професионална квалификация и професионално развитие през целия живот, както и за улесняване на	

транснационалната мобилност на гражданите.

- Въвеждане на гъвкави форми на обучение в професионалното образование, например модулно обучение за придобиване на професионална квалификация и учебна документация, разработена в сътрудничество с представители на бизнеса;
- Въвеждане и прилагане на обучение чрез работа (дуалното обучение) за лица над 16 години
- Подкрепа за дейността на учебно-тренировъчните и/или други форми на учебни или тренировъчни фирми;

По СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2

- Поддържане на национална информационна платформа „наука-образование-бизнес“;
- Подкрепа за изграждане на системи за планиране на обучението в зависимост от нуждите на пазара на труда на национално и регионално ниво;
- Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки и в професионалните направления от приоритетните области на икономиката;
- Актуализация на учебни програми и учебни планове в професионалното образование с участие на работодателите;
- Разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на „обучение чрез работа“ и подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда за ученици в професионалните гимназии;
- Подобряване на практическото обучение на учениците от професионалните гимназии чрез стажове във фирми;
- Подкрепа на дейности, свързани със създаването на модел на кариерно ориентиране на училищно ниво и модел на връзка на училището с пазара на труда;
- Синхронизиране на механизмите за присъждане на кредити в ПОО и валидиране на резултати от неформалното обучение и самостоятелното учене;
- Подкрепа за развитие на система за осигуряването на качество в ПОО;
- Подкрепа за обучение на наставници за практическо обучение във фирмите при дуалната форма на професионално обучение;

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи, студенти, докторанти, пост-докторанти, специализанти, млади учени, педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование, учени, изследователи, преподаватели и служители в научните организации и висшите училища, кариерни консултанти, психолози, лица без завършени етапи и степени на образование, безработни и неграмотни лица.

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна.

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, включително НАПОО, други министерства, които са финансиращи органи на училища, висши училища и/или техни основни звена, детски градини, училища, научни организации (включително БАН и ССА), научни институти, национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите, работодатели, браншови организации, младежки организации, представителни студентски организации, регистрирани по закон, организации по ЗЮЛНЦ, общини.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в три инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 10, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите.</p> <p>Допълняемост с други финансови източници</p> <p>За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.</p> <p>Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи</p> <p>Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Стратегията за развитие на професионалното образование и</p>	

обучение в Република България за периода 2015-2020, Националната квалификационна рамка на Република България, Националната програма за развитие „България 2020” и Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г. и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, подобряване на уменията и квалификацията на работната ръка и повишаване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда включително подобряване на качеството на професионалното образование и обучение и създаване и развитие на схеми за учене чрез работа и чиракуване, като например дуалната система за учене”, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции, съчетаващи дейности за кариерно ориентиране По ОП НОИР ще се финансират дейности по кариерно ориентиране предоставяни от институции в системата на образованието, а по ОП РЧР извън нея, с оглед постигане на силен синергичен ефект.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.3.1 type="S" input="S"> Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<2A.2.3.2 type="C" input="M">

<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M">

Неприложимо

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет

<2A.2.4.1 type="S" input="S">

Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване

<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ⁹¹			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2А.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2А.2.5.7 type="S" maxlength="200" input="M" SME >	<2А.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >
ИП1 СЦ1	Брой педагогически специалисти, включени в обучения за прилагане на съвременни методи за оценяване	Брой					5000		
	Училища и детски градини, включени в дейности за въвеждане на иновативни методи на преподаване чрез използване на съвременни ИКТ	Брой					2000		
ИП1 СЦ2	Ученици, включени в дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на	Брой на година					160 000		

⁹¹

За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

	специфични знания, умения и компетентности								
	Училища предлагащи дейности за повишаване мотивацията за учене, чрез развитие на специфични знания, умения и компетентности	Брой					1500		
ИП2 СЦ4	Преподаватели във висши училища, включени в програми за повишаване на квалификацията	Брой					4500		
	Висши училища, участващи в мерки за оптимизация на професионалните направления и на институционалната мрежа	%					70		
	Студенти по приоритетни специалности, получили стипендии и специални стипендии	Брой					47 000		
	Студенти включени в програми за мобилност	Брой					850		
ИП3 СЦ1	Педагогически специалисти, включени в програми за повишаване на квалификацията по ОП: <ul style="list-style-type: none"> • Под 34 г. • м/у 35 и 54 г. 	Брой					4000		
							30000		
ИП3 СЦ2	Студенти, обучаващи се в област на висше образование „педагогически науки“	%					12		

	Участници в различни форми на мобилност, които са с повишена квалификация и умения и по-добра реализация	Брой					380		
	Лица, желаещи да валидират знания, умения и компетентности	Брой					3000		
	Ученици, обхванати от дейности за кариерно ориентиране по ОП	Брой					20000 0		
	Брой висши училища, участващи в изграждането на обща информационна мрежа на кариерните центрове	%					45		
	Брой професионални гимназии, въвели дуално обучение	Брой					40		
ИП4 СЦ2	Брой ученици, участващи в дейности по практическо обучение в реална работна среда	Брой					20000		
	Брой създадени учебно-тренировъчни фирми (УТФ)	Брой					750		

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7⁹²

Специфични разпоредби за ЕСФ⁹³, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

⁹² Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

<i>Приоритетна ос</i>	<2A.3.1 type="S" input="S">
<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

⁹³ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка в) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)⁹⁴

Priority axis	Indicator type (Key implementation step, financial, output or, where appropriate, result indicator)	ID	Indicator or key implementation step	Measurement unit, where appropriate	Fund	Category of region	Milestone for 2018 ⁹⁵			Final target (2023) ⁹⁶			Source of data	Explanation of relevance of indicator, where appropriate
							M	W	T	M	W	T		
<2A.4.1 type="S" input="S">	<2A.4.2 type="S" input="S">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.3 type="S" maxlength="5">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"> Output or Result <2A.4.4 type="S" input="G" or "M">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.5 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.5 type="S" input="G" or	<2A.4.6 type="S" input="S">	<2A.4.7 type="S" input="S">	<2A.4.8 type="S" maxlength="255" input="M">			Implementation Step or Financial indicator <2A.4.9 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.8 type="S" input="M">			Implementation Step or Financial indicator <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"> Output or Result <2A.4.10 type="S" input="M">	<2A.4.11 type="S" maxlength="500" input="M">

⁹⁴ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

⁹⁵ Milestones may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

⁹⁶ Target values may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

		<i>input="M"> Output or result<2 A.4.3 type="S " input="S"></i>		<i>"M"></i>						
<i>PA2</i>	<i>output</i>		<i>Professionals participating in activities for qualification to apply up-to-date methods for evaluation and assessment</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>1 000</i>	<i>5 000</i>	<i>MA</i>	
<i>PA2</i>	<i>output</i>		<i>School students involved in activities aiming to increase motivation for learning through the development of specific knowledge, skills and competencies</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>50 000</i>	<i>200 000</i>	<i>MA</i>	
<i>PA2</i>	<i>result</i>		<i>Education support budget in the higher education institutions, which is calculated on the basis of education quality evaluation and</i>	<i>%</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>16</i>	<i>60</i>	<i>MA</i>	

			<i>relevance to the labour market needs</i>							
PA2	<i>output</i>		<i>Students in priority subjects having received scholarships</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>11 600</i>	<i>47 000</i>	<i>MA</i>	
PA2	<i>output</i>		<i>Pedagogical specialists involved in programmes for raising the qualification by groups:</i> <i>- Under 34</i> <i>- b/w 35 and 54</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>- 1 200</i> <i>- 9 000</i>	<i>- 4 000</i> <i>- 30 000</i>	<i>MA</i>	
PA2	<i>output</i>		<i>Students enrolled in pedagogical sciences</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>3</i>	<i>12</i>	<i>MA</i>	
PA2	<i>output</i>		<i>School students participating in career guidance activities</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>50 000</i>	<i>200 000</i>	<i>MA</i>	
PA2	<i>output</i>		<i>School students included in practical training programs in a real work environment</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>6 000</i>	<i>20 000</i>	<i>MA</i>	
PA2	<i>output</i>		<i>University students, who have passed at</i>	<i>%</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>8</i>	<i>30</i>	<i>MA</i>	

			<i>least one practical training, out of all university students</i>							
<i>PA2</i>	<i>financial</i>		<i>Certified expenditures</i>	<i>%</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>30% from the budget of PA or N+3</i>	<i>95% from the budget of PA or N+3</i>	<i>MA</i>	

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">

2.A.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции⁹⁷

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.1.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	115 Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище и насърчаване на равния достъп до висококачествено предучилищно, основно и средно образование, включващо формални, неформални и неофициални процеси на учене за повторно включване в образователната и обучителната система	
	116 Подобряване на качеството и ефективността и достъпа до висшето и равностойното на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование, по-специално за групите в неравностойно положение	
	117 Подобряване на равния достъп до възможностите за учене през целия живот за всички възрастови групи във формален, неформален и неофициален вид, осъвременяване на познанията,	

⁹⁷ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

	уменията и компетенциите на работната ръка, както и насърчаване на гъвкави процеси на учене, включително чрез професионална ориентация и утвърждаване на придобитите компетенции	
	118 Подобряване на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на професионалното образование и системите на обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за чиракуване	

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	01 Безвъзмездна помощ	

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N>	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	07 Неприложимо	

--	--	--

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ⁹⁸ (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >
2 Образование и учене през целия живот		

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

⁹⁸ Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

<i>Приоритетна ос</i>	<code><3A.6.1 type="S" input="S"></code> 2 Образование и учене през целия живот
<code><2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M"></code>	

2.A.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос)

Идентификация на приоритетната ос	на	<2A.1 type="N" input="G""SME» > Приоритетна ос 3
Наименование на приоритетната ос	на	<2A.2 type="S" maxlength="500" input="M""SME" > Образователна среда за активно социално приобщаване

☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти	<2A.3 input="M">	type="C"
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез финансови инструменти, организирани на равнището на Съюза	<2A.4 input="M""SME" >	type="C"
☐ Цялата приоритетна ос ще се изпълнява само чрез ръководено от общностите местно развитие	<2A.5 input="M">	type="C"
☐ За ЕСФ: Цялата приоритетна ос е предназначена за социални иновации, за транснационално сътрудничество или и за двете	<2A.6 input="M">	type="C"

2.A.2. Обосновка за определянето на дадена приоритетна ос, която обхваща повече от една категория региони, тематична цел или фонд (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2A.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.A.3 Фонд, категория региони и основа за изчисляване на подкрепата от Съюза

(повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

Фонд	<2A.7 type="S" input="S" "SME" > ЕСФ
Категория региони	<2A.8 type="S" input="S" "SME" > По-слабо развити
Основа за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)	<2A.9 type="S" input="S" "SME" > Обща
Категория региони за най-отдалечените региони и северните слабо населени райони (където е приложимо)	<2A.9 type="S" input="S" >

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

Инвестиционен приоритет	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
-------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 9б, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
Специфична цел	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Създаване на подкрепяща среда за включващо образование
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" > Тази специфична цел се фокусира върху проблемите на децата и учениците със специални образователни потребности. Нейната реализация ще надгради политиките за деинституционализация и създаване на среда за интегрирано обучение (интегрираното обучение за деца със специални образователни потребности е процес, при който детето независимо от вида

на увреждането е включено в общата образователна среда), провеждани от 2000 г. до сега. През изминалия бюджетен цикъл 24 млн. лв. в рамките на приоритетна ос 4 от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. бяха инвестирани в подкрепа на усилията да бъде намален броят на децата в специални училища като същевременно бъдат създадени условия за тяхното включване в системата на общото образование. Какви са количествените индикатори за напредъка на този процес?

В периода от 2004 до 2013 г. е осъществен интензивен процес на интегрирано обучение на децата и учениците със СОП: през 2004 г. интегрирано се обучават 717 деца и ученици със СОП, а през 2013 г. – 11 575. Постигнато е нарастване на броя на ресурсните учители и на останалите специалисти – през 2004 г. са назначени 129 ресурсни учители и други специалисти, а през 2013 г. техният брой е 1 260. Същевременно е нараснал и броят на училищата и детските градини, в които се обучават интегрирано деца и ученици със СОП – през 2004 г. техният брой е 130 училища и 44 детски градини, а през 2013 г. – 1 493 училища и 694 детски градини. Към посочените данни следва да се добавят и добрите резултати и постижения по проект по операция BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и по операция „Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности“ (BG051PO001-4.1.04) с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Дейностите по проектите допринесоха за допълнително изграждане на подкрепяща среда за включващо обучение на над 1 500 деца и ученици в повече от 100 училища и детски градини.

Към началото на новия програмен период (учебната 2013/2014 г) в специални училища продължават да се обучават 3 824 деца. Най-големият дял от тях (2 256) са с умствена изостаналост, по-малко са тези с нарушено зрение (328) и слух (319). В отделна категория попада групата на възпитателните училища-

интернати и социално-педагогическите интернати. Мащабите на кардиналната промяна се виждат при хронологична съпоставка с учебната 2001/2 г., когато в специални училища за ученици с увреждания са били обучавани 10 334 ученици. Организирането на *интегрирано обучение* обаче е само първият етап на реформата. Голямо предизвикателство остава развитието на капацитета на училищата за осигуряване на *включващо образование*, което да отговаря на потребностите на деца с по-широк кръг затруднения, без да се ограничава до функционалните. При включващото обучение за разлика от интегрираното детската градина/училището развива политика за включване на детето/ученика в образователния процес чрез адаптиране на системата към потребностите на детето/ученика, а не обратното – на детето/ученика към системата.

Включващо обучение е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Сред успешните практики, започнати с процедурите „Подпомагане на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности“ и „Включващо обучение“ по ОП РЧР през приключилия програмен период, могат да бъдат посочени:

- ранната диагностика („скринингова диагностика“) на обучителни затруднения, провеждана в детските градини,
- обученията за логопеди, психолози и ресурсни учители, реализирани чрез средствата на оперативната програма,
- летните училища, посещавани от смесени групи деца, родители и учители.

Да бъдат обезпечени подобни начинания и през новия седемгодишен цикъл е важен елемент в мисията на Оперативна програма

„Наука и образование за интелигентен растеж”
2014-2020.

Продължават да са актуални редица проблеми, свързани с:

- ранното оценяване на образователните потребности и ранната превенция на обучителните затруднения,
- недостиг на дидактични материали, учебно-технически средства и апаратура, необходими за обучението на децата и учениците съобразно индивидуалните им потребности и възможности,
- недостиг на подготвени специалисти за работа с децата и учениците съобразно различните видове увреждания и нарушения,
- недостиг на специалисти в отдалечените и малките селища,
- недостатъчна подготовка на учителите в детските градини и училищата за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

С осъществяването на дейностите за постигането на тази специфична цел ще се осигури плавен преход от интегрирано към включващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП).

Включващото образование цели да надгради интегрираното обучение и да подготви образователната система за нови предизвикателства. То има за цел да изгради „училище за всички”, т.е. хармонична и разнообразна образователна среда в детските градини и училищата с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до качествено образование, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализацията на пазара на труда. За успешното осъществяване на включващото образование, особено за изграждане на положителни обществени нагласи, ще се разчита и занапред на сътрудничеството на неправителствените организации, подкрепящи включващото обучение на децата със СОП.

С изпълнението на мерките по този инвестиционен приоритет ще се осигури

	допълняемост на интервенциите по ОП РЧР за деинституционализация.
--	---

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

<i>Идентификация</i>	<i>Показател</i>	<i>Мерна единица</i>	<i>Категория региони (когато е уместно)</i>	<i>Базова стойност</i>	<i>Базисна година</i>	<i>Целева стойност⁹⁹ (2023 г.)</i>	<i>Източник на данните</i>	<i>Честота на отчитане</i>
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME">	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME">	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

⁹⁹ За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁰ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">				Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">	<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">	
ИПП, СЦИ	Образователни институции с изградена подкрепяща среда за включващо обучение		Брой				8 4					15 5		
	Целодневни детски градини/обединени детски заведения, осигурили подкрепяща		Брой				2 5					43		

¹⁰⁰

Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

	<i>среда за ранна превенция на обучителни затруднения.</i>														
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹⁰¹)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰² (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">	Количествени <2А.1.29 type="S" input="M"> Общи <2А.1.29 type="S" input="G">	<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">	<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">				

¹⁰¹ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

¹⁰² Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<i><2A.2.1.1 type="S" input="S"></i> Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
<i><2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"></i> <u>Дейности:</u> <ul style="list-style-type: none">• Въвеждане на модел за ранно оценяване на образователните потребности на децата от предучилищна възраст и за превенция и ранна интервенция на обучителните им затруднения;• Изграждане на функционален модел за подкрепа на процеса на включващо обучение чрез участието и с използването на капацитета на специалните училища за ученици със сензорни увреждания и с умствена изостаналост;• Осигуряване на условия и ресурси за изграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо образование чрез: осигуряване на подходящи архитектурни и битови условия, повишаване на капацитета на педагогическите специалисти и на екипната работа; прилагане на гъвкави форми на обучение; осигуряване на специализирани пособия и помагала; осигуряване на индивидуална подкрепа за обучение и развитие съобразно образователните потребности на децата и учениците и др.; Създаване на специализирани кабинети за работа с децата и учениците на ниво детска градина и училище;• Осигуряване на условия за подпомагане на младежи с увреждания за кандидатстване във висши училища;• Подкрепа за обучението на студенти, специализанти и докторанти с увреждания;• Осигуряване на условия за изграждане на положителни обществени нагласи към процеса на включващо обучение в детските градини и в училищата;• Подкрепа на процеса на приобщаващо образование и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от специални детски градини и училища;	

- Осигуряване на алтернативни модели за работа с ученици с девиантно поведение за подпомагане на образованието им и на социалното им включване;
- Осигуряване на подкрепа за деца, включени в процеса на деинституционализация;
- Създаване на условия за активно партньорство с родителите на ниво детска градина и училище;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи спрямо обучението на деца и ученици със специални образователни потребности в общообразователни детски градини и училища и недопускане на дискриминирането им от учители, други деца или родители.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици и младежи със специални образователни потребности, родители, учители, ресурсни учители, педагогически специалисти, психолози, директори

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна

Типове бенефициенти:

- МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ДАЗД, висши училища, научни организации, научни институти, детски градини, училища, общини, ресурсни центрове, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<p><2A.2.2.1 type="S" input="S"></p> <p>Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост</p>
<p><2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"></p> <p>Тематична концентрация</p> <p>Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент.</p> <p>Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР</p> <p>Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на</p>	

административната тежест за бенефициентите.

Допълняемост с други финансови източници

За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет.

Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи

Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични документи като Националната стратегия за младежта 2010 – 2020, Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г., Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), Рамковата програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.), Националният план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“, Националната стратегия за насърчване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., Националната стратегия за демографско развитие на Република България, Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, Националната стратегия за детето 2008-2018, Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България, Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г., Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето, Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020) и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет „Активно приобщаване, особено с оглед на подобряване на пригодността за заетост” се предвижда по ОП НОИР да бъдат подкрепени дейности за достъп до образование за деца, включени в дейностите по деинституционализация, финансирани по ОП РЧР, с оглед постигане на силен синергичен ефект между двете програми.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.3.1 type="S" input="S"> Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<2A.2.3.2 type="C" input="M">
<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M"> Неприложимо	

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.4.1 type="S" input="S"> Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за заетост
<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M"> Неприложимо	

2.A.4 Инвестиционен приоритет

(повтаря се за всеки инвестиционен приоритет в рамките на приоритетната ос)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.10 type="S" input="S" "SME" > Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
--------------------------------	---

2.A.5. Специфични цели, съответстващи на инвестиционния приоритет, и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на инвестиционния приоритет)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Идентификация</i>	<2A.1.1 type="N" input="G" "SME" > Специфична цел 1
<i>Специфична цел</i>	<2A.1.2 type="S" maxlength="500" input="M" "SME" > Повишаване броя на успешно интегрираните чрез образователната система деца и ученици от маргинализирани общности, включително роми
<i>Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза</i>	<2A.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M" "SME" > Образователната система е призвана да формира като базисна обществена ценност уважението към правата на всеки индивид и да не допуска дискриминация на никакво основание. В подкрепа на това разбиране в България са създадени нормативни условия за равен достъп до образование на всички деца и ученици, в т.ч. от етническите малцинства и деца и ученици, търсеци или получили международна закрила, и систематично се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Редица социологически проучвания, както и наблюдения на граждански организации сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците – липса на достатъчни финансови и материални условия, недостиг на квалифицирани кадри и липса на стратегия за квалификация и преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-

билингви, затруднения при получаване на качествено образование в училищата в малките населени места, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Твърде сериозен е проблемът при маргинализирани общности, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход. Причините са известни – ниски доходи, висока степен на безработица, лош бит, недостатъчно образование, неподходяща спрямо изискванията на пазара на труда квалификация и др. Изолацията на ромите в обособени квартали възпрепятства образователната интеграция и намалява шансовете им за професионална и личностна реализация. Ниският стандарт на живот е фактор за нередовно посещение на училище и непълноценно участие в учебно-възпитателния процес. Липсва мотивация за посещаване на училище, децата и учениците от ромски произход често не владеят български език, което не позволява пълноценното им включване в образователната система. /По данни на НСИ процентите на завършилите съответната степен на образование роми към 2011 г. са следните: Висше – 0.5 %; Средно – 9.0 %; Основно – 40.8 %; Начално – 27.9 %; Незавършено начално и непосещавали училище – 21.8 %./ Като съществен проблем се очертава и недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Въпреки ангажирането на значителен финансов ресурс по линия на „Декадата на ромското включване” и структурните фондове на ЕС (по ОП РЧР през програмния период 2007-2013 г. бяха осъществени процедурите „Създаване на благоприятна мултикултурна среда за практическо прилагане на интеркултурно образование и възпитание“, „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система“ и „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“), редица параметри, които проследяват адаптацията на ромите към

	<p>обществения живот остават крайно незадоволителни. Нараства концентрацията на ромско население в обособени територии, където почти отсъства комунална инфраструктура. Едва 38,8% от ромите са икономически активни, а близо една пета са неграмотни или никога не са посещавали образователна институция. Процентът на хората с висше образование, които могат да се превърнат в пример и двигател за промяна сред общността е нисък – едва 0,5% от цялата група, която по последни данни наброява 325 000 души¹⁰³.</p> <p>Дейностите, които се предвиждат за постигане на успешна образователна интеграция на децата и учениците от ромски произход, са обвързани с изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и на Плана за действие за нейното изпълнение, разработени съобразно препоръките на ЕК от 2012, 2013 и 2014 г. към България да увеличи усилията за подобряване на достъпа до качествено приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. Предвиждат се дейности за подготовката на децата, за които българският език не е майчин, в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес. Очакваният резултат е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак детски градини и училища, както и подобряването на образователната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак детски градини и училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване</p>
--	---

¹⁰³ Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020

	<p>на културната им идентичност.</p> <p>Ще бъдат взети мерки за подобряване на образователната среда и ще се създадат съвременни условия за развитие на потенциала на всяко дете във физическо, интелектуално и личностно отношение, насочени към пълноценна социална интеграция и последваща професионална реализация. Други мерки в тази област ще бъдат насочени към постигане на резултати, свързани с мотивацията на семействата от малцинствените етнически групи за включване на децата им в учебния процес, както и допълнително обучение по български език на лицата от малцинствените етнически групи, обучение на преподаватели за работа в мултикултурна среда, предоставяне на допълнителна педагогическа помощ.</p> <p>Ще се работи за преодоляване на исторически формираните негативни обществени нагласи спрямо ромския етнос, като на децата от неромски произход и на техните родители се разясняват положителните страни на съвместното/интегрираното обучение. За успешната образователна интеграция на децата и учениците от ромски произход, особено за разясняване на ползите от интеграцията и напред ще се разчита на участието като бенефициенти на неправителствените организации, работещи в сферите на социалното включване, човешките и гражданските права и свободи, недопускането на дискриминация и др.</p> <p>В резултат от демографските промени през последните десетилетия в значителен брой малки населени места останаха с неголям брой деца.</p> <p>Значителна част от населението в тези селища произхожда от етническите малцинства. Често явление е временната или постоянна безработица, което води до частична или пълна маргинализация на част от жителите.</p> <p>След въвеждане на системата на финансиране на брой ученици, голяма част от училищата в малките населени места и в трудно достъпните райони изпитват недостиг на средства за провеждане на качествен образователен процес</p>
--	--

/оборудване и обзавеждане, осигуряване на квалифицирани педагози от други населени места и др./. Същевременно, отдалечеността от средишните училища не позволява всекидневния превоз на учениците.

Необходимо е детските градини и училищата в тези населени места да бъдат подкрепени за да се осигури достъп до качествено образование на децата, обучаващи с в тях.

Предвид увеличаващият се брой деца, търсеци или получили международна закрила следва да се предприемат адекватни мерки за обхващането и задържането им в училище. Мерките, които следва да се осъществят за успешната им образователна интеграция, включват обучение по български език и осъществяване на допълнителна подготовка по учебни предмети за наваксване на пропуски при усвояване на учебния материал, след установяване на нивото на знанията им за определен клас в съответствие с държавните образователни изисквания, включително и на онези от тях, които не притежават документи за успешно завършен клас или степен на образование , , . В процеса на интеграция в българското общество следва да се съблюдава принципът на запазване на културната идентичност на децата и учениците с различен етнически произход, да се работи срещу евентуално създаване или за преодоляване на негативни обществени нагласи към лицата, търсеци или получили международна закрила (бежанци).

Таблица 3: Специфични за програмата показатели за резултатите по специфични цели (за ЕФРР и Кохезионния фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица	Категория региони (когато е уместно)	Базова стойност	Базисна година	Целева стойност ¹⁰⁴ (2023 г.)	Източник на данните	Честота на отчитане
<2A.1.4 type="S" maxlength="5" input="M" "SME" >	<2A.1.5 type="S" maxlength="255" input="M" "SME" >	<2A.1.6 type="S" input="M" "SME" >	<2A.1.7 type="S" input="S" "SME" >	Количествени <2A.1.8 type="N" input="M" "SME" > Качествени <2A.1.8 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.9 type="N" input="M" "SME" >	Количествени <2A.1.10 type="N" input="M" > Качествени <2A.1.10 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >	<2A.1.11 type="S" maxlength="200" input="M" "SME" >	<2A.1.12 type="S" maxlength="100" input="M" "SME" >

¹⁰⁴

За ЕФРР и Кохезионния фонд целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени.

Таблица 4: Общи показатели за резултатите, за които е определена целева стойност, и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел (по инвестиционни приоритети и категория региони) (за ЕСФ)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Категория региони	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁵ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.13 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.13 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.14 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.14 type="S" input="S">	<2А.1.15 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.16 type="S" input="M"> Общи <2А.1.16 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.17 type="S" input="M"> Общи <2А.1.17 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.18 type="S" input="S">			Количествени <2А.1.19 type="S" input="M"> Общи <2А.1.19 type="S" input="G">	<2А.1.20 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.21 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.21 type="S" maxlength="100" input="M">			<2А.1.22 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.23 type="S" maxlength="100" input="M">
ИП2, СЦ1	Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми),		Брой				30 000 (по ОП РЧР)				21 000			

¹⁰⁵ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“ = общо.

	<i>интегрирани в образователната система</i>												
	<i>Дял на педагогическите специалисти, от включените в дейности по ОП, обучени за работа в мултикултурна среда</i>		%				90 (по ОП РЧР)					90	
	<i>Дял на успешно завършилите (включително роми) курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП</i>		%				НП					80	

Таблица 4а: Показатели за резултати по ИМЗ и специфични за програмата показатели за резултати, съответстващи на специфичната цел

(по приоритетни оси или по част от приоритетна ос)

(Позоваване: член 19, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹⁰⁶)

Неприложимо

Идентификация	Показател	Мерна единица за показател	Общ показател за изпълнението, използван като основа за определяне на целеви стойности	Базова стойност			Мерна единица за базовата и целевата стойност	Базова година	Целева стойност ¹⁰⁷ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
				М	Ж	О			М	Ж	О		
Специфични за програмата <2А.1.24 type="S" maxlength="5" input="M"> Общи <2А.1.24 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.25 type="S" maxlength="255" input="M"> Общи <2А.1.25 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.26 type="S" input="M"> Общи <2А.1.26 type="S" input="S">	Специфични за програмата <2А.1.27 type="S" input="M"> Общи <2А.1.27 type="S" input="S">	Общи показатели за изпълнението <2А.1.28 type="S" input="S">	Количествени <2А.1.29 type="S" input="M"> Общи <2А.1.29 type="S" input="G">	<2А.1.30 type="N" input="M">	Количествени <2А.1.31 type="N" input="M"> Качествени <2А.1.31 type="S" maxlength="100" input="M">	<2А.1.32 type="S" maxlength="200" input="M">	<2А.1.33 type="S" maxlength="100" input="M">				

¹⁰⁶ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 470).

¹⁰⁷ Списъкът включва общи показатели за резултати, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за резултатите. Целевите стойности за общите показатели за резултати трябва да бъдат измерени количествено; за специфичните за програмата показатели за резултатите те могат да бъдат качествени или количествени. Всички показатели за резултатите в приложение II към Регламент (ЕС) № 1304/2013, използвани за мониторинг на изпълнението на ИМЗ, трябва да бъдат обвързани с количествено определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“ = мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

2.A.6. Действия, които ще получат подкрепа в рамките на инвестиционния приоритет

(по инвестиционни приоритети)

2.A.6.1 *Описание на видовете и примерите за действия, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели, включително, когато е целесъобразно, определяне на основните целеви групи, конкретни целеви територии и категории бенефициери*

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.1.1 type="S" input="S"> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<2A.2.1.2 type="S" maxlength="17 500" input="M"> Дейности: <ul style="list-style-type: none">• Допълнително обучение по български език за децата и учениците (вкл. деца и ученици, търсещи или получили международна закрила), за които българският език не е майчин;• Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда;• Осигуряване на подходяща материална и психологическа подкрепа за включване на децата и учениците от ромски произход от обособените по етнически признак детски градини и училища чрез поетапен прием в детски градини и училища извън ромските квартали;• Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез закриване или преобразуване на обособени на етнически принцип детски градини и училища в населените места с повече от една детска градина/едно училище;• Подкрепа за ромски семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация;• Подкрепа за продължаване на образованието в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища;• Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, и деца и ученици, търсещи или получили международна закрила;• Утвърждаване на интеркултурната образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система;• Насърчаване участието на родителите в образователния процес;• Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на	

информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност);

- Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в трудно достъпните райони.

Идентифициране на основните целеви групи:

- Деца, ученици, младежи от етническите малцинства, деца и ученици, търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи, родители, учители, педагогически специалисти, медиатори, директори

Специфични целеви територии:

- Територията на цялата страна

Типове бенефициенти:

МОН и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити, други министерства, които са финансиращи органи на училища, ЦОИДУЕМ, детски градини, училища, общини, организации по ЗЮЛНЦ.

2.A.6.2 Ръководни принципи за подбора на операциите

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет	<2A.2.2.1 type="S" input="S"> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<2A.2.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M"> Тематична концентрация Всички предвидени дейности и цялото финансиране по настоящата приоритетна ос са концентрирани в два инвестиционни приоритета и са в изпълнение на Тематична цел 9, съгл. член 9 от Общия регламент. Ефективност на инвестициите за максимално постигане на целите на ОП НОИР Мерките, които ще се финансират по ОП НОИР следва в пълна степен да допринасят за изпълнението на целите на програмата. Чрез анализ на добри практики и опит от предишния програмен период ще се изберат най-подходящите начини за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и облекчаване на административната тежест за бенефициентите. Допълняемост с други финансови източници За постигане на максимална ефективност на предложените за финансиране мерки ще бъде търсена допълняемост с други програми, финансирани със средства от ЕС и държавния бюджет. Удовлетворяване на конкретните нужди на целевите групи Осигуряването на финансиране по конкретните мерки ще става на базата на идентифицираните потребности на целевите групи в стратегически и аналитични	

документи като Националната стратегия за младежта 2010 – 2020, Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2004-2015 г., Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), Рамковата програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.), Националният план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“, Националната стратегия за насърчване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г., Националната стратегия за демографско развитие на Република България, Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, Националната стратегия за детето 2008-2018, Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България, Националната програма за гарантиране правата на децата с увреждания 2010-2013 г., Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето, Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020) и др.

Хоризонтални принципи

Особено внимание ще се отдели на осигуряването на спазване на принципите за устойчиво развитие, равенство на възможностите и недискриминация и равенство между половете.

Прозрачност, партньорство и обективност

По ОП НОИР ще се осигури максимална прозрачност при подбора на операции. Ще се търси партньорството и представителството на всички заинтересовани страни чрез механизма в програмиране на операциите по ОП НОИР.

Интегриран подход

В рамките на инвестиционен приоритет „Интеграция на маргинализирани общности като ромите“, се предвижда да бъдат стартирани интегрирани операции. С оглед постигане на силен синергичен ефект по ОП РЧР, се предвижда да бъдат подкрепяни дейности за осигуряване достъп до заетост, образование, социални и здравни услуги, а по ОП НОИР дейности по осигуряване на достъп до образование.

2.4.6.3 Планирано използване на финансови инструменти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Инвестиционен приоритет</i>	<2A.2.3.1 type="S" input="S"> Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите
<i>Планирано използване на финансови инструменти</i>	<2A.2.3.2 type="C" input="M">

<2A.2.3.3 type="S" maxlength="7000" input="M">

Неприложимо

2.A.6.4 Планирано използване на големи проекти (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Инвестиционен приоритет

<2A.2.4.1 type="S" input="S">

Социално-икономическа интеграция на
маргинализирани общности като ромите

<2A.2.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M">

Неприложимо

2.А.6.5 Показатели за изпълнението по инвестиционни приоритети и когато е целесъобразно — по категории региони

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 5: Общи и специфични за програмата показатели за изпълнението

(по инвестиционни приоритети, разпределени по категории региони за ЕСФ и когато е уместно — за ЕФРР)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Фонд	Категория региони (когато е уместно)	Целева стойност (2023 г.) ¹⁰⁸			Източник на данните	Честота на отчитане
					М	Ж	О		
<2А.2.5.1 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.2 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.3 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.4 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.5 type="S" input="S" SME >	<2А.2.5.6 type="N" input="M" SME >			<2А.2.5.7 type="S" maxlength="200" input="M" SME >	<2А.2.5.8 type="S" maxlength="100" input="M" SME >
ИП1 СЦ1	Деца и ученици със специални образователни потребности, обхванати от процеса на включващо обучение	Брой					2300		
	Деца от 3 до 6 години, включени в дейности за ранна превенция на обучителни затруднения	Брой					500		
ИП2 СЦ1	Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), включени в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	Брой					26 250		

¹⁰⁸

За ЕСФ списъкът включва общите показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени полове. За ЕФРР и за Кохезионния фонд разпределението полове в повечето случаи не е от значение. „М“= мъже, „Ж“= жени, „О“= общо.

	Педагогически специалисти, включени в обучения за работа в мултикултурна среда	Брой					3600		
	Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	Брой					20000		

2.A.7 Социални иновации, транснационално сътрудничество и принос по тематични цели 1—7¹⁰⁹

Специфични разпоредби за ЕСФ¹¹⁰, когато е приложимо (по приоритетни оси и когато е уместно — категории региони): социални иновации, транснационално сътрудничество и принос от ЕСФ по тематични цели 1—7.

Описание на приноса на планираните действия по приоритетната ос за:

- социалните иновации (ако не са включени в специално предвидена за тях приоритетна ос);
- транснационалното сътрудничество (ако не е включено в специално предвидена за него приоритетна ос);
- тематични цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Приоритетна ос	<2A.3.1 type="S" input="S"> 3 Образователна среда за активно социално приобщаване
----------------	--

¹⁰⁹ Само за програми, подкрепяни от ЕСФ.

¹¹⁰ За ЕСФ списъкът включва общи показатели за изпълнението, за които е определена целева стойност, и всички специфични за програмата показатели за изпълнението.

`<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M">`

Неприложимо

2.A.8 Рамка на изпълнението

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква б), подточка в) и приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 6: Рамка на изпълнението на приоритетната ос

(по фондове и, за ЕФРР и ЕСФ, по категории региони)¹¹¹

Priority axis	Indicator type (Key implementation step, financial, output or, where appropriate, result indicator)	ID	Indicator or key implementation step	Measurement unit, where appropriate	Fund	Category of region	Milestone for 2018 ¹¹²			Final target (2023) ¹¹³			Source of data	Explanation of relevance of indicator, where appropriate
							M	W	T	M	W	T		
<2A.4.1 type="S" input="S">	<2A.4.2 type="S" input="S">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.3 type="S" input="S">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.4 type="S" maxlength="255" input="M"> Output or Result <2A.4.4 type="S" input="G" or <2A.4.5 type="S" input="M">	Implementation Step or Financial indicator <2A.4.5 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.5 type="S" input="M">	<2A.4.6 type="S" input="S">	<2A.4.7 type="S" input="S">	<2A.4.8 type="S" maxlength="255" input="M">			Implementation Step or Financial <2A.4.9 type="S" input="M"> Output or Result <2A.4.8 type="S" input="M">			Implementation Step or Financial indicator <2A.4.10 type="S" maxlength="200" input="M"> Output or Result <2A.4.10 type="S" input="M">	<2A.4.11 type="S" maxlength="500" input="M">

¹¹¹ Когато ИМЗ се изпълнява в рамките на дадена приоритетна ос, етапните цели и целите на ИМЗ трябва да бъдат разграничени от другите етапни цели и цели за приоритетната ос в съответствие с актовете за изпълнение, посочени в член 22, параграф 7, пета алинея от Регламент (ЕС) № 1303/2013, тъй като средствата за ИМЗ (специално разпределени средства и съответната подкрепа от ЕСФ) са изключени от резерва за изпълнение.

¹¹² Milestones may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

¹¹³ Target values may be presented as a total (men+women) or broken down by gender. "M" = men, "W"=women, "T"= total.

		<i>maxlength="5"</i> <i>input="M"></i> <i>Output or result<2</i> <i>A.4.3</i> <i>type="S"</i> <i>input="S"></i>	<i>"M"></i>	<i>type="S"</i> <i>input="G" or "M"></i>				<i>input="M"></i>	<i>type="S"</i> <i>input="M"></i>	
<i>PA3</i>	<i>output</i>		<i>Students with SEN, participating in activities supported by SO supporting inclusion</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>1 500</i>	<i>2 300</i>	<i>MA</i>	
<i>PA3</i>	<i>output</i>		<i>Disadvantaged children, students and young people (incl. Roma), participating in activities for educational integration and re-integration</i>	<i>Number</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>10 000</i>	<i>26 250</i>	<i>MA</i>	
<i>PA3</i>	<i>financial</i>		<i>Certified expenditures</i>	<i>%</i>	<i>ESF</i>	<i>Less developed</i>	<i>13% from the budget of PA or N+3</i>	<i>95% from the budget of PA or N+3</i>	<i>MA</i>	

Допълнителна информация за качествени показатели относно създаването на рамката на изпълнението
(незадължително)

```
<2A.4.12 type="S" maxlength="7000" input="M">
```

2.A.9 Категории интервенции

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vi) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Категории интервенции, съответстващи на съдържанието на приоритетната ос, въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 7—11: Категории интервенции¹¹⁴

(по фондове и категории региони, ако приоритетна ос обхваща повече от един фонд/категория региони)

Таблица 7: Измерение 1 – Област на интервенция		
Фонд	<2A.5.1.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.1.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.1.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	109 Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа	
	110 Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите	

Таблица 8: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Фонд	<2A.5.2.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.2.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.2.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.2.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	01 Безвъзмездна помощ	

¹¹⁴ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

--	--	--

Таблица 9: Измерение 3 – Вид територия		
Фонд	<2A.5.3.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.3.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.3.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.3.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	07 Неприложимо	

Таблица 10: Измерение 4 – Териториални механизми за изпълнение		
Фонд	<2A.5.4.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.4.2 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.4.5 type="N" input="M" Decision=N >
3 Образователна среда за активно социално приобщаване	07 Неприложимо	

Таблица 11: Измерение 6 – Допълнителна тема за ЕСФ¹¹⁵ (само за ЕСФ)		
Фонд	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N > ЕСФ	
Категория региони	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N > По-слабо развити	
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2A.5.5.3 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.4 type="S" input="S" Decision=N >	<2A.5.5.5 type="N" input="M" Decision=N >

¹¹⁵ Когато е целесъобразно, включва количествена информация за приноса на ЕСФ по тематичните цели, посочени в член 9, първа алинея, точки 1) — 7) от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

3 Образователна среда за активно социално приобщаване		

2.A.10 Резюме на планираното използване на техническа помощ, включващо при необходимост действията за укрепване на административния капацитет на органите, които участват в управлението и контрола на програмите, и на бенефициерите (когато е целесъобразно)

(по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква б), подточка vii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Приоритетна ос</i>	<3A.6.1 type="S" input="S"> 3 Образователна среда за активно социално приобщаване
<2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M">	

2.Б Описание на приоритетните оси, засягащи техническа помощ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.Б.1 Приоритетна ос (повтаря се за всяка приоритетна ос за техническа помощ)

<i>Идентификация приоритетната ос</i>	<i>на</i>	<2B.0.2 type="N" maxlength="5" input="G"> Приоритетна ос 4
<i>Наименование приоритетната ос</i>	<i>на</i>	<2B.0.3 type="S" maxlength="255" input="M"> Техническа помощ

2.Б.2 Обосновка за определяне на приоритетна ос, включваща повече от една категория региони (където е приложимо)

(Позоваване: член 96, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<2B.0.1 type="S" maxlength="3500" input="M">

Не е приложимо.

2.Б.3 Фонд и категория региони (повтаря се за всяка комбинация в рамките на приоритетната ос)

<i>Фонд</i>	<2B.0.4 type="S" input="S"> ЕСФ
<i>Категория региони</i>	<2B.0.5 type="S" input="S"> По-слабо развити
<i>База за изчисляване (общо допустими разходи или допустими публични разходи)</i>	<2B.0.6 type="S" input="S"> Обща

<i>Фонд</i>	<2B.0.4 type="S" input="S"> ЕФРР
<i>Категория региони</i>	<2B.0.5 type="S" input="S"> По-слабо развити
<i>База за изчисляване</i>	<2B.0.6 type="S" input="S">

(общо допустими разходи или допустими публични разходи)	Обща
---	------

2.Б.4 Специфични цели и очаквани резултати

(повтаря се за всяка специфична цел в рамките на приоритетната ос)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	<2B.1.1 type="N" maxlength="5" input="G"> Специфична цел 1
Специфична цел	<2B.1.2 type="S" maxlength="500" input="M"> Укрепване и повишаване на административния капацитет на управляващия орган и бенефициентите по оперативната програма
Резултатите, които държавата членка се стреми да постигне с подкрепа от Съюза ¹¹⁶	<2B.1.3 type="S" maxlength="3500" input="M"> С подкрепата на дейностите по тази приоритетна ос се цели надграждане на административния капацитет на управляващия орган (УО). Необходимо е също така да се повишават уменията на бенефициентите за управление и отчитане на проекти по програмата. Дейностите, свързани с изграждането на капацитет на служителите на УО и бенефициентите, са ключов елемент за осигуряването на успешно управление и изпълнение на ОП. По време на първия програмен период на ОП РЧР 2007-2013 г. бе създаден административен капацитет в МОН, в качеството на МЗ, но са необходими допълнителни обучения, свързани с подобряване на процесите и процедурите по управление на оперативната програма. Ще бъде обърнато особено внимание за адекватното кадрово и материално техническо осигуряване за процеси и дейности, които са нови за МОН в качеството му на УО. Като основни проблеми в рамките на ОП РЧР 2007-2013 бяха идентифицирани честите

¹¹⁶ Изисква се в случаите, когато подкрепата от Съюза за техническа помощ в програмата надхвърля 15 милиона евро.

промени в нормативната среда, което изисква текущо надграждане на знанията както на администрацията, така и на бенефициентите; тежестта на персонала в административните структури, ангажирани в управлението на ОП; административната тежест, изразяваща се в голям документооборот и недостатъчно използване на новите информационни технологии при изпълнението на отделните операции.

Основните дейности, които ще се подкрепят от тази приоритетна ос са свързани с повишаване на капацитета на човешките ресурси, чрез обучения и други подходящи мерки; повишаване на мотивацията на експертите, заети с управлението на програмата и проектите, включително чрез допълнителни възнаграждения; техническо осигуряване на работата по управление на оперативната програма.

Подкрепата по приоритетната ос ще бъде насочена и към дейности, свързани с регулярно отчитане на напредъка по управлението и изпълнението на ОП, извършването на различни видове проучвания, улесняващи изпълнението и оценяващи въздействието на предвидените мерки по ОП, в светлината на ефикасното и ефективното усвояване на подкрепата от фондовете на ЕС.

Ще бъде осигурено провеждането на независими оценки на ОП, както и изграждането и поддържането на вътрешна система за текущо наблюдение и оценка на нейното изпълнение.

С изпълнение на дейностите по информиране и публичност ще се осигури максимална прозрачност на интервенциите и ще се повиши обществената информираност по отношение на ОП НОИР и постигнатите по нея резултати. По този начин ще се стимулира и по-масовото участие на бенефициентите и целевите групи.

2.Б.5 Показатели за резултатите¹¹⁷

Таблица 12: Специфични за програмата показатели за резултатите (по специфични цели)

(за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионен фонд)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Базова стойност			Базова година	Целева стойност ¹¹⁸ (2023 г.)			Източник на данните	Честота на отчитане
			М	Ж	О		М	Ж	О		
<2.Б.2.1 type="S" maxlength="5" input="M">	<2.Б.2.2 type="S" maxlength="255" input="M">	<2.Б.2.3 type="S" input="M">	Количествени <2.Б.2.4 type="N" input="M">			<2.Б.2.5 type="N" input="M">	Количествени <2.Б.2.6 type="N" input="M"> Качествени <2.Б.2.6 type="S" maxlength="100" input="M">			<2.Б.2.7 type="S" maxlength="200" input="M">	<2.Б.2.8 type="S" maxlength="100" input="M">
СЦ	Подадени проектни предложения	Брой			3685 (по ПО 3 и 4 на ОП РЧР 2007-2013)			4500			
	Дял на верифицираните от УО разходи, спрямо отчетените от бенефициентите	%			-			89			
	Дял на сертифицираните разходи, спрямо верифици	%			-			97			

¹¹⁷ Изисква се, когато е обективно оправдано предвид съдържанието на действието и в случаите, в които подкрепата на Съюза за техническа помощ в програмата надхвърля 15 милиона евро.

¹¹⁸ Целевите стойности могат да бъдат качествени или количествени. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по пол, базовите стойности могат да бъдат съответно коригирани. „М“= мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

ираните от УО										
------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.Б.6 Действия, които ще получат подкрепа, и очакваният им принос за постигането на специфичните цели (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

2.Б.6.1 Описание на действията, които ще получат подкрепа, и на очаквания им принос за постигането на специфичните цели

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточки i) и iii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<i>Приоритетна ос</i>	<2.Б.3.1.1 type="S" input="S">
	<p><2.Б.3.1.2 type="S" maxlength="7000" input="M"></p> <ul style="list-style-type: none"> • • Обезпечаване на дейности по управление и изпълнение на ОП НОИР; • Осигуряване на финансирането на възнаграждения, осигурителни вноски, данъци и други дължими според действащото законодателство доплащания, както и допълнителни възнаграждения за служители, работещи в структурите за управление на ОП НОИР, включително стажантски програми в УО на ОП НОИР; • Укрепване и повишаване на административния капацитет на служителите в структурите за управление на ОП НОИР, включително извършване на анализи и оценки на капацитета; • Подобряване и текуща поддръжка на материално-техническата база на структурите за управление на ОП НОИР; • Обезпечаване на дейностите на Комитета за наблюдение на ОП НОИР и подкомитети към него. • Обезпечаване на дейностите по подготовка на програмния период 2021-2027 г.; • Дейности по приключване на ангажиментите на ГД СФМОП, в качеството й на МЗ по ПО 3 и 4 на ОП РЧР 2007-2013 г.

2.Б.6.2 Показатели за изпълнението, които се очаква да допринесат за постигане на резултатите (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 13: Показатели за изпълнението (по приоритетни оси)

(за ЕФРР/ЕСФ/Кохезионен фонд)

Идентификация	Показател	Мерна единица	Целева стойност (2023 г.) ¹¹⁹ (незадължително)			Източник на данните
			М	Ж	О	
<2.B.3.2.1 type="S" maxlength="5" input="M">	<2.B.2.2.2 type="S" maxlength="255" input="M">	<2.B.3.2.3 type="S" input="M">	<2.B.3.2.4 type="N" input="M">			<2.B.3.2.5 type="S" maxlength="200" input="M">
СЦ	Служители на УО, преминали обучение	Брой			100	
	Извършени оценки на ОП, анализи и проучвания	Брой			10	
	Проведени информационни събития	Брой			80	
	Обучени бенефициенти (организации, сключени договори за предоставяне на БФП)	Брой			200	

2.Б.7 Категории интервенции (по приоритетни оси)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква в), подточка v) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Съответните категории интервенции въз основа на номенклатура, приета от Комисията, и ориентировъчно разпределение на подкрепата от Съюза.

Таблицы 14—16: Категории интервенции¹²⁰

Таблица 14: Измерение 1 – Област на интервенция		
Категория региони: <type="S" input="S">		
по-слабо развити		
Приоритетна ос	Код	Сума (в евро)
<2B.4.1.1 type="S" input="S" > Decision=N>	<2B.4.1.2 type="S" input="S"> Decision=N>	<2B.4.1.3 type="N" input="M"> Decision=N>
	121 Подготовка, изпълнение, наблюдение и контрол	
	122 Оценка и проучвания	
	123 Информирание и комуникация	

¹¹⁹ Целеви стойности за показателите за изпълнението в рамките на техническата помощ са незадължителни. Целевите стойности могат да бъдат представени като общо количество (мъже + жени) или разпределени по полове. „М“= мъже, „Ж“ = жени, „О“ = общо.

¹²⁰ Сумите включват общата подкрепа от Съюза (основното разпределение и предоставянето на средства от резерва за изпълнение).

Таблица 15: Измерение 2 – Форма на финансиране		
Категория региони: <type="S" input="S">		
по-слабо развити		
<i>Приоритетна ос</i>	<i>Код</i>	<i>Сума (в евро)</i>
<2B.4.2.1 type="S" input="S" > Decision=N>	<2B.4.2.2 type="S" input="S"> Decision=N>	<2B.4.2.3 type="N" input="M"> Decision=N>
	01 Безвъзмездни средства	

Таблица 16: Измерение 3 – Вид територия		
Категория региони: <type="S" input="S">		
по-слабо развити		
<i>Приоритетна ос</i>	<i>Код</i>	<i>Сума (в евро)</i>
<2B.4.3.1 type="S" input="S" > Decision=N>	<2B.4.3.2 type="S" input="S"> Decision=N>	<2B.4.3.3 type="N" input="M"> Decision=N>

РАЗДЕЛ 3 ПЛАН ЗА ФИНАНСИРАНЕ

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

3.1 Финансови бюджетни кредити от всеки фонд и суми за резерва за изпълнение

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка i) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 17:

	Фонд	Категория региони	2014 г.		2015 г.		2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.		Общо	
			Основно разпределение ¹²¹	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение	Основно разпределение	Резерв за изпълнение
	<3.1.1 type="S" input="G" SME">	<3.1.2 type="S" input="G" SME">	<3.1.3 type="N" input="M" SME">	<3.1.4 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.5 type="N" input="M" SME">	<3.1.6 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.7 type="N" input="M" SME">	<3.1.8 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.9 type="N" input="M" SME">	<3.1.10 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.11 type="N" input="M" SME">	<3.1.12 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.13 type="N" input="M" SME">	<3.1.14 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.15 type="N" input="M" SME">	<3.1.16 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.1.17 type="N" input="G" SME">	<3.1.18 type="N" input="G" TA - "NA" YEI - "NA">
(1)	ЕФРР	В по-слабо развитите региони	28 506 002,80	1 770 548,40	29 966 116,70	1 861 238,15	31 564 361,56	1 960 507,41	32 876 942,11	2 042 033,66	34 165 840,05	2 122 088,95	35 424 176,32	2 200 246,00	36 644 964,97	2 276 070,92	229 148 404,50	14 232 733,50
(2)		В регионите																

¹²¹ Общо разпределени средства (подкрепа от Съюза) минус средствата за резерв за изпълнение.

		преход																
(3)		В по-силно развитите региони																
(4)		Общо	28 506 002,80	1 770 548,40	29 966 116,70	1 861 238,15	31 564 361,56	1 960 507,41	32 876 942,11	2 042 033,66	34 165 840,05	2 122 088,95	35 424 176,32	2 200 246,00	36 644 964,97	2 276 070,92	229 148 404,50	14 232 733,50
(5)	ЕСФ ¹²²	В по-слабо развитите региони	41 365 262,24	2 500 518,56	43 484 043,83	2 628 598,31	45 803 268,25	2 768 794,78	47 707 963,17	2 883 933,06	49 578 292,08	2 996 993,92	51 404 272,74	3 107 373,94	53 175 767,79	3 214 460,32	332 518 870,10	20 100 672,90
(6)		В региони те в преход																
(7)		В по-силно развитите региони																
(8)		Общо	41 365 262,24	2 500 518,56	43 484 043,83	2 628 598,31	45 803 268,25	2 768 794,78	47 707 963,17	2 883 933,06	49 578 292,08	2 996 993,92	51 404 272,74	3 107 373,94	53 175 767,79	3 214 460,32	332 518 870,10	20 100 672,90
(9)	Специално разпределени средства за ИМЗ	Не се прилага		Не се прилага		Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага	Не се прилага
(10)	Кохезионен	Не се прилага																

¹²²

Общо разпределени средства от ЕСФ, включително съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ. Графите за резерва за изпълнение не включват съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ, тъй като тя е изключена от резерва за изпълнение.

	фонд																	
(11)	ЕФРР	Специално разпределени средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени региони																
(12)	Общо		69 871 265,04	4 271 066,96	73 450 160,53	4 489 836,47	77 367 629,80	4 729 302,20	80 584 905,28	4 925 966,72	83 744 132,13	5 119 082,87	86 828 449,06	5 307 619,94	89 820 732,75	5 490 531,25	561 667 274,60	34 333 406,40

3.2 Общи финансови бюджетни кредити по фондове и национално съфинансиране (в евро)

(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

1. В таблицата се определя финансовият план по приоритетни оси.
2. Когато дадена приоритетна ос обхваща повече от един фонд, подкрепата от Съюза и националното участие са разпределени по фондове с отделен процент на съфинансиране в рамките на приоритетната ос за всеки фонд.
3. Когато приоритетната ос обхваща повече от една категория региони, подкрепата от Съюза и националното участие са разпределени по категории региони с отделен процент на съфинансиране в рамките на приоритетната ос за всяка категория региони.
4. Приносът на ЕИБ е представен на нивото на приоритетната ос.

Таблица 18а: План за финансиране

Приоритетна ос	Фонд	Категория региони	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането	Процент на съфинансиране	За информация Участие на ЕИБ	Основно разпределение (общо финансиране минус резерв за изпълнение)		Резерв за изпълнение		Размер на резерва за изпълнение като процент от общата подкрепа от Съюза
						Национално публично финансиране	Национално частно финансиране (1)				Подкрепа от Съюза	Национално участие	Подкрепа от Съюза	Национално участие ¹²³	
				(a)	(b) = (c) + (d)	(c)	(d)	(e) = (a) + (b)	(f) = (a)/(e) (2)	(g)	(h)=(a)-(j)	(i) = (b) - (k)	(j)	(k)= (b) * (j)/(a)	(l) = (j)/(a) * 100
<3.2.A.1 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.2 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.3 type="S" input="G" "SME">	<3.2.A.4 type="S" input="G""S ME">	<3.2.A.5 type="N" input="M""S ME">	<3.2.A.6 type="N""SM E" " " input="G">	<3.2.A.7 type="N" input="M""SM E">	<3.2.A.8 type="N" input="M""S ME">	<3.2.A.9 type="N" input="G""SME " ">	<3.2.A.10 type="P" input="G" "SME">	<3.2.A.11 type="N" input="M" "SME">	<3.2.A.12 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.2.A.13 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">>	<3.2.A.14 type="N" input="M" TA - "NA" YEI - "NA">	<3.2.A.15 type="N" input="M" "TA - "NA" YEI - "NA">>	<3.2.A.16 type="N" input="G" TA - "NA" YEI - "NA">

¹²³

Националното участие се разпределя пропорционално между основното разпределение и резерва за изпълнение.

Приоритетна ос 1	ЕФРР	По-слабо развити региони		237 212 225,00	41 860 980,88	41 860 980,88	НП	279 073 205,88	85%		222 979 491,50	39 349 322,03	14 232 733,50	2 511 658,85	6,00%
Приоритетна ос 2	ЕСФ	По-слабо развити региони		115 700 695,00	20 417 769,71	20 417 769,71	НП	136 118 464,71	85%		108 758 653,30	19 192 703,53	6 942 041,70	1 225 066,18	6,00%
Приоритетна ос 3	ЕСФ	По-слабо развити региони		219 310 520,00	38 701 856,47	38 701 856,47	НП	258 012 376,47	85%		206 151 888,80	36 379 745,08	13 158 631,20	2 322 111,39	6,00%
Приоритетна ос 4	ЕФРР	По-слабо развити региони		6 168 913,00	1 088 631,71	1 088 631,71	НП	7 257 544,71	85%		6 168 913,00	1 088 631,71	0,00	0,00	0,00%
	ЕСФ	По-слабо развити региони		17 608 328,00	3 107 352,00	3 107 352,00	НП	20 715 680,00	85%		17 608 328,00	3 107 352,00	0,00	0,00	0,00%
Общо	ЕФРР	По-слабо развити региони		243 381 138,00	42 949 612,59	42 949 612,59	НП	286 330 750,59	85%		229 148 404,50	40 437 953,74	14 232 733,50	2 511 658,85	5,85%
Общо	ЕФРР	Региони в преход		Равно на общата сума (2) в таблица 17											
Общо	ЕФРР	По-силно развити региони		Равно на общата сума (3) в таблица 17											
Общо	ЕФРР	Специално разпределен и средства за най-отдалечените региони или северните слабо населени		Равно на общата сума (11) в таблица 17											

		региони													
Общо	ЕСФ ¹²⁴	По-слабо развити региони		352 619 543,00	62 226 978,18	62 226 978,18	НП	414 846 521,18	85%		332 518 870,10	58 679 800,61	20 100 672,90	3 547 177,57	5,70%
Общо	ЕСФ ¹²⁵	Региони в преход		Не е равно на общата сума (6) в таблица 17, която включва съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ											
Общо	ЕСФ ¹²⁶	По-силно развити региони		Не е равно на общата сума (7) в таблица 17, която включва съответната подкрепа от ЕСФ за ИМЗ											
Общо	ИМЗ ¹²⁷	не се прилага		Не е равно на общата сума (9) в таблица 17, която включва само специално разпределените											

124

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

125

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

126

Разпределени средства от ЕСФ без съответната подкрепа за ИМЗ.

127

Включва специално разпределените средства за ИМЗ и съответната подкрепа от ЕСФ.

				средства за ИМЗ.											
Общо	Кохезионен фонд	не се прилага		Равно на общата сума (10) в таблица 17											
Всичко				596 000 681,00	105 176 590,77	105 176 590,77	ИИ	701 177 271,77	85%		561 667 274,60	99 117 754,35	34 333 406,40	6 058 836,42	5,76%

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 186: Инициатива за младежка заетост – специално разпределени средства - ЕСФ и ИМЗ¹²⁸ (когато е целесъобразно)

Фонд ¹²⁹	Категория региони	Основа за изчисляване на подкрепата от Съюза (общо допустими разходи или публични допустими разходи)	Подкрепа от Съюза (a)	Национално участие (b) = (c) + (d)	Ориентировъчно разпределение на националното участие		Обща стойност на финансирането (e) = (a) + (b)	Процент на съфинансиране (f) = (a)/(e) .(2)
					Национално финансиране (c)	публично финансиране (d) (1)		
<3.2.B.1 type="S" input="G">	<3.2.B.2 type="S" input="G">	<3.2.B.3 type="S" input="G">	<3.2.B.1 type="N" input="M">	<3.2.B.4 type="N" input="G">	<3.2.B.5 type="N" input="M">	<3.2.B.6 type="N" input="M">	<3.2.B.7 type="N" input="G">	<3.2.B.8 type="P" input="G">
1	Специално разпределен и средства за	не се прилага		0				100 %

¹²⁸

Попълва се за всяка (част от) приоритетна ос, с която се прилага ИМЗ.

¹²⁹

ИМЗ (специално разпределени средства и съответна подкрепа от ЕСФ) се счита за фонд и се явява като отделен ред дори ако е част от дадена приоритетна ос.

	ИМЗ								
2	Съответна подкрепа от ЕСФ	по-слабо развити региони							
3	Съответна подкрепа от ЕСФ	региони в преход							
4	Съответна подкрепа от ЕСФ	по-силно развити региони							
5.	ОБЩО: [Част от] приоритетна ос ИМЗ	[Трябва да е равно на [част от] приоритетна ос 3]		Сума (1:4)	Сума (1:4)				
6.			Дял от ЕСФ за по-слабо развити региони 2/сума (2:4)	<3.2.c.11 type="P" input="G">					
7.			Дял от ЕСФ за региони в преход 3/сума (2:4)	<3.2.c.13 type="P" input="G">					
8.			Дял от ЕСФ за по-силно развити региони 4/сума (2:4)	<3.2.c.14 type="P" input="G">					

(1) Попълва се само когато приоритетните оси са изразени в общи разходи.

(2) В таблицата ставката на съфинансиране може да бъде закръглена към най-близкото цяло число. Точният процент, използван за възстановяване на плащания, е съотношението (f).

Таблица 18в: Разпределение на финансовия план по приоритетни оси, фондове, категории региони и тематични цели
(Позоваване: член 96, параграф 2, първа алинея, буква г), подточка ii) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Приоритетна ос	Фонд ¹³⁰	Категория региони	Тематична цел	Подкрепа от Съюза	Национално участие	Обща стойност на финансирането
<3.2.C.1 type="S" input="G">	<3.2.C.2 type="S" input="G">	<3.2.C.3 type="S" input="G">	<3.2.C.4 type="S" input="G">	<3.2.C.5 type="N" input="M">	<3.2.C.6 type="N" input="M">	<3.2.C.7 type="N" input="M">
Приоритетна ос 1	ЕФРР	Слаборазвит	Тематична цел 1	237 212 225,00	41 860 980,88	279 073 205,88
Приоритетна ос 2	ЕСФ	Слаборазвит	Тематична цел 10	115 700 695,00	20 417 769,71	136 118 464,71
Приоритетна ос 3	ЕСФ	Слаборазвит	Тематична цел 9	219 310 520,00	38 701 856,47	258 012 376,47
Приоритетна ос 4	ЕФРР	Слаборазвит	Техническа помощ	6 168 913,00	1 088 631,71	7 257 544,71
Приоритетна ос 4	ЕСФ	Слаборазвит	Техническа помощ	17 608 328,00	3 107 352,00	20 715 680,00
Общо				596 000 681,00	105 176 590,77	701 177 271,77

Таблица 19: Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата
(Позоваване: член 27, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)¹³¹

¹³⁰ За целите на настоящата таблица ИМЗ (специално разпределени средства и съответна подкрепа от ЕСФ) се счита за фонд.

Приоритетна ос	Ориентировъчен размер на подкрепата, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата (в евро)	Дял от общия размер на средствата, разпределени за оперативната програма (%)
<3.2.C.8 type="S" input="G">	<3.2.C.9 type="N" input="G"> Decision=N>	<3.2.C.10 type="P" input="G"> Decision=N>
Общо		

¹³¹

Тази таблица се създава автоматично въз основа на таблиците за категориите интервенции по всяка приоритетна ос.

РАЗДЕЛ 4 ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

(Позоваване: член 96, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на интегрирания подход за териториално развитие, като се вземат предвид съдържанието и целите на оперативната програма с оглед на споразумението за партньорство и като се представят начините, по които той допринася за постигането на целите на оперативната програма и очакваните резултати

<4.0 type="S" maxlength="3500" input="M">

Оперативната програма ще допринесе за постигане на някои от най-важните цели на Стратегията на ЕС за Дунавския регион. Планът за действие за изпълнение на Стратегията на ЕС за Дунавския регион има специална Приоритетна област 7, посветена на развитието на общество, основано на знанието, чрез изследвания, образование и информационни технологии. Оперативната програма и нейните мерки ще допринесат за преодоляване на съществуващите различия между дунавските страни във връзка с капацитета за иновации.

Чрез специфичните дейности на Оперативната програма, в рамките на Инвестиционни приоритети 1 и 2 по ПО 1 ще бъдат прилагани мерки за участие на научните институти, висшите училища и МОН в таргетни проекти, програми и мерки, подкрепящи приоритетите на Дунавската стратегия. Всички дейности ще бъдат изпълняване в приоритетите, идентифицирани в националната стратегия за развитие на научните изследвания и в Стратегията за интелигентна специализация.

4.1 Ръководено от общностите местно развитие (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на подхода за използване на инструментите на ръководеното от общностите местно развитие и принципите за определяне на областите, в които те ще бъдат приложени

<4.1 type="S" maxlength="7000" input="M" PA=Y>

През програмния период 2014–2020 г. България ще приложи модел за реализиране на интегриран териториален подход чрез инструмента „Водено от общността местно развитие“ (ВОМР) с използване на инвестиции от Европейския социален фонд. Този модел ще бъде приложен само за райони, отговарящи на спецификите и изискванията посочени в чл. 32 до 35 от Регламент 1303/2013 г., свързани с планирането и прилагането на ВОМР, като в България, Споразумението за партньорство предвижда ВОМР да се прилага на териториален принцип – на ниво община или група от съседни общини с предвиден обхват на населението между 10 000 и 150 000 жители. ВОМР ще се прилага в рамките на селските райони, рибарските райони и териториите със специфични характеристики, определени в Националната концепция за пространствено развитие. Ще бъде използван опита от

прилагания през периода 2007 – 2013 г. в селските райони подход ЛИДЕР.

В рамките на ОП НОИР 2014–2020 г., предвид хоризонталния характер на програмата, ще бъде дадена възможност прилагането на ВОМР да се подкрепя по приоритетни оси 2 и 3.

Чрез прилагане на концепцията за ВОМР ще се търсят подходи за определяне и водене на целенасочена и интегрирана политика за съхраняване на спецификата на териториите и преодоляване на наличните разнопосочни проблеми. Прилагането на принципа за ВОМР цели постигането на концентрация и целесъобразност на средствата, ефективност и ефикасност при управлението им, както и гарантиране на тяхната целенасоченост. Инвестициите в реализацията на местни стратегии за развитие, разработени и изпълнявани чрез подхода „отдолу-нагоре“ ще гарантира хармонично и балансирано развитие и преодоляване на социалните, икономическите и териториалните различия на обхванатите територии спрямо останалата част на страната.

Финансирането чрез ОП НОИР 2014–2020 г. ще бъде насочено към подпомагане провеждането на мерки за образование, включително образователна интеграция на деца и ученици от етническата малцинства и деца и ученици, търсещи или получили международна закрила, в малки населени места.

По отношение на повишаване качеството на образователните услуги и подобряване на достъпа до образование, ОП НОИР ще инвестира в мерки, насочени към маргинализирани общности.

4.2 Интегрирани действия за устойчиво градско развитие (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013; член 7, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹³²)

Когато е целесъобразно — ориентировъчния размер на подкрепата от ЕФРР за интегрирани действия за устойчиво градско развитие, които трябва да бъдат прилагани в съответствие с разпоредбите на член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1301/2013, и ориентировъчния размер на сумата, отпусната като подкрепа от ЕСФ за интегрирани действия.

<4.2.1 type="S" maxlength="3500" input="M">

Инвестициите за устойчиво градско развитие ще се прилагат основно чрез интегриран приоритет в ОПРР 2014-2020 г., като финансирането от ЕСФ ще има допълваща функция. В съответствие с Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 България, предвижда значителна подкрепа от ЕСИФ за интегрирани действия за устойчиво градско развитие през периода 2014-2020 г. В тази връзка със средства от програмен период 2007 - 2013 г. се финансира

¹³² Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 289).

разработването на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие за определени градове, идентифицирани в НКПР, които ще бъдат финансирани през новия програмен период. Финансираните по ОПРР 2014 – 2020 инфраструктурни проекти ще бъдат подкрепени и от други оперативни програми, чрез осигуряването на допълващи и съпътстващи дейности, насочени към по-пълноценно развитие на градовете и осигуряване на дейности и услуги в подобрената инфраструктура. Реализирането на ИПГВР ще бъде подкрепено и от ЕСФ за допълващи мерки като подкрепа за осигуряване на по-добър достъп до пазара на труда, социални и здравни услуги.

За периода 2014–2020 г. се предвижда подкрепа за градове от различни йерархични нива, балансирано разположени на територията на страната, които предоставят основните административни и публични услуги и формират по-голяма част от БВП на общинско и областно ниво. 28 от тези градове са от 4-то йерархично ниво с важно значение за развитието на периферните, планински и гранични райони, и в същото време са центрове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за повече от една община.

Концентрация на подкрепата ще бъде постигната чрез фокусирането върху предварително определени зони за въздействие в градовете от 1, 2 и 3-то ниво: социални зони, зони с публични функции и зони с потенциал за икономическо развитие. За градовете от 4-то ниво, ИПГВР обхваща цялата територия.

ОПРР финансира държавна образователна и общинска образователна от национално и регионално значение, инфраструктура от Европейския фонд за регионално развитие на територията на цялата страна, а общинска образователна инфраструктура от местно значение в рамките на ИПГВР на градовете по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“.

ОП НОИР осигурява финансиране със средства от Европейския социален фонд на „меки мерки“ за финансираните по линия на ОПРР 2014-2020 обекти от образователната инфраструктура. Според конкретната необходимост, инвестициите в образователна инфраструктура в различните градове ще бъдат допълнени от такива от ЕСФ чрез инвестиции по линия на ОП НОИР в дейности за предоставянето на образователни услуги.

Интегрираният подход за териториалното развитие е насочен към намаляване на социални, икономически и териториални различия. За преодоляването на тези различия ще бъдат приложени следните инструменти:

- Прилагане на новия инструмент „Водено от общностите местно развитие“;
- Инвестиции за стимулиране на устойчивото градско развитие въз основа на интегрирани планове за градско възстановяване и за развитие на дефинирани опорни центрове на растеж;
- Прилагане на европейско териториално сътрудничество, в т.ч. по Дунавската стратегия на ЕС.

Европейското териториално сътрудничество има най-силно влияние върху качеството на природната среда и управлението на рисковете, качеството на живот, изграждане на инфраструктура (предимно дребно-машабна), повишаване на капацитета за съвместно планиране, предоставяне на услуги (вкл. културни) и обучения, туристическа промоция и промоция на сравнителните предимства на районите, подобряване на качеството на образованието.

За периода 2014-2020 г. по ОП НОИР ще се подкрепят съвместни дейности с други програми и инициативи за обучение на младите хора и тяхната успешна

професионална реализация; обмен на добри практики за намаляване дела на преждевременно напусналите училище; внедряване на успешни нови форми и технологии на обучение. Също така модернизирването на съществуващата и изграждане на нова съвременна научноизследователска инфраструктура е прерогатив на програмата е в съответствие с целите на стратегия „Европа 2020“, по-конкретно по отношение на развитието на умения за преодоляване на пазарните несъответствия и увеличаване на потенциала на природните науки, математиката и информационните технологии. Предвидените синергии между финансирането по линия на политиката за сближаване и Хоризонт 2020 ще допринесат за реализиране на концепцията за приоритетен стълб „Високи постижения“ и увеличаване на транснационалното и междурегионално сътрудничество в сфери с идентифицирани предизвикателства за икономиката и обществото. Също така е важно да се предприемат действия за засилване на съгласуването между икономическите (във връзка с интелигентната специализация) и научните приоритети, както и да се постигнат по-добри резултати в области с потенциал за растеж като инженерство, фармацевтика, материали и транспорт. Целевите мерки по ОП НОИР следва да са насочени и към други сфери с висок технологичен потенциал, които пряко съответстват на икономическото развитие и традиционно отчитат стабилни резултати по показатели като ИКТ, екологичен сектор, вкл. хранителна промишленост и енергетика.

Програмирането и изпълнението на ОП НОИР 2014 – 2020 г. ще отчита необходимата демаркация и ще осигурява синергичен ефект и допълняемост на интервенциите по програмата с програмите, финансирани по цел „Европейско териториално сътрудничество“.

Таблица 20: Интегрирани действия за устойчиво градско развитие – ориентируващ размер на подкрепата от ЕФРР и ЕСФ

Фонд	Подкрепа от ЕФРР и ЕСФ (ориентируващо) (в евро)	Дял от общия размер на средствата, разпределени от фонда за програмата
<4.2.2 type="S" input="G">	<4.2.3 type="N" input="M">	<4.2.3 type="P" input="G">
Общо ЕФРР	0	0
Общо ЕСФ	0	0
ОБЩО ЕФРР + ЕСФ	0	0

4.3 Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) (когато е целесъобразно) (Позоваване: член 96, параграф 3, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Описание на подхода за използване на интегрираните териториални инвестиции (както е определено в член 36 от Регламент (ЕС) № 1303/2013), различни от случаите по точка 4.2, и ориентируващия размер на сумата, отпусната за тях по всяка приоритетна ос.

<4.3.1 type="S" maxlength="5000" input="M PA=Y">

Таблица 21: Ориентировъчно разпределение на финансовите средства за ИТИ, различни от посочените в точка 4.2

(обща сума)

Приоритетна ос	Фонд	Ориентировъчно разпределение на финансовите средства (подкрепа от Съюза) (в евро)
<4.3.2 type="S" input="G" PA=Y>	<4.3.3 type="S" input="G" PA=Y >	<4.3.4 type="N" input="M" PA=Y >
Общо		0

4.4 Уредба за междурегионалните и транснационалните действия в рамките на оперативната програма с бенефициери, намиращи се в поне още една държава членка (когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква г) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<4.4.1 type="S" maxlength="3500" input="M" PA=Y>

4.5 Принос на планираните действия по програмата за осъществяване на макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни в зависимост от потребностите на програмния район, посочени от държавата членка (когато е целесъобразно)

(Когато държавата членка и регионите участват в макрорегионални стратегии и стратегии за морските басейни)

(Позоваване: член 96, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<4.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M" >

РАЗДЕЛ 5 СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИ РАЙОНИ, КОИТО СА НАЙ-ТЕЖКО ЗАСЕГНАТИ ОТ БЕДНОСТ, ИЛИ НА ЦЕЛЕВИТЕ ГРУПИ С НАЙ-ВИСОК РИСК ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ ИЛИ СОЦИАЛНО ИЗКЛЮЧВАНЕ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)

(Позоваване: член 96, параграф 4, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

5.1 Географски райони, които са най-тежко засегнати от бедност/целеви групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване

<5.1.1 type="S" maxlength="7000" input="M" Decision= N PA=Y>

5.2 Стратегия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване, и когато е приложимо — принос за прилагането на интегрирания подход, определен в споразумението за партньорство

<5.2.1 type="S" maxlength="7000" input="M" Decision= N PA=Y>

Инвестиционен приоритет 2 на Приоритетна ос 3 е свързан с мерки в подкрепа на маргинализираните общности. Систематично ще се полагат усилия за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията по етнически и верски признак. Различни анализи сочат, че в българското образование се очертават редица проблеми, затрудняващи качествено образование, равноправната интеграция и развиването на културната идентичност на децата и учениците. Затова ще се акцентира на преквалификация на учители и административен персонал в областта на образованието за работа в мултиетническа среда и особено на работещите с деца-билингви, затруднения при получаване на качествено образование в малките селски училища, необходимост от актуализиране на учебното съдържание по общообразователните предмети с цел съхраняване на културната идентичност, липса на подходящ социално-психологически климат в обществото.

Специални мерки са насочени към подобряване на достъпа до образование за децата и учениците от ромски произход. Съществен проблем е недостатъчната мотивация за изучаване на майчин език.

Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин. Очакваният резултат от тези мерки е ранното интегриране в образователната система, като превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи и като средство за преодоляване на езиковите бариери. От особена важност е осигуряването на равен достъп до качествено образование чрез преодоляване на първично и недопускането на вторично обособени по етнически признак училища, както и подобряването на училищната среда. Очаква се да бъде намален броят на обособените по етнически признак училища, да бъде увеличен броят на интегрираните ученици, за които българският език не е майчин и в същото време да им бъде осигурена среда ориентирана към съхраняване на културната им идентичност.

Намаляването на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, е една от основните цели на стратегията „Европа 2020” и българската национална и регионална политика. ОСП трябва да допринесе за постигане на националната цел за намаляване на бедността до 2020 г. и насърчване на социалното включване.

Повечето от най-бедните общини се концентрират в югозападната и в североизточната част на страната. Въпреки това, всички от тях са в области (NUTS3), където има общини в относително по-добро състояние, което дава основание, ако се прецени за целесъобразно да се адресират географските райони с най-висока бедност, за избираеми райони на помощта да бъдат определени общини, а не области.

От друга страна и като се вземат предвид разполагаемите към момента данни, картографирането на бедността в страната очертава драстични различия в териториален план. През 2010 г. най-висок размер на линията на бедност има област София (столица) - 451 лв., с равнище на бедност 18.8%, а с най-нисък размер на линията на бедност е област Търговище - 183 лв., където равнището на бедност е 17.3%. Продължителното запазване на високото равнище на дълготрайна безработица в Северозападния район се превръща в остър социален проблем. Проблемът, обаче, е широкомащабен и е ясно изразен почти в цялата страна. Прямо линията на бедност за страната – 284 лв., само седем от 28-те области имат по-висок размер на линия на бедност – Стара Загора, Русе, Варна, Бургас, София област, Перник и София (столица). Съществува концентрация на социални проблеми и висок риск от социално изключване в градските центрове в страната, поради високата числена концентрация на населението. По експертни оценки, има съществени различия в профила на бедност в градовете и в селата. Градската бедност е парична, докато бедността в селата е очертана от липсата на работа, некачествени или недостъпни здравни, образователни и социални услуги.

На регионално ниво (статистически райони), пет от българските региони попадат в последната десетка с най-нисък БВП на човек от населението в ЕС: Северозападен район с 28% от средния за ЕС, Северен централен с 30% и Южен централен с 30% заемат последните три места в класацията, а Югоизточен и Североизточен район са съответно с 36% и 37%. От българските райони силно се откроява Югозападният район със 73%, тъй като в столицата са концентрирани значителна част от икономическите дейности и тя остава най-привлекателното място за бизнес и заетост в страната.

Поради всеобхватния характер на картата на бедността в страната и факта, че България е с най-висок риск от бедност в ЕС, ОП НОИР 2014 – 2020 предвижда да прави инвестиции във всички географски райони.

Таблица 22: Действия за работа по специалните потребности на географските райони, които са най-тежко засегнати от бедност /целевите групи с най-висок риск от дискриминация или социално изключване¹³³

¹³³ Ако програмата обхваща повече от една категория региони, може да е необходимо разпределение по категории.

Целева група/географски район	Основни видове планирани действия като част от интегриран подход	Приоритетна ос	Фонд	Категория региони	Инвестиционен приоритет
<5.2.2 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N PA=Y >	<5.2.3 type="S" maxlength="1500" input="M" Decision=N PA=Y >	<5.2.4 type="S" input="S" Decision=N PA=Y >	<5.2.6 type="S" input="S" Decision=N PA=Y >	<5.2.7 type="S" input="S" Decision=N PA=Y >	<5.2.5 type="S" input="S" PA=Y >
деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи	Предвиждат се дейности за подготовката на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на децата, за които българският език не е майчин.	3 – ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА ЗА АКТИВНО СОЦИАЛНО ПРИОБЩАВАНЕ	ЕСФ	По-слабо развити	9ii – Socio economic integration of marginalised communities such as the Roma

**РАЗДЕЛ 6 СПЕЦИФИЧНИ ПОТРЕБНОСТИ НА ГЕОГРАФСКИТЕ РАЙОНИ, КОИТО
СТРАДАТ ОТ ТЕЖКИ И ПОСТОЯННИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ПРИРОДНИ И
ДЕМОГРАФСКИ УСЛОВИЯ (КОГАТО Е ЦЕЛЕСЪОБРАЗНО)**

(Позоваване: член 96, параграф 4, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

<6.1 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N PA=Y>

Не е приложимо

РАЗДЕЛ 7 ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ, КОИТО ОТГОВАРЯТ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО, КОНТРОЛА И ОДИТА И РОЛЯ НА СЪОТВЕТНИТЕ ПАРТНЬОРИ

(Позоваване: член 96, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

7.1 Съответни органи и организации

(Позоваване: член 96, параграф 5, букви а) и б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 23: Съответстващи органи

Орган/организация	Наименование на органа и отдел или звено	Ръководител на органа/организацията (длъжност или пост)
<7.1.1 type="S" input="S" Decision=N "SME" >	<7.1.2 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N "SME" >	<7.1.3 type="S" maxlength="255" input="M" Decision=N "SME" >
Управляващ орган	Министерство на образованието и науката, Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“	Главен директор на Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“
Сертифициращ орган, когато е приложимо	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на сертифициращия орган
Одитен орган	Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“	Изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“
Организация, към която Комисията прави плащания	Министерство на финансите, дирекция „Национален фонд“	Директор на дирекция „Национален фонд“ и ръководител на сертифициращия орган

7.2 Привличане на съответните партньори

(Позоваване: член 96, параграф 5, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

7.2.1 Предприети действия за привличане на съответните партньори в подготовката на оперативната програма и ролята на партньорите в изпълнението, мониторинга и оценката на програмата

<p><7.2.1 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N "SME" ></p> <p>ОП НОИР е подготвена в тясно сътрудничество с всички партньори. В работната група по изготвянето ѝ се включиха представители на други министерства, на</p>
--

административни органи, на академичната и научна общност, на общини, на неправителствени организации, организации на работодатели, организации на работници и служители, младежки организации, на бизнеса.

Партньорите ще играят важна роля и в изпълнението на програмата, тъй като техни представители ще бъдат включени в Комитета за наблюдение, където ще участват при обсъждането на критериите за избор на конкретни операции.

Министерство на образованието и науката (МОН) в качеството си на правопреемник на Министерство на образованието, младежта и науката (МОМН) е водещо ведомство по разработване на ОП НОИР.

Основни участници в процеса на подготовка са посочените в чл. 5, ал. 4 от Постановление № 5 на Министерски съвет (МС) от 18.01.2012 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България (РБ) за управление на средствата от фондовете по Общата стратегическа рамка на Европейския съюз (ЕС) за програмния период 2014 - 2020 г. (ПМС № 5):

1. Централното координационно звено (ЦКЗ), Сертифициращите органи по оперативните програми, Разплащателната агенция по Програмата за развитие на селските райони и Одитния орган по оперативните програми за програмния период 2007 - 2013 г.;
2. ведомствата, отговорни за политиките, мерки по които ще се финансират от съответната програма;
3. дирекция "Стратегическо развитие и координация" в администрацията на МС (АМС);
4. дирекция "Икономическа и финансова политика" на Министерството на финансите;
5. Националният статистически институт;
6. Комисията за защита от дискриминация;
7. регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2;
8. национално представителните организации на работодателите, работниците и служителите, признати от МС по реда на Кодекса на труда;
9. национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати от Министерския съвет по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания;
10. Националното сдружение на общините в РБ (НСОРБ);
11. академичната общност;
12. неправителствени организации.

ОП НОИР е стратегически документ, чрез който ще се инвестират средства в българската наука и образование от ЕСФ и от ЕФРР, както и от националния бюджет в програмния период 2014-2020 г. Оперативната програма обхваща територията на цялата страна.

Подготовката на ОП НОИР премина през два етапа. Първият етап е в изпълнение на Решение на Министерския съвет (РМС) № 328 от 25 април 2012 година, съгласно което бе възложено на министъра на образованието, младежта и науката да създаде работна група, която да разработи мерките в областта на научните

изследвания, технологиите и образованието за следващия програмен период, както и да предложи финансов инструмент, по който те да се финансират. В работната група бяха включени представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество. Работната група разработи концепция за самостоятелна ОП НОИР 2014-2020 г., която беше предложена на вниманието на МС. Концепцията очерта основните приоритети за финансиране в сферата на науката и образованието, както и конкретните мерки, с които да се постигнат целите по тези приоритети. Концепцията беше публикувана на страницата на МОМН за обществено обсъждане. Бяха проведени обществени дискусии по нейното съдържание. В подкрепа на концепцията се обявиха Българска академия на науките (БАН) и нейните институти, Съвета на ректорите, висшите училища и социалните партньори.

В резултат на изготвената концепцията, МС прие Решение № 19 от 09.01.2013 г. за разработване на Оперативна програма за наука и образование за интелигентен растеж. Беше създадена нова тематична работна група (ТРГ) към министъра на образованието, младежта и науката за разработване на ОП НОИР, в която бяха включени представители на научните среди, бизнеса, висшите училища, общините, неправителствените организации, социалните партньори, други министерства и др. Разработването на програмата се осъществи чрез редовни заседания на ТРГ, по време на които се дискутираха всички предложения между членовете с цел намиране на най-подходящите решения за постигане целите на програмата. Решенията се вземаха с консенсус между членовете на работната група.

Оперативната програма включва двуфондов модел на финансиране чрез ЕФРР и ЕСФ, с цел постигане на по-интегриран и устойчив ефект от инвестициите в науката и образованието.

Проектът на оперативна програма беше представен в областните информационни центрове, където също се проведе обсъждане с партньори, потенциални бенефициенти и общини.

При изготвянето на програмата се използва натрупаният опит, който има МОМН като междинно звено по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. (ОП РЧР), както и като конкретен бенефициент по множество схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР и по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г.

В разработването на оперативната програма активно участие взеха представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество, експерти и застъпници на тезата, залегнала в Националната програма за развитие на България 2020 и европейската стратегия за същия период, че същественото повишаване на ролята, качеството и обхвата на образованието, научните изследвания и иновациите би било едно от най-ефективните средства за осигуряване на ускорено интелигентно и устойчиво развитие на обществото ни през следващите години. В тематичната работна група по изготвяне на програмата, активно участие взеха представители на АМС, включително ЦКЗ, на другите министерства, на БАН, на Селскостопанска академия (ССА), на висшите училища, на НСОРБ, множество агенции, работещи в сферата на образованието и младежките дейности. Участваха и представители на регионалните съвети за развитие. Неправителствените организации бяха включени в работата на групата, следвайки механизма за избор, утвърден от министъра по

управление на средствата от ЕС. Съгласно този механизъм бяха избрани 7 неправителствени организации в сферата на образованието, науката, младежта и социалната политика. Участие взеха и социално-икономическите партньори и национално представените организации на и за хора с увреждания (НПОХУ).

Проектът на оперативна програма беше публикуван и на официалната страница на MOMH/МОН, в резултат на което бяха получени становища и конкретни предложения на граждани, неучаствали в работната група. Част от тези предложения за отразени в окончателния проект на програмата.

Програмата беше представена на поредица от тематични срещи в повечето регионални центрове на Р България.

Подробен списък на участвалите в изготвянето партньори е посочен в **Приложение 1** към ОП НОИР.

7.2.2 Глобални субсидии (за ЕСФ, когато е целесъобразно)

(Позоваване: член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1304/2013)

<7.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N>

7.2.3 Отпускане на средства за изграждане на капацитет (за ЕСФ, когато е уместно)

(Позоваване: член 6, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) № 1304/2013)

<7.3.2 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N>

РАЗДЕЛ 8 КООРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ФОНДОВЕТЕ, ЕЗФРСР И ЕФМД И КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ, НАЦИОНАЛНИ И НА СЪЮЗА, КАКТО И С ЕИБ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква а) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Механизмите за осигуряване на координация между фондовете, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) и други инструменти за финансиране, национални и на Съюза, както и с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), като се вземат под внимание съответните разпоредби, определени в общата стратегическа рамка.

<8.1 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N PA=Y>

1. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕСИФ (ЕФРР, ЕСФ, КОХЕЗИОНЕН ФОНД, ЕЗФРСР, ЕФМДР)

1.1. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР)

ОП НОИР е насочена към развитие на научните изследвания, подобряване достъпа до качествено и съобразено с нуждите на пазара на труда образование.

С оглед на факта, че и ОП НОИР, и ОП РЧР ще бъдат съфинансирани със средства от ЕСФ, двете програми имат редица пресечни точки.

По отношение участието на населението в различни форми на учене през целия живот, водещ принцип в координацията между двете програми ще бъде това, че по ОП РЧР ще бъдат подкрепяни само обучения за икономически неактивни, безработни и заети лица, осъществявани извън системата на формалното образование, докато по ОП НОИР ще бъде подкрепяно участието на населението в различни форми на учене през целия живот, осъществявани в рамките на формалното образование, т.е. такива, които водят или допринасят за издаването на документ, удостоверяващ завършването на етап или степен на образование (удостоверения, свидетелства, дипломи).

От тази гледна точка, по ОП РЧР ще бъдат допустими само дейности, свързани с издаването на документ, удостоверяващ успешно завършено обучение за възрастни, което е проведено извън формалната система за образование. В рамките на ОП НОИР ще бъдат подкрепени мерки за развитие на националната система за валидиране на знания и умения, както и стимулиране на възрастни за участието им в дейности по валидиране.

Ограмотяването на възрастни, бидейки осъществявано в рамките на формалното образование, ще бъде част от обхвата на ОП НОИР, но с оглед на факта, че по-голямата част от целевата група са икономически неактивни и безработни лица, между ОП РЧР и ОП НОИР се предвижда да бъдат реализирани т.нар. „интегрирани операции” с оглед осигуряване участието и на обществените служби по заетостта и други трудови посредници.

Подкрепата за развитието на човешките ресурси в системата на висшето образование, както и всички останали инициативи за развитие на кадрите в системата на предучилищното и училищното образование, ще бъде осъществявана единствено по линия на ОП НОИР.

По ОП РЧР ще бъдат допустими обучения за педагогически и непедагогически специалисти (в качеството им на заети лица) само в случай, че обученията не са част от мерките за кариерното им развитие, не са свързани с изпълнение на административните им задължения, с конкретните им отговорности за длъжността, която заемат и не са предназначени за придобиване на допълнителни знания, умения и компетентности за изпълнение на възложени им дейности. Допълняемостта и координираните мерки между двете оперативни програми гарантират достъп до обучение при равни условия за всички представители на целевите групи, както и финансова подкрепа за дейностите, заложи в Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 г.

По ОП НОИР и по ОП РЧР ще бъдат подкрепяни целево дейности, включени в Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта (НПИЕГМ). По ОП РЧР са предвидени схеми за изпълнение на Гаранция за младежта, както и схеми за обучение и заетост. По ОП НОИР ще бъдат финансирани редица мерки, насочени към подобряване на качеството и достъпа до образование в общото, професионалното и висшето образование. В частност, в изпълнение на НПИЕГМ по ОП НОИР ще бъдат подкрепени мерки за подобряване на връзката на професионалното образование с бизнеса и въвеждане на дуалната система, заложи са стимули за ученици и студенти от уязвимите групи за продължаване на образованието им във висши училища, развитието и прилагането на дистанционни форми и достъп до цифрово съдържание в различните степени и етапи на образованието. Посредством тези и други мерки ОП НОИР ще способства за участието и успешното изпълнение на Инициативата за младежка заетост. Като част от усилията за намаляване на младежката безработица и улесняване прехода от „образование към заетост“, по ОП РЧР ще бъдат допустими инициативи, свързани с осигуряване на краткосрочна заетост, например на срочен трудов договор, за студенти. В допълнение, по ОП НОИР ще бъдат подкрепяни дейности, координирани и изпълнявани от училищата и висшите училища, насочени към осигуряване на практически умения за ученици и студенти (ученически и студентски практики). Също така, по ОП РЧР ще бъде подкрепяна дейността на службите по заетостта при предоставянето на услуги за професионално и кариерно ориентиране на ученици, студенти и младежи, докато по ОП НОИР е предвидена подкрепа за дейности за професионално и кариерно ориентиране на ученици, студенти и младежи, предоставяни от организациите от системата на средното и висшето образование. Предоставянето на услуги за по-лесен преход от образование към заетост, когато същите се предоставят от организации извън системата на средното и висшето образование, ще бъде подкрепяно от ОП РЧР. С цел постигане на синергичен ефект ще бъде предвидено изпълнението на т.нар. „интегрирани операции“ между двете програми посредством насърчаване на съвместни инициативи за професионално ориентиране и кариерно консултиране на учащи - за улесняване на прехода от образование към заетост, и на безработни и заети лица – с оглед възможностите за продължаващо образование. Координацията на дейностите по двете програми ще се извършва както между двата Управляващи органа, така и в рамките на общия координационен механизъм за изпълнение на НПИЕГМ.

И по двете програми се предвижда да бъдат изпълнявани мерки, свързани с подобряване съответствието на политиките за учене през целия живот с нуждите на пазара на труда. В тази връзка, по линия на ОП РЧР ще бъдат подкрепяни инициативи за укрепване капацитета на институциите на пазара на труда по-добре да прогнозира нуждите на бизнеса от работна сила с определени умения, както и развитието на пазара на труда като цяло, докато по линия на ОП НОИР ще бъдат подкрепяни действия за адаптиране на учебното съдържание в системата на средното, в т.ч. на професионалното, и висшето образование съобразно нуждите на работодателите. По линия на ОП РЧР ще бъдат подкрепяни инициативи за заздравяване на връзките между службите по заетостта и другите институции на пазара на труда с останалите заинтересовани страни, в т.ч. с ресорните министерства, социалните партньори, работодателите и образователната система. По линия на ОП НОИР ще бъдат подкрепяни инициативи за подобряване на взаимодействието на образователната система с организациите и институциите, заинтересовани от постигане на по-добро съответствие между образователните резултати и потребностите на икономиката.

Посредством механизми за координирано изпълнение на операции, ОП РЧР и ОП НОИР ще подкрепят реформите за деинституционализация на децата в България. От страна на ОП РЧР ще бъде осигурена финансова подкрепа за функционирането на социалните услуги в общността, заместващи институционалната грижа, докато по ОП НОИР ще бъдат предвидени мерки, за да се осигури, че децата, напускащи институциите, ще имат достъп до качествено образование.

Като част от подкрепата за интеграцията на най-маргинализираните общности, по ОП РЧР се предвижда да бъдат изпълнявани операции, включващи едновременно подкрепа за подобряване достъпа до заетост, социални и здравни услуги, както и за мерки за развитието на местните общности и преодоляването на негативни стереотипи. Посредством механизми за координирано изпълнение на операции и когато това е приложимо – чрез „интегрирани операции”, ОП НОИР ще допълни инициативите по ОП РЧР, предоставяйки подкрепа за подобряване достъпа до образование на целевите групи. По този начин подкрепата за най-маргинализираните групи от населението ще включва предоставянето на цялостен „социален пакет”, атакуващ едновременно всички проблеми, възпрепятстващи интеграцията на целевите групи в българското общество.

1.2 Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014 – 2020 (ОПИК)

ОПИК и ОП НОИР са насочени към постигане на интелигентен растеж на българската икономика. Всяка една от тях, чрез взаимно-допълващи се интервенции, допринася за развитието на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите, което е определено като тематична цел 1 от ОСР на ЕСИФ.

Подкрепата по ОПНОИР е насочена към изграждане на необходимия инфраструктурен и човешки ресурс за провеждане на приложни изследвания в тематичните области на ИСИС. В новоизградената научноизследователска инфраструктура (центровете за компетентност и центровете за върхови постижения) и в модернизиранията такава (научни институти и висши училища) ще се извършват приложни изследвания, водещи до създаването и

разпространяването на публично достъпно знание в областите на ИСИС, което от своя страна ще служи като стимул и научна база за иновационната активност на бизнеса. Същевременно, чрез финансирането на приложните изследвания ще се реализира и специализацията на учените и подготовката на докторанти и пост-докторанти за създаване и развитие на необходимия научен и изследователски капацитет в тези области. В допълнение, регионалните нужди от специализация в тематичните области на ИСИС ще бъдат адресирани чрез регионалното разпределение на центровете за компетентност и подкрепа за модернизиране на инфраструктурата във висши училища и научните организации, чиято дейност представлява най-голям интерес за местния бизнес. , .

ОПИК от своя страна ще интервенира в подкрепа за извършване на приложни изследвания и иновации с цел създаване или усъвършенстване на конкретни продукти и услуги в предприятията и тяхната комерсиализация, ползвайки изградения капацитет и резултатите от приложни изследвания в рамките на центровете за компетентност и за върхови постижения, висшите училища и научни организации.

В подпомагане на иновационната дейност на предприятията ще се финансира и изграждане, оборудване и акредитация на тематично фокусирани лаборатории и друга подобна инфраструктура, необходими за нуждите на предприятията от сертифициране, стандартизиране изпитания, технологична проверка, доказване на концепции, опитни образци и полезни модели, прототипиране и др. подобни дейности, които не са свързани със създаването на нови знания, а с разработване и внедряване на иновации, вкл. подкрепа за офиси за технологичен трансфер с изградена базова инфраструктура (извън рамките на центровете за компетентност и центровете за върхови постижения).

По този начин ОП НОИР ще финансира дейности, поставящи необходимата стабилна кадрова и научно-приложна основа за развитие на иновационната дейност на българските предприятия, тъй като качеството на научноизследователската инфраструктура, създаването на ново поколение учени и съответно, повишаване на нивото на образованието и научно-изследователската дейност са в основата на иновационния капацитет на всяка страна. От своя страна фокусът на ОПИК ще е върху стимулиране на бизнеса за използване на резултатите от създадените условия за осъществяване на иновационна дейност и трансформирането им в продаваеми продукти и процеси, които създават икономически растеж.

Специално внимание ще бъде обърнато на постигането на синергичен ефект от подкрепата за София-Тех Парк (СТП) по двете оперативни програми. По ОПНОИР ще бъдат финансирани научно-приложни изследвания от научни групи в рамките на консорциума към лабораторния комплекс. Това включва финансиране на научно-приложни проекти, вкл. разходи за консумативи, наемане и обучение на изследователи, поддръжка на оборудването, разпространение на знания и др. присъщи разходи. ОПИК ще интервенира в инвестиционни разходи за инфраструктура, която не е финансирана по ОПК.

При старта на програмите ще бъде съставена междуведомствена работна група, която да координира въпросите по демаркацията и допълняемостта между двете програми във всички фази на проектния цикъл (избор на операции, програмиране, наблюдение и оценка на изпълнението). Обсъждането и приемането на критерии за

избор на операции, както и конкретните параметри на предлаганите процедури ще се извършва и в рамките на КН на двете оперативни програми, където управляващите органи са представени със статут на пълноправни участници.

Изпълнението на двете оперативни програми и очакваният ефект на допълване следва да има основен принос към постигането на дефинираната национална цел за инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП до 2020 г.

1.3. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Региони в растеж” 2014 – 2020 (ОПРР)

Образователна и научна инфраструктура.

ОПРР финансира държавна образователна и общинска образователна инфраструктура от национално и регионално значение на територията на цялата страна, както и общинска образователна инфраструктура от местно значение в рамките на Интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР).

ОП НОИР осигурява финансиране със средства от Европейския социален фонд на „меки мерки“ за институции в системата на образованието, подкрепени по линия на ОПРР 2014-2020 обекти от образователната инфраструктура.

По ОПРР ще се финансира образователна инфраструктура в държавните висши училища с изключение на сгради и помещения, които са реновирани в рамките на реализацията на проекти за създаване и развитие на центрове за върхови постижения и центрове за компетентности по ОП НОИР. Подкрепата по ОПРР ще бъде насочена към мерки за енергийна ефективност и подобряване на материалната база във висшите училища, свързана с организацията и провеждането на учебния процес, а не с научната им дейност. В тази връзка по ОП РР ще бъде финансирано оборудване, свързано с образователната среда във висшите училища.

Работна група с участието на представители на Министерство на образованието и науката, Министерство на регионалното развитие (МРР), Министерство на културата, Министерство на младежта и спорта, Министерство на земеделието и храните и Националното сдружение на общините в Република България, за подготовка на регионална приоритизация на образователната инфраструктура. Работната група изготви Методология за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура, която беше предоставена на МРР за нуждите на управлението на ОПРР.

В рамките на приоритетна ос 1 на ОП НОИР се предвижда финансирането на научно- изследователска инфраструктура със средства от ЕФРР. По ОПРР няма да се финансира научна инфраструктура.

Оборудване и обзавеждане.

По Приоритетна ос 2 „Регионална образователна инфраструктура” на ОПРР са допустими доставката и монтажа на оборудване и обзавеждане за сгради/помещения на държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши училища, включително прилежащото дворно място и общежитията към тях, като част от цялостното им обновяване.

На етапа на програмиране демаркацията между двете програми ще се извършва на ниво бенефициенти и проекти. Оборудването за бенефициенти по проекти, финансирани от ОПНОИР, ще бъде свързано с логиката на изпълнението на меките

мерки в обхвата на отделните проекти и няма да бъде основен фокус на финансовата интервенция.

Допълняемост с ОПРР може да се търси на ниво програмиране по отношение на мерките за подобряване достъпа до предучилищно и училищно образование по Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот” от ОП НОИР. Ремонтирани по ОПРР държавни и общински училища и детски градини, намиращи се в допустимите градски ареали на ОПРР, могат да се оборудват със средства от ОП НОИР.

Чрез мерките по приоритетна ос 2 на ОП НОИР може да се закупи спортно оборудване на площадки и салони, в допустимите по ОПРР градове. В случай, че оборудване е закупено в рамките на проекти по ОП РР, по ОП НОИР няма да бъде финансирано същото оборудване за тези образователни институции.

Допълняемост може да се търси и по отношение участие в интегрираните планове за градско развитие по ОПРР, като ОП НОИР може да надгражда с дейности, в рамките на тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот”, Приоритетна ос 2. Дейностите по ОП НОИР ще бъдат насочени и към образователните институции (училища и детски градини), обхванати в ИПГВР посредством проекти за подобряване на качеството и достъпа до образование.

В рамките на Приоритетна ос 3 на ОП НОИР ще бъдат финансирани проекти на общини, училища и неправителствени организация за образователна интеграция и реинтеграция. Ще бъдат насърчавани общини, които посредством ОПРР инвестират в материалната база на включените по ОП НОИР училища и детски градини.

По Приоритетна ос 3 на ОП НОИР е предвидена значителна подкрепа за интеграция в общообразователните училища на децата и учениците със специални образователни потребности. Тези мерки ще бъдат подкрепени по ОПРР посредством инвестиции за осигуряване на достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини. Такива дейности следва да бъдат предвидени във всички проекти, свързани с реновация и оборудване на образователна инфраструктура с оглед осигуряване на равен достъп до образование.

1.4. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Околна среда” (ОПОС)

ОПОС обхваща тематични цели 5 „Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска” и 6 „Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност”. Мерките по Натура 2000 ще се съфинансират от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. В такъв контекст демаркация с ОПОС и Кохезионния фонд не е необходима. Няма припокриване на тематични цели между двете оперативни програми.

ОП НОИР подкрепя мерки от Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД), свързани с екологично образование, както и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000. Мерките се съфинансират от ЕСФ.

ОПНОИР и ОПОС се допълват по отношение на повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2000. ОПОС предвижда

финансиране на мерки за „Организация и провеждане на иновативни екологични събития“. В рамките на тези мерки като допустими дейности са формулирани: организация и провеждане на атрактивни, иновативни форми на събития на местно и/или национално ниво, включително фестивали, паради, природо-научни творчески конкурси, културни и арт практики и др., с цел осигуряване на широка обществена подкрепа и затвърждаване на интереса към НАТУРА 2000. В този смисъл, мерките по ОПОС са допълващи на получаваното от училищата/висшите учебни заведения образование и на мерките, предвидени по ОПНОИР.

Екологичното образование и възпитание на учениците е осигурено с изучаването на учебните предмети „Околен свят“, „Човекът и природата“ и „Химия и опазване на околната среда“, а свързаните с измененията в климата – по „Околен свят“, „Човекът и природата“ и „География и икономика“. По тези предмети са разработени нови държавни образователни изисквания и учебни програми, като в учебното съдържание значително е разширен обемът от знания и умения, които учениците придобиват в резултат на обучението, свързани с опазването на околната среда и климатичните промени. Предстои написването на нови учебници.

Допълняемост може да се търси (при интегрираните териториални инвестиции или координираните проекти) при реализация на инфраструктурни проекти, в които, чрез ЕСФ, ще бъдат съфинансирани научни изследвания и/или обучения от научни лица по теми, свързани с приоритетите на ОПОС.

Също така по ОП НОИР може да се насърчава развитието на партньорски научни съоръжения и мрежи, както и на национални научни институти, работещи в сферата на околната среда.

1.5. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ)

ОПДУ предоставя подкрепа на неправителствения сектор за постигане на по-добро управление, включително формиране и изпълнение на политики. От своя страна ОП НОИР предвижда мерки образователна интеграция, които попадат в сферата на дейност на неправителствени организации (НПО) при осъществяването на сътрудничество в областта на политиките за образование. Мерките, изпълнявани в обхвата на ОПНОИР ще допринесат за укрепване капацитета на НПО, изпълняващи дейности по приоритетни оси 2 и 3 на ОП НОИР

ОПДУ предвижда мерки за развитие на електронното управление. ОП НОИР предоставя подкрепа за въвеждане или модернизирание на системи за дистанционно и електронното обучение. ОП НОИР няма да финансира дейности извън изготвяне на електронното съдържание на документи, свързани със системата на образованието.

Мерките, насочени към подкрепа за студентски практики в реална работна среда, включително студентските стажове в държавната администрация, ще се финансират само по ОП НОИР. ОПДУ ще предостави разработената през програмния период 2007-2013 г. система за координация и заявки на стажанти от публичната администрация на МОН, с цел интегрирането на тази система с електронната система, разработена по проект „Студентски практики“.

1.6. Демаркация и допълняемост с Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура” (ОПТТИ)

Няма припокриване между тематичните цели на двете оперативни програми.

1.7. Демаркация и допълняемост с Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 (ПРСР)

ПРСР предвижда мерки, насочени към постигане на първият от шестте приоритета, определени в Регламента за ЕЗФРСР: „поощряване трансфера на знания и иновации в селското и горското стопанство и селските райони”. Реализацията на този приоритет предполага изпълнението на дейности както в областта на образованието и обучението така и в научно-изследователския сектор.

От друга страна ОПНОИР е насочена към развитие на научните изследвания, подобряване достъпа до качествено и съобразено с нуждите на пазара на труда образование. Този тематичен обхват предполага допълняемост между интервенциите по двете оперативни програми.

Изследователска дейност и иновации

ОПНОИР ще подкрепи изследователски дейности в обхвата на аграрните науки, доколкото те попадат в обхвата на приоритетните направления на Иновационната стратегия за интелигентна специализация. ПРСР ще финансира проекти в аграрния сектор, свързани с прилагането на научните резултати под формата на иновации, демонстрационни проекти и др.

По ОП НОИР ще се предоставя подкрепа за модернизирането на научната инфраструктура и на съществуващите учебно-изследователски лаборатории на научни институции и висши училища, които провеждат изследвания в области, съответстващи на националните приоритети за наука и иновации.

ПРСР чрез подмярка 1.1. ще допълва ОП НОИР чрез подкрепа за закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия, които обучават или извършват трансфер на знания в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство.

/Подмярка 1.1: „закупуване или вземането на лизинг на нови машини и оборудване за демонстрационни дейности, осъществени в демонстрационен обект, който може да бъде опитно поле или учебно-опитно поле или лаборатория на научен институт, висше училище или професионална гимназия, които обучават или извършват научно-изследователска дейност в областта на селското стопанство, храните или горското стопанство”./ Лизингови схеми за оборудване както и демонстрационни дейности в агросектора няма да се извършват по линия на ОПНОИР.

В областта на трансфера на знания и иновации ПРСР предвижда „финансиране на иновативни инвестиционни проекти в рамките на стратегиите за местно развитие (проекти, които са свързани директно с въвеждане на нови технологии)“. Те не се припокриват, а допълват дейностите по ОПНОИР, предвиждащи подкрепа за приложни изследвания (ПО1, ИП2). в частта ПО 1, ИП2.

Демаркацията между планираните в ОП НОИР дейности по Инвестиционен приоритет № 1 от Приоритетна ос 1, и заложените цели по чл. 35 „Сътрудничество” от Регламента за ЕЗФРСР ще бъде направена според типа дейности. ОПНОИР ще финансира изграждане на научна инфраструктура и провеждане на приложни научни изследвания, докато мярката по чл. 35 няма да включват идентични мерки.

По ОП НОИР ще се предоставя подкрепа за изграждане, развитие и използване на пилотни центрове във висшите училища и научните институти за провеждане на научно обучение, изследователска работа, експериментално развитие и прототипиране, а ПРСР ще допринесе чрез финансиране на иновационните проекти на Оперативните групи в рамките на Европейско партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост.

Образование и обучение и образователна инфраструктура

Съгласно Чл. 14, параграф 3 „Трансфер на знания и действия за осведомяване” от Регламент № 1305/2013 за ЕЗФРСР, „Помощите по тази мярка не включват курсове за инструктиране или обучение, които са част от стандартни програми или системи за обучение за средни или висши училища.” В такъв контекст, демаркация с ОП НОИР по тази индивидуална мярка не е необходима.

ОП НОИР предвижда конкретна мярка за оптимизиране на системата за висше образование, в частност висшите училища, обучаващи по аграрни специалности. Това ще допринесе за повишаване ефективността и качеството на образованието включително и по специалностите, свързани със земеделието, животновъдството и хранителната промишленост. ОП НОИР ще финансира „меки” мерки (ПО2 и ПО3) за повишаване на качеството и достъпа до образование, вкл. в селските райони, като по този начин ще допринесе за развитието, които са основен обект на ПРСР.

По отношение на образователната инфраструктура, ПРСР ще финансира такава в селските райони, в съответствие с дефиницията за определяне на селски райони и извън обхвата на финансирането за регионална образователна инфраструктура по ОПРР. ОП НОИР не предвижда мерки, свързани с модернизация и развитие на инфраструктурата (сгради, ремонти, достъпност на средата). По линия на ОП НОИР ще бъде осигурявано оборудване, пряко свързано с провеждане на обучителните дейности по проектите в нейния обхват. По ПРСР ще се предоставя финансиране за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на образователна инфраструктура с местно значение в селските райони, а ОП НОИР ще осигури финансиране чрез „меки мерки“ на обекти от образователната инфраструктура.

1.8. Демаркация и допълняемост с Програми, съфинансирани от ЕФРР по цел „Европейско териториално сътрудничество” (ЕТС)

Демаркация на ниво програмиране не е необходима. При стартиране на програмите ще се извършва проследяване за недопускане на двойно финансиране на ниво целеви групи, бенефициенти, допустими дейности/ разходи, резултати.

1.9. Демаркация и допълняемост с програми, съфинансирани от ЕФМДР

Всички мерки, свързани с провеждането на разпространение на научни знания; иновативни практики; придобиване на професионални умения; създаването на

мрежи и др., които са свързани със сферите на рибарството и аквакултурите, ще се подпомагат от новата Програма за морско дело и рибарство.

Инвестициите в научни изследвания и иновации в областта на рибарството и аквакултурите чрез мерки 1. Иновации в рибарството и 8. Иновации в аквакултурата допълват инвестициите за създаване и развитие на научна инфраструктура чрез инвестиционен приоритет 1 по приоритетна ос 1 по ОПНОИР, по който се предвиждат дейности за създаване на научни центрове и модернизиране на научната инфраструктура.

Участието на научни организации във валидирането на резултати от изследвания върху влияние на риболовните дейности върху околната среда или върху устойчиво използване на морските биологични ресурси ще се съфинансира от ЕФМДР. На ниво проекти ще се следи за избягване на двойно финансиране на допустими целеви групи, бенефициенти, дейности, разходи и резултати.

ОП НОИР би могла да допълни мерките по Програмата за морско дело и рибарство чрез планираните операции за оптимизация на системата за обучение в сферите на морското дело, рибарството и аквакултурите. Разработването на стратегическата нормативна рамка за Системата за учене през целия живот; изграждането на Националната система за валидиране на неформалното и самостоятелното учене ще обхванат и специалностите/професиите, свързани с рибарството, аквакултурите и възникващите мореплавателски и морски сектори (напр. сини биотехнологии, синя енергия, добив на суровини от морското дъно).

2. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС (ХОРИЗОНТ 2020, LIFE +, ИНСТРУМЕНТ ЗА СВЪРЗВАНЕ НА ЕВРОПА, ПРОГРАМА ЗА КОНКУРЕНТНОСТ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ (COSME), ЕРАЗЪМ ЗА ВСИЧКИ, ФОНД ЗА УБЕЖИЩЕ И МИГРАЦИЯ, ПРОГРАМА ЗА СОЦИАЛНА ПРОМЯНА И ИНОВАЦИИ И ДР.)

2.1. Демаркация и допълняемост с „Хоризонт 2020”

Новата програма на ЕС „Хоризонт 2020” обединява 3 програми/инициативи:

1. 7-ма Рамкова програма (7РП)
2. Отнасящите се до иновациите аспекти на Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ)
3. Европейския институт за иновации и технологии (ЕИИТ)

"Хоризонт 2020" има три приоритета:

1. Високи постижения в научната област;
2. Водещи позиции в промишлеността;
3. Предизвикателства пред обществото.

С цел да се увеличи българското участие в Програмата на ЕС за научни изследвания и иновации – „Хоризонт 2020”, българските учени се нуждаят от достъп до научноизследователска инфраструктура от най-високо ниво. Те трябва да развият таланта си и да получат подкрепа за създаване на партньорски мрежи с учени от други страни от ЕС.

ОП НОИР ще осигури подкрепа за изграждането на научноизследователския капацитет на научните организации и висшите училища, чрез модернизация на оборудването им и създаване на привлекателни условия за изследователите. В резултат на това може да се очаква по-широко участие в „Хоризонт 2020”. Модернизирването на научноизследователската среда ще доведе до привличане на учени от световна класа, които могат да привлекат допълнителни безвъзмездни средства, предоставени от „Хоризонт 2020”.

Мерките по ОП НОИР ще подпомогнат участието на българските изследователи в програмата Хоризонт 2020, вкл. в JPIs, ERA-NETs и дейностите по програмата Widening¹³⁴. Резултатите от оценяването на кандидатите по програмата Teaming ще бъдат използвани в процеса на селекция на центрoвете за върхови постижения в ОП НОИР. Ако българска научна организация отговаря на условията за подкрепа по дейностите по програма Teaming, тази организация ще бъде съфинансирана от ОП НОИР¹³⁵.

На ниво програмиране на ОП НОИР демаркация трябва да се направи при развитието на партньорски съоръжения и центрове за научни изследвания и др., като по оперативната програма такива ще бъдат финансирани само на национално ниво. В приоритет „Високи постижения в научната област” на програма „Хоризонт 2020” се предвижда изграждане на научноизследователска инфраструктура, за което трябва да се постави демаркационна линия с предвидените за това дейности по Инвестиционен приоритет № 1 на Приоритетна ос 1 на ОП НОИР. По този приоритет на Рамковата програма има широки възможности за допълване и надграждане на интервенции, съфинансирани по ОП НОИР, като: привличане на български изследователи и учени в Европейския научноизследователски съвет (ЕНС) по иновативни идеи и изследвания, финансирани първоначално или частично от Приоритетна ос 1 на ОП НОИР. „Право да кандидатстват за безвъзмездни средства от ЕНС имат отделни екипи от изследователи на всякаква възраст и от всяка държава в света, работещи в Европа” (т. 1.3., Част I от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”).

Водеща инициатива по приоритет 1.4. Европейски научноизследователски инфраструктури на Рамковата програма е „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, която също предоставя възможности за допълване на национални мерки, съфинансирани в рамките на ПО1 на ОП НОИР.

Дейностите по Приоритет 2 „Водещи позиции в промишлеността” ще се основават главно на програми за научни изследвания и иновации, изготвени от промишлени предприятия заедно с научноизследователската общност и ориентирани до голяма степен към привличането на инвестиции от частния сектор (т. 1, Част II от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”). Ударението се поставя върху научноизследователски, развойни, широкомащабни пилотни и демонстрационни дейности, изпитвателни платформи и „живи лаборатории“, изготвяне на прототипи и валидиране на продукти, произведени от пилотни линии. Дейностите са предназначени за повишаване на промишлената конкурентоспособност чрез

¹³⁴ Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes (Guidance for policy makers and implementing bodies)

¹³⁵ Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes (Guidance for policy makers and implementing bodies)

стимулиране на промишлеността и особено на МСП да инвестират повече в научни изследвания и иновации.

Този аспект ще бъде приоритет на ОПИП. В това направление ще се следи за избягване на двойно финансиране на ниво проекти – бенефициент, целеви групи, допустими дейности, резултати.

Изключително силен ефект на допълняемост може да окаже подприоритет 2.2. „Достъп до рисково финансиране (Привличане на частно финансиране и рисков капитал за научни изследвания и иновации)” на Рамковата програма върху привличането на частно финансиране и рисков капитал по научни теми/проекти, в чиито екипи участват български учени и/или научни институции.

По приоритетна ос 2 на ОП НОИР е предвидена дейност за създаване на изследователски потенциал в изградените центрове за върхови постижения и на благоприятни условия за провеждане на научни изследвания, кариерно израстване и мобилност, в т.ч. и възможности за привличане на учени от други държави или отваряне на позиции за български учени, които са били на работа в чуждестранни научни организации. Съгласно изискванията на проектите за Регламенти – Общ, за ЕСФ и за ЕФРР – Оперативните програми трябва да допринасят (директно или косвено) за реализирането на следните тематични цели: подкрепа за прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите. В такъв контекст, реализирането на областите на интервенция на ОП НОИР ще има надграждащ и допълващ ефект към Приоритет 3 „Обществени предизвикателства”.

Друга възможност за насърчаване на взаимното допълване между фондовете, е използването на допълващо или надграждащо финансиране за проекти, които вече са получили финансиране по „Хоризонт 2020”.

При програмиране на операциите в обхвата на ОПНОИР ще бъдат взети под внимание развиващи се тенденции като „синият растеж” (напр. сини биотехнологии, синя енергия и добив на ресурси от морското дъно) и при внимателно съблюдаване на правилата за двойно финансиране ще бъдат допълвани инициативи на български изследователски организации, подкрепени по линия на Хоризонт 2020, в т.ч. и такива, включени в международни проекти на европейско ниво.

2.2. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК Програма на ЕС за социална промяна и иновации

Програмата на ЕС за социална промяна и иновации предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани по ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации. Допълване може да се търси и по линия на възможностите за микрокредитиране на предприятия на студенти и млади преподаватели.

Допустими бенефициенти по ос „Прогрес” на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации ще бъдат висши училища и научноизследователски институти. Това предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани от ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации.

Оста „Прогрес“ ще увеличи подкрепата си за изследване на иновациите по отношение на социалните и пазарните политики. Допустими бенефициенти по ос „Прогрес“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации са висши училища и научноизследователски институти. Това предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани от ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации.

Областите, в които българските висши училища и научноизследователски институти биха могли да се възползват от възможностите по ЗиСИ са посочените в обхвата на оста в чл. 14 на Регламент 1296/2013 г., а именно заетост, по-конкретно за борба с младежката безработица, социална закрила, социално приобщаване и намаляване и предотвратяване на бедността и условия на труд.

По ос „Прогрес“ могат да се финансират аналитични дейности по събиране на данни и статистика, разработване на общи методологии, класификации, микросимулации, индикатори и целеви показатели, разпределени по пол и възрастова група, когато е уместно; проучвания, изследвания, анализи и доклади; качествени и количествени оценявания и оценки на въздействието; наблюдение и оценяване на транспонирането и прилагането на правото на Съюза; подготовка и прилагане на експериментиране в сферата на социалната политика като метод за изпитване и оценяване на иновативни решения с оглед на тяхното по-широко използване; разпространение на резултатите от посочените аналитични дейности.

По програмата могат да бъдат финансирани и дейности, свързани с взаимното обучение, осведомеността и разпространението като например обмен и разпространение на добри практики, иновативни подходи и опит, партньорски оценки, бенчмаркинг и взаимно обучение на европейско равнище; обучение на лица, практикуващи в областта на правото и на политиките; изготвяне и публикуване на наръчници, доклади и образователни материали и на мерки, свързани с информацията, комуникацията и медийното отразяване за инициативите, подкрепяни от програмата; обмен на персонал между националните администрации и др.

Демаркацията ще е на ниво индивидуален проект. Ще се следят финансираните дейности по двете програми в областта на транснационалното сътрудничество, обмена на знания, опит и персонал и разпространението на информация и резултати от извършените проучвания, изследвания, анализи.

По ос „EURES“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации демаркацията е на ниво проекти (само на териториален принцип), целеви групи и бенефициенти. Надграждане и добавена стойност може да се търси с ОП НОИР по отношение на целевите схеми за мобилност за заемане на свободни работни места там, където са установени слабости при функционирането на пазара на труда, и/или за подпомагане на специални групи работници като например младите хора (Чл. 20, параграф б) от (COM(2011) 609 окончателен).

Няма необходимост от демаркация с целите, допустимите дейности и органи по оста „Микрофинансиране и социално предприемачество“ на Програмата на ЕС за социална промяна и иновации демаркацията и ОП НОИР. Допълняемост може да се търси по линия на възможностите за микрокредитиране на предприятия на студенти и млади преподаватели.

2.3. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма LIFE

Не е необходимо да се прави демаркация на двете програми на ниво програмиране. Избягването на двойно финансиране ще се следи на ниво проекти.

ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Съгласно Чл. 3, параграф 2 от Регламент № 1304/2013 за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006 и Чл. 5, параграф 4 от Регламент № 1303/2013 за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006), двата фонда допринасят за постигане на тематичните цели, свързани с прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите, чрез реформа на системите за образование и обучение, адаптиране на уменията и квалификацията, повишаване квалификацията на работната сила и създаването на нови работни места в секторите, свързани с околната среда и енергетиката; както и чрез предоставяне на подкрепа за енергийна ефективност и за използването на възобновяема енергия в публични инфраструктури и в жилищния сектор. В такъв аспект може да се очаква, че проектите по LIFE и по ОП НОИР ще имат широка платформа за надграждане и допълняемост.

2.4. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма „Еразъм +”

Програма „Еразъм+“ е финансов инструмент на ЕС за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в периода 2014 - 2020г. Програмата обединява в себе си всички познати на българските граждани европейски програми като Коменски, Еразъм, Леонардо да Винчи, Грюндвиг и Младежта в действие. Програмата се администрира от национални агенции в цяла Европа. На национално ниво се финансират следните децентрализираните дейности на Програма „Еразъм+“: Образователна мобилност за граждани, Стратегически партньорства и Структурен диалог.

Българските национални власти предвиждат редица мерки по осигуряване на демаркация и допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм+“, които са в съответствие с насоките на ЕК, свързани с осигуряването на синергия между европейските структурни и инвестиционни фондове и европейските програми (Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes - Guidance for policy-makers and implementing bodies).

Основният механизъм за гарантиране на демаркация и допълняемост на национално ниво е създаването на една национална агенция, която да администрира всички децентрализираните дейности и сектори по Програма „Еразъм +“, като по този начин се осигури интегриран подход в координацията на финансирането от ЕС и която е на пряко подчинение на Министерство на образованието и науката.

Националната агенция е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към МОН и от тази гледна точка е допустим бенефициент по редица дейности на ОПНОИР.

По планираните интегрирани мерки се предвижда осигуряване на демаркация и допълняемост, както следва:

По отношение на мобилността на студенти, докторанти, специализанти, млади учени и преподаватели в рамките на ЕС, се предвижда допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм +“, която се изразява във финансиране от ОПНОИР

на допълнителен брой мобилности, заявени на етап кандидатстване от страна на висшите училища в България, притежаващи харта „Еразъм“, за финансирането на които съществува недостиг на средства от Програма „Еразъм +“ за България. Демаркацията ще се осигури чрез тясна координация между двете структури, администриращи съответно ОПНОИР и Програма „Еразъм +“, наличието на отделни споразумения с висшите училища в България за финансирането на мобилностите по двете програми, отделно и координирано отчитане чрез използването на електронните системи и инструменти на ЕК - EPlusLink и Mobility Tool, в които се регистрира информация за всеки индивидуален участник. Няма да бъде допустимо двойното финансиране на един и същи участник.

По отношение на мобилността на ученици от професионалните гимназии, учениците от общото образование и преподавателския състав в училищното и професионално образование, се предвижда допълняемост между ОПНОИР и Програма „Еразъм +“, която се изразява във финансиране от ОПНОИР на проектни предложения по Програма „Еразъм+“ в сектори училищно и професионално образование и обучение, преминали успешно оценка за качество, но попадащи в списъка с резерви, поради недостиг на средства от Програма „Еразъм +“ за България. Налице е автоматична демаркация в изпълнение на правилата на Програма „Еразъм +“, които не позволяват подаването на повече от едно проектно предложение на година, от една и съща организация в сектори училищно и професионално образование и обучение. В допълнение недопустимостта на двойно финансиране на ниво участник, ще се осигури чрез използването на електронните системи и инструменти на ЕК - EPlusLink и Mobility Tool, в които се регистрира информация за всеки индивидуален участник. Не е допустимо финансирането на една и съща организация. Няма да бъде допустимо двойното финансиране на един и същи участник.

3. КООРДИНАЦИЯ СЪС СЪОТВЕТНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА СЪЩИТЕ ИЛИ ПОДОБНИ ЦЕЛИ КАТО ТЕЗИ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА ИЛИ ДОПЪЛВАТ ИНТЕРВЕНЦИИТЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

Демаркация и допълняемост с Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

Демаркация с ОП НОИР: Инструментите на ФНИ включват най-общо: Изследвания в определени тематични научни направления; Подпомагане и насърчаване на университетските научни изследвания, както и съвместни проекти между университетите и другите организации, занимаващи се с НИРД; Подкрепа за млади учени; Подкрепа на утвърдени български учени; Финансирани на проекти, одобрени в рамките на двустранно научно сътрудничество; Развитие на научната инфраструктура; Изграждане на центрове за върхови постижения; Повишаване на иновациите в малки и средни предприятия; Подпомагане участието на български учени в Седма рамкова програма и програма COST. Имайки пред вид тематичния обхват и дизайн на ФНИ избягването на двойно финансиране ще се следи на индивидуално ниво проект, бенефициент, целеви групи.

Допълняемост с ОП НОИР: Широка тематична допълняемост и потенциал за надграждане между ФНИ и ОП НОИР. Приоритетни оси 1 и 2 на Оперативната програма, в които науката е област на съфинансиране и интервенция, дават възможности за взаимно допълване на дейности и подсилване на ефектите от

проведени научни дейности/ проекти/ инициативи.Предвид стартирането на ОП НОИР с фокус върху приложните изследвания, ФНИ ще фокусира програмите си върху фундаменталните изследвания, двустранното сътрудничество, конкурси за млади учени и конкурси в перспективни направления, които попадат извън приоритетните направления на ИСИС.

4. Демаркация и допълняемост с Програмите на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 г.

Грантовете на Европейското икономическо пространство (ЕИП) представляват съвместно финансиран от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн инструмент, осигуряващ фондове за проекти и програми в различни предварително определени приоритетни области. Общите цели на Финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 са да се допринесе за намаляване на икономическите и социални различия в Европейското икономическо пространство и да се укрепят двустранните отношения между държавите донори и държавата бенефициент чрез финансова помощ по приоритетните сектори. Част от приоритетните сектори, по които ще бъде предоставена финансова помощ в Република България са „Човешко и социално развитие” и „Програма за студентски стипендии”.

Програма „Деца и младежи в риск“, която има за цел подобряване на благосъстоянието на деца и младежи в риск, акцентира върху посещаемостта в училище и специфичните нужди на ромските деца. Програмата ще финансира проекти в два отделни компонента – единият е насочен към изграждане на Младежки центрове, отговарящи на условията за качество на Съвета на Европа; другият компонент е насочен към услуги в областта на ранното детско образование и обучение в детските градини с фокус върху интеграцията на неравностойни в социално отношение деца, включително от ромския етнос. Във връзка с изпълнението на заложените цели Програма „Деца и младежи в риск“ има сходни допустими дейности по отношение на ПО 3: „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на ОП НОИР относно постигането на активно приобщаване на социално уязвимите, повишаване на достъпа до услуги, които са устойчиви, висококачествени и на достъпна цена, включително здравни и социални услуги от общ интерес, както и стимулиране на водено от общностите местно развитие. Разграниченията и избягването на двойно финансиране ще бъдат прилагани на ниво подбор на проекти – за съответните общини-бенефициенти и финансираните дейности, както и целевите групи. По отношение на компонента на Програма „Деца и младежи в риск“, засягащ Младежките центрове, няма директно припокриване на дейности. Програмата за студентски стипендии предвижда отпускане на стипендии на студенти за обучение в Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, за разлика от студентските стипендии предвидени по ОП НОИР, които се предоставят за стимулиране на обучение в приоритетни за икономиката области, както и за специални постижения в науката, инженерно-техническите дейности, иновациите и предприемачеството, изкуството, културата и спорта (на конкурсен принцип).

Грантовете на ЕИП 2009 – 2014 ще създадат пилотни модели на сътрудничество в областта на ромската интеграция и ще извършат първите стъпки към обучението и работата на ромските образователни медиатори, младежките лидери и учители в предучилищни заведения за ефективни мерки за интеграция, ранни интервенции за

предотвратяване на отпадането от училище, социална активност на учениците и младежите.

РАЗДЕЛ 9 ПРЕДВАРИТЕЛНИ УСЛОВИЯ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

9.1 Предварителни условия

Информация за оценката на приложимостта и изпълнението на предварителни условия (незадължително)

<9.0 type="S" maxlength="14000" input="M" PA=Y>

Таблица 24: Приложими предварителни условия и оценка на тяхното изпълнение

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
<9.1.1 type="S" maxlength="500" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.2 type="S" maxlength="100" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.3 type="C" input="G" PA=Y "SME" >	<9.1.4 type="S" maxlength="500" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.5 type="B" input="S" PA=Y "SME" >	<9.1.6 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" >	<9.1.7 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" >
1.1. Научни изследвания и иновации: Наличие на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране в съответствие с националната програма за реформи, имаща за цел да набере частни средства за научноизследователската дейност и иновациите и която е в съответствие с характеристиките на добре работещи национални или	Приоритетна ос 1	НЕ	Въведена е национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, която: — се основава на SWOT анализ (анализ на силните страни, слабостите, възможностите и заплахите) или подобен анализ, за да се съсредоточат ресурсите върху	НЕ	Подготвен е работен вариант на стратегията за интелигентна специализация. Той е разработен съвместно с експерти на Световната банка. http://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/innovations/ris3_31_10_2013.pdf . Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 – приета от Народното събрание през 2011 г. http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=708	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
регионални системи в областта на научните изследвания и иновациите.			ограничен набор от приоритети в областта на научните изследвания и иновациите; — очертава мерки за насърчаване на частните инвестиции в научноизследователската дейност и технологичното развитие; — съдържа механизъм за мониторинг.		Националната стратегията за развитие на научните изследвания бе приета с решение на Народното събрание през 2011 (брой 62 от 12.08.2011 г. на Държавен вестник). Стратегията осигурява стабилна рамка за развитието на изследователските институции и на научната и иновационната дейност в България за период от десет години 2011- 2020. Тя съдържа всички необходими реквизити, изискващи се в предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове за 2014-2020 г – основана е на SWOT анализ, очертава мерките за подобряване на	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			Приета е рамка, която очертава наличните бюджетни ресурси за научни изследвания и иновации.	НЕ	научно-изследователската дейност и технологично развитие, включва и индикатори за мониторинг на изпълнението на целите, задачите и мерките и механизъм за наблюдение. Освен това тя се придружава от тригодишен план за действие за периода август 2011- август 2014, като ефективността от изпълнението на заложените цели и мерки ще бъдат оценявани от независими експерти на три годишен период. Планът за действие е рамката за конкретните действия, програми и инициативи, които Правителството ще реализира във връзка с изпълнение на Националната стратегия за научни изследвания. Планът за действие обхваща политики, приоритети и програми на водещите министерства и ведомства в научно-иновационната система. Планът предлага комбинация от мерки и действия, подкрепени чрез различни национални фондове, европейски програми, кохезионни инструменти и специални схеми за подкрепа от трети страни.	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
1.2 Инфраструктура за научни изследвания и иновации.Наличие на многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите.	Приоритетна ос 1	НЕ	Приет е предварителен многогодишен план за включване в бюджета и определяне на приоритетите на инвестициите, свързани с приоритетите на Съюза, и при целесъобразност, с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI).	НЕ	<p>Актуализирана Национална пътна карта за научна инфраструктура http://www.mon.bg/top_menu/science/infrastructure/</p> <p>Приета с РМС № 569/31.07.2014. С актуализацията Национална пътна карта за научна инфраструктура, приета с РМС № 692 от 21.09.2010, се привежда в съответствие с проекта на Иновационна стратегия за интелигентна специализация и приоритетите на Европейския стратегически форум за научна инфраструктура.</p> <p>В процеса на подготовка на актуализацията е създадена национална междуведомствената работна група и е извършена предварителна международна оценка от международния експертен панел на ESFRI.</p>	<p>В изпълнение на пътната карта МОН участва в три пан-европейски научни инфраструктури чрез подписани Меморандуми за разбирателство.</p> <p>Към 2013 г. България е част от следните международни консорциуми:</p> <p>1. EURO-ARGO - ГЛОБАЛЕН МОНИТОРИНГ НА ОКЕАНИТЕ - ЧАСТ ОТ ПОЛЗИТЕ ЗА БЪЛГАРИЯ, като България има потенциал да бъде определена за регионален координатор за Черно море. С участието ни в EURO-ARGO ще се подобрят техническите инсталации за наблюдение на Черно море, на климатичните промени и ще има по-добра прецизност и точност за прогнозиране на времето. Ще се осигури достъп по модерна апаратура и информация за държавите от региона и ще се предоставят услуги в полза на обществото – климатични промени; на държавата – сигурност на морския транспорт и бизнеса – аквакултури и рибарство и други;</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>2. BVMRI - БИОБАНКИРАНЕТО И БИОМОЛЕКУЛЯРНИТЕ РЕСУРСИ, като българските учени ще участват при разработването на нови диагностични методи и на лекарствени средства, в т.ч. възможност за бърз трансфер към клинични изпитания и развитие на методи за индивидуална диагностика и последващо лечение.</p> <p>3. CLARIN-E-ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЕЛЕКТРОННИТЕ ЕЗИКОВИ РЕСУРСИ, С УНИКАЛНИ БАЗИ ДАННИ И БАЗИ ЗНАНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, ТЕХНОЛОГИЧНИ СОФТУЕРНИ МОДУЛИ И КОМПЮТЪРНИ МРЕЖИ. КЛАРИН ще съхрани българското езиково културно наследство и да предостави широк достъп до езикови ресурси и технологии на всички потенциални потребители от индустрията и изследователските среди до сферата на образованието</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
9.2. Въведена е национална стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите	Приоритетна ос 3	Частично	Въведена е стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите, която: — определя постижими национални цели за интегриране на ромите за намаляване на разликите с останалата част от населението. Тези цели следва да обхващат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищното настаняване; — идентифицира,	НЕ	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 (НСРБИР) http://nccedi.government.bg/page.php?category=125&id=1740 НСРБИР е одобрена от МС на 5 януари 2012 г. и е приет План за действие. На 01 март 2012 г. Народното събрание прие НСРБИР с решение. • На основание на заповед на председателя на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси е възобновена работата на Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средствата от ЕС. Първото заседание на групата се проведе на 22.10.2013 г. Работата на Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средствата от ЕС представлява част - глава 5 от Плана за	Целите обхващат четирите цели на ЕС за интегриране на ромите, свързани с достъпа до образование, трудовата заетост, здравеопазването и жилищната. Стратегията е съответствие и ще допринесе за изпълнение на 3 от Националните цели заложи в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) в изпълнение на стратегията «Европа 2020». • Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изпълнение на националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”. Министерството на образованието и науката е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Образование”. Изпълнението на мерките по приоритет „Образование” ще допринесе за изпълнение на

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>когато е целесъобразно, микрорегионите в неравностойно положение или сегрегирани квартали, в които общностите са в най-неравностойно положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални показатели (т.е. много ниско образователно равнище, дългосрочна безработица и т.н.);</p> <p>— включва солидни методи за наблюдение, с които да се оценява въздействието на действията за интегриране на</p>		<p>действие към Националната стратегия на република България за интегриране на ромите 2012-2020. В състава на групата има много членове на гражданския сектор.</p> <ul style="list-style-type: none"> С ПМС 276/2013 г. бяха приети изменения и допълнения в Правилника за устройството и дейността на НССЕИВ, отнасящи се освен до оптимизиране на работата на съвета, така и до засилване на функциите му по отношение на мониторинг и контрол върху изпълнението на Националната стратегия на РБ за интегриране на ромите 2012-2020 г. <p>Към Националния съвет се формира Комисия за изпълнение на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020), която е свързана с формирането, провеждането и мониторинга по изпълнението на държавната политика за равноправно интегриране на ромите в българското общество. В комисията членуват всички НПО, членове на Съвета, които имат дейност, насочена</p>	<p>Национална цел „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”, както и косвено допринася за постигане на Национална цел „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хиляди души”.</p> <p>Министерството на труда и социалната политика е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост”.</p> <p>Изпълнение на мерките по приоритет „Заетост” способстват за постигане на</p> <p>Национална цел „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”. Заедно с изпълнението на допълващите мерки по приоритет „Образование”, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства и за постигането на Национална цел „Намаляване на броя</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>ромите, както и механизъм за преразглеждане, чрез който да се адаптира стратегията;</p> <p>— е замислена, изпълнява се и се наблюдава в тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и местните органи;</p>		<p>към ромската интеграция. Към Комисията функционират две работни групи: Междуправителна работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз и Междуправителна работна група за мониторинг на изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020) и правни промени. Тези две комисии са неразделни части от Плана за действие към стратегията.</p> <p>Една от важните промени, които се отнасят до НСРБИР е, че Комисията за интеграция на ромите към съвета се преименува в Комисия за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) с функции да планира ресурсно обезпечени и интегрирани интервенции за изпълнение политиката на интеграция на ромите, определени в Националната ромска стратегия, на база цели и приоритети на ниво основни политики, здравеопазване, образование, социална политика и жилищна политика и да</p>	<p>на живеещите в бедност с 260 хил. души”</p> <p>Министерството на здравеопазването е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване”.</p> <p>Министерството на регионалното развитие е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • НСРБИР определя, когато е целесъобразно, микрорегионите в неравностойно положение или изолираните квартали, в които общностите са в най-неравностойно положение, като се използват вече наличните социално-икономически и териториални показатели. Те са определени в изготвените и приети от областните администрации Областни стратегии за интегриране на ромите до 2020 г. и в Общинските планове за действие за периода 2013-2014 г. са

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>подпомага, обсъжда и наблюдава изпълнението на заложените мерки и постигането на резултати по приоритетите на Националната ромска стратегия. В комисията участват ръководители на структури в министерствата на: труда и социалната политика; образованието и науката; земеделието и храните; младежта и спорта; регионалното развитие; здравеопазването; вътрешните работи; културата, които имат отговорности по Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020), определени от съответните министри; представителят на Централното координационно звено в администрацията на Министерския съвет – член на Националния съвет; представителите на Българската академия на науките и на Националното сдружение на общините в Република България – членове на Националния съвет; представителите на юридическите лица с нестопанска цел, членове на съвета, които осъществяват дейности, насочени към интеграцията на ромите в българското общество.</p> <p>С тези промени се засилва контролът и</p>	<p>включени конкретни мерки в зависимост от спецификата на различните ситуации. Същият подход ще следва да бъде приложен и в общинските планове за действие за периода от 2015 до 2020 г., които следва да бъдат изготвени до лятото на 2014 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В НСРБИР са посочени механизъмът на управление на интеграционната политика и мониторинга на изпълнението – стр. 17-21. • Оценката на изпълнението на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) се осъществява чрез мониторинг на изпълнението на Плана за действие за изпълнение на Стратегията. Напредъкът се отчита в административен доклад и не изключва прилагане на други форми за наблюдение и оценка. <p>Целта на мониторинга е, чрез систематично събиране и анализиране на информация, да следи за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>мониторинга на гражданските организации върху изпълнението на стратегията.</p> <ul style="list-style-type: none"> През месец февруари 2014 г. се подобри координационния механизъм на национално, областно и общинско ниво по изпълнението на Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020). Във всяка институция и министерство са определени експерти, които координират изпълнението на мерките от Плана за действие към стратегията. Бе проведено заседание на Националния съвет, на което се избра заместник председател на съвета от неправителствения сектор, както и координаторите по основните приоритети от стратегията на Комисията по изпълнение на националната ромска стратегия. Секретариатът на <p>Националния съвет е и Национално Координационно Звено по процеса на областното планиране. Областните</p>	<p>постигането на измерими резултати от дейността по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.</p> <p>Напредъкът по изпълнението на заложените дейности по приоритетите на плана се отчита в административен мониторингов доклад.</p> <p>Към доклада има и 28 Приложения-получени отчети от 28 областни администрации за изпълнението на Областните стратегии и общинските планове към тях. От приложената информация проличават добрите резултати и предизвикателствата на областно и местно ниво.</p> <p>Секретариатът на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет (НССЕЙВ) координира и обобщава получената информация в доклада. Докладът преминава през няколко нива на обсъждане и одобрение:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обсъжда се в рамките на Комисията за интеграция на ромите

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>стратегии и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.</p> <p>В рамките на действащата система за мониторинг и контрол информацията на общинско, областно и национално ниво се събира от експертите и се обобщава в Секретариата на НССЕИВ.</p> <p>На този етап Секретариатът на НССЕИВ, съвместно с доказани експерти, изработва базови индикатори. Понастоящем те са включени във Формуляр за самооценка за общинското планиране за периода 2014-2020 по приоритетите на плановете за действие. Формулярът за оценка ще се попълва от звената за мониторинг и оценка. Към всяка областна администрация има обособено Звено за мониторинг и оценка с ясни, конкретни задачи и отговорности. Ядрото на основния екип на Звеното за мониторинг и оценка обхваща 6-8 души – представители на областната управа, експерти от общинската</p>	<p>към НССЕИВ и ведомствата, които вземат участие в изпълнението на плана за действие,</p> <ul style="list-style-type: none"> - одобрява се от НССЕИВ, - Разглежда се и се приема от Министерския съвет – докладът за 2013 г. е приет с Решение № 211 на МС от 17 април 2014 г. - след приемане от Министерския съвет се внася за приемане от Народното събрание – докладът за 2013 г. е внесен в срок в Народното събрание. <p>Предвиден е механизъм за преразглеждане на стратегията и на плана за действие. С цел осигуряването на ефективност и устойчивост на мерките се предвижда междинен преглед/ актуализация на плана за действие през 2017 г. След 2020 година Стратегията ще може да бъде продължена, допълнена или изменена, в зависимост от постигнатите резултати, съществуващите политически, социални и икономически реалности и нови предизвикателства.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>администрация, НПО и др. Новите им задължения за координация на дейности по мониторинг и оценка на областното планиране се регламентират със заповед от съответния работодател и задължително се включват в длъжностните характеристики.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Относно НСРБИР е осигурено тясно сътрудничество и постоянен диалог с ромското гражданско общество, регионалните и/или местните органи. <p>НСРБИР и плана за действие са изготвени от междуведомствена работна група с широко участие на представители на ромски неправителствени организации и експерти, както и на граждански организации, които работят в областта на приобщаването на ромите под координацията на НССЕИВ и по-конкретно на Секретариата на НССЕИВ. Неправителствените организации участват в работни групи и други формати, отнасящи се до изпълнението и наблюдението на стратегията и на националната стратегическа рамка на политиката за приобщаване на ромите – както към Министерския съвет, така и към отделни министерства, агенции. Гражданските организации – както ромски, така и такива, които работят по проблемите на ромите, активно участват в Междуведомствената работна група за ресурсно</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>подпомагане на интеграцията на ромите със средства от фондовете на ЕС, в тематични групи, изготвящи оперативните програми за периода 2014-2020 г.</p> <p>Гражданските организации – както ромски, така и такива, които работят по проблемите на ромите – съвместно с областните и общинските администрации участват в изготвянето и прилагането на областните стратегии за интегриране на ромите и на планове за действие на местно равнище. Плановете за действие съдържат специфични за всяка община мерки, насочени към приобщаване на ромите.</p> <p>В областните стратегии и в планове за действие на местно равнище са посочени механизмите за управление и мониторинг.</p> <p>Подобрен е механизмът за изпълнение на стратегията чрез промени на Правилника за устройството и дейността на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) от декември 2013 г. Създаде се</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>Комисия за изпълнение на стратегията, която има за цел да наблюдава изпълнението на заложените мерки и постигането на резултати по приоритетите на стратегията, да предлага промени в правната рамка, подкрепящи изпълнението ѝ и да планира ресурсното обезпечаване на политиката за интеграция на ромите. Към комисията функционира Междуведомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на ЕС. В нея участват представители на УО на ОП, представители на институции и неправителствени организации.</p> <p>Функционира Механизъм за междуинституционална координация при формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиката по етническите и интеграционните въпроси.</p> <p>Секретариатът на НССЕИВ е национална контактна точка по изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>на ромите. Изпълнява функциите на координираща структура на дейността на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - административните структури на национално ниво - на регионално и на местно ниво във връзка с формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на интеграционната политика. <ul style="list-style-type: none"> • ОПРЧР 2014-2020 прилага териториален подход - с приоритет ще се ползват територии, в които има "струпване" на социални проблеми, например обособените квартали и махали. В ОПРЧР 2014-2020 и ОПНОИР 2014-2020 има инвестиционен приоритет „Социално-икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите“. • Изпълнението на инвестиционният приоритет ще води до осъществяване на целите на

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>основните стратегически документи: Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., както и областните стратегии и общински планове за интегриране на ромите.</p> <p>Конкретните схеми, по които ще може да се кандидатства, допустимите дейности и размерът на безвъзмездната финансова помощ ще бъдат разработени след окончателното одобрение на ОП от Европейската комисия.</p> <p>През периода 2014-2020 г. ще се прилагат интегрирани мерки, задължително в сферата на пазара на труда, образованието, социалното включване.</p> <p>Наложеният със схема „ИНТЕГРА” пилотен модел - съчетаване на мерки за подобряване жилищните условия (ЕФРР) с такива за заетост, образование, социални и здравни услуги (ЕСФ) - ще бъде продължен и през следващия програмен период.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>По ОПРР 2014-2020</p> <p>Предвижда се специална концентрация на ресурси по отношение на социални услуги и социално включване, като поне 5 % от средствата за всеки град са насочени към социална инфраструктура, в това число и социални жилища за маргинализирани общности от население, включително и роми. Понастоящем се реализират пилотни интегрирани мерки за изграждане на социални жилища (ЕФРР) за представители на групи в неравностойно положение и предоставяне на интегрирани услуги. След анализ на изпълнението и резултатите от този пилотен модел, същият ще бъде мултиплициран през програмния период 2014-2020 г.</p> <p>Започна разработването на общински планове за действие за интеграция на ромите до 2020 г. Общините изготвят общинските планове за действие в съответствие с областната стратегия.</p> <p>Въз основа на анализ на потребностите</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>и спецификите на местните общности плановете ще съдържат мерки, адресиращи нуждите на ромите.</p> <p>В изготвянето на плановете са включени съответните общински служби, регионалните подразделения на всички държавни институции, други заинтересовани органи, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на ромската интеграция. За да бъдат използвани възможностите на оперативните програми общините ще бъдат подпомагани от Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз.</p> <p>Изпълнението на плановете за действие ще се координира на областно ниво – в рамките на Областните съвети за сътрудничество по етническите интеграционните въпроси/Областни координационни съвети. Информация за изпълнението ще се подава към Комисията за изпълнение на Националната стратегия.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			При поискване и когато това е основателно, съответните заинтересовани лица ще получават подкрепа за подаването на заявления за проекти и за изпълнението и управлението на избраните проекти.	ДА	<p>Приета е Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012г. – 2020г. http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35</p> <p>Част от функциите на НССЕИВ е съветът да съдейства за сътрудничеството, осъществяването на координацията и провеждането обществени консултации между държавните органи и гражданските организации. В рамките на тези функции на съвета, с организационната и експертна подкрепа на Секретариата на НССЕИВ и на представители на административни звена, работещи пряко с проекти и програми, при заявен интерес и необходимост се организират работни срещи, обучения, предоставяне на информация и консултации както за експертите от областните и общинските администрации по етническите и интеграционните въпроси, така също и за представители на неправителствени организации.</p>	

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					Служители от Секретариата на НССЕИВ оказват съдействие и подкрепа на областните и общинските експерти по етническите и интеграционните въпроси – както чрез изготвяне на методически насоки, така и чрез посещения на място – напр. при разработването на местните планове за действие. Тази практика ще продължи и при разработването на общинските планове за действие до 2020 г.	
10.1.Преждевременното напускане на училище: Наличие на стратегическа рамка на политиката за намаляване на преждевременното напускане на училище в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.	Приоритетна ос 2	ДА	Введена е система за събиране и анализ на данни и информация относно преждевременното напускане на училище на съответните равнища, която: — предоставя достатъчна база от данни за разработване на целенасочени политики и	ДА	Регистър на движението на децата и учениците www2.mon.bg/adminrs/login.html	От учебната 2012/ 2013 година е въведен уеб-базиран регистър на движението на децата и учениците, който проследява броя на учениците в детските градини, общообразователните и професионалните училища, училищата по културата и специалните училища. В регистъра се отразяват процесите на записване на децата и учениците, преместване, преминаване в друга форма на обучение и напускане на образователната система. Данните се въвеждат от училищата и се отразяват в регистъра в реално време. Достъп до регистъра имат експерти от МОН, РИО на МОН, общинските администрации,

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			наблюдава настъпващите промени.			<p>както и директорите на училища и детски градини.</p> <p>Регистърът съдържа данни за броя, възрастта, пола на децата и детските градини. Не се предоставят данни, свързани със социално-икономическия статус и етническата принадлежност - чл. 4, ал.(2), http://www.mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/law/zkn_prosv_eta.pdf.</p> <p>Съществуващият регистър поставя основите на системен подход, който следи движението на учениците в образователната система. Стратегията за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020 (виж. Критерий 2) залага подобрени съществуващите механизми и процедури за управление на информацията с оглед усъвършенстване на Регистъра на движението на децата и учениците, позволяващ проследяване на всеки конкретен случай на дете или ученик в риск от преждевременно напускане на училище.</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<ul style="list-style-type: none"> Наблюдение за преместените и отпадналите от училище ученици се извършва от НСИ и МОМН – от Центъра за информационно осигуряване на образованието ЦИОО (чрез платформата АДМИН) и от дирекция „Организация, контрол и инспектиране”. <p>Наблюдението и определянето на преждевременно напусналите училище от НСИ става чрез статистически данни, които не позволяват проследяването на конкретните случаи на напусналите.</p>
			<p>Введена е стратегическа рамка на политиката относно преждевременното напускане на училище, която:</p> <ul style="list-style-type: none"> — се основава на данни; — включва в обхвата си 	ДА	<p>Стратегия за намаляване дела на преждевременното напускане на образователната система (2013-2020)</p> <p>http://www.mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/strategies/documents/strategy_napusnali_obr_sistema_2013-2020.pdf</p> <p>Стратегията е приета с протоколно решение на МС от 30.10.2013 г.</p> <p>Стратегията е основана на доказателства, обхваща подходящи</p>	<p>В изпълнение на т.12.1. от Стратегията за намаляване дела на преждевременното напускане на образователната система 2013-2020 г. ще се изготви двугодишен план за изпълнението ѝ. Планът за действие е в процедура на междуведомствено съгласуване.</p> <p>Стратегията се основава на факти:</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>съответните образователни сектори, включително развитието в ранна детска възраст, насочена е по-специално към най-уязвимите групи, изложени на най-висок риск от преждевременно напускане на училище, включително хора от маргинализирани общности, и позволява да се предприемат подходящи мерки във връзка с превенцията, интервенцията и компенсирането;</p> <p>— включва всички сектори на политиката и заинтересовани</p>		<p>образователни сектори, включително развитие в ранна детска възраст, и е насочена към мерки за превенция, намеса и компенсиране, както и обхваща всички сектори на политиката и заинтересовани страни</p> <p>Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143</p> <p>Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г., Национален план за действие :Десетилетие на ромското включване http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/Nacionalen_plan_dekada_2005_2015.pdf</p> <p>Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) http://www.nccedi.government.bg/page.php?category=35&id=1741</p>	<p>-идентифицира основните фактори, които</p> <p>-Мерките в нея съответстват на конкретни</p> <p>-Вземайки под внимание демографските</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стратегията обхваща съответните образователни етапи, включително развитието в ранна детска възраст, както и всяко дете и ученик в риск от преждевременно напускане. • Мерките за превенция, интервенция и компенсиране са адресирани от детската градина до завършване на средно образование. • Мерките обхващат както общото, така и професионалното образование. • Стратегията предвижда ключови мерки, насочени за децата и учениците със специални образователни потребности чрез включващо образование. • Предвиждат се мерки, насочени към подкрепа и интегриране на уязвими групи и общности, които са в риск от преждевременно напускане на училище. • Превенцията предвижда ключови

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			лица, които могат да подпомогнат борбата срещу преждевременното напускане на училище.		<p>План за действие за изпълнение на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.</p> <p>Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства http://www.nccedi.government.bg/upload/docs/strategy_integration.pdf</p> <p>Национална стратегия за младежта (2010-2020) http://www.mon.bg/left_menu/strategies/</p> <p>Виж ТПУ 10.2.</p>	<p>мерки за предотвратяване на възникването на предпоставки за преждевременно напускане на училище, както и ограничаване на условията, които го благоприятстват. Политиките и мерките за превенция са насочени от образованието и грижите в ранна детска възраст до завършване на средното образование. Мерките осигуряват условия за образование, благоприятстващо развитието на личността на всяко дете и ученик.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предвидени са мерки свързани с повишаването на качеството на образование като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и ученик и предотвратяване на преждевременното напускане на училище. Стратегията след анализ определя основните причини за преждевременно напускане на училище като разработва мерки за тяхното преодоляване. Предвижда се разработване на система за ранно предупреждение във всяка образователна институция, като в частта си, свързана с превенцията включва идентифициране на децата и учениците, застрашени от преждевременно напускане на

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>училище, както и идентифициране на причините за всеки конкретен случай;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработени са мерки, които се прилагат на училищно ниво за подкрепа на застрашените. Предвижда се разработване на система за ранно предупреждение във всяка образователна институция, която ще определя, при идентифициран вече заплахи, конкретни мерки за преодоляване на преждевременното напускане във всеки конкретен случай. • Определят се мерки за всички застрашени деца и ученици, като се обръща внимание на ключови мерки, свързани с осигуряване на достъп до образование и повишаване на качеството на образованието на децата и учениците със специални образователни потребности и тези от уязвими етнически общности • Предвиждат се мерки, свързани с инфраструктурата във връзка с преодоляване на преждевременното напускане • Предвиждат се мерки за създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система, както и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>изграждане на национална система за валидиране на компетентности, придобити чрез неформално обучение и/или информално учене.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Премества се кариерно консултиране и ориентиране. Финансова помощ, като мярка свързана с политиките за компенсиране не се предоставя от Министерство на образованието и науката. • Стратегията включва всички сектори и заинтересовани страни в усилията за намаляване на преждевременното напускане • Стратегията премества разработване на Координационния механизъм, който обединява усилията на всички заинтересовани страни. • Координационният механизъм ще се реализира на училищно, общинско и национално ниво. <p>Виж ТПУ 10.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проектът на Закон за предучилищно и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
<p>10.2. Висше образование: Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.</p>	<p>Приоритетна ос 2</p>	<p>Частично</p>	<p>Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на висшето образование със следните елементи:</p> <p>— при необходимост мерки за увеличаване на броя на следващите и завършващите висше образование, които:</p> <p>— увеличават броя на следващите висше образование сред групите с ниски доходи и</p>	<p>НЕ</p>	<p>Приемане на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020.</p> <p>http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143</p> <p>Одобрена с Решение на МС № 403/19.06.2014 г. и Решение на МС от 01.10.2014 г.</p>	<p>Проектът на Стратегията е одобрен с Решение на МС № 403/19.06.2014 г. с Решение на МС от 01.10.2014 г. беше приет актуализиран вариант на Стратегията с План за действие за периода 2014-2020 г., с включени индикатори за напредъка за изпълнение. Предстои приемането на Стратегията от Народното събрание.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стратегията посочва ключовите приоритети, с които ще бъдат съобразени конкретните политики и управленски мерки в областта на висшето образование през периода 2014-2020 г. • При разработването на проекта на Стратегията е направен анализ на състоянието на висшето образование, което включва необходимостта от мерки за увеличаване на обучаващите и завършващите висше образование. Данните за анализа са въз основа на информация, получена от Националния статистически институт. Взети са предвид и съществуващите мерки в Националната програма за реформи, с цел предоставяне на равен достъп до висше образование.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>други слабо представени групи със специално внимание към уязвимите хора, включително хора от маргинализиран и общности;</p> <p>— намаляват процента на отпадналите/повишава процент на завършилите;</p> <p>— насърчават иновативното съдържание и структура на програмите;</p> <p>— мерки за повишаване на пригодността за заетост и на предприемачеството, които:</p> <p>— насърчават</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Мерки за справяне със слабо представяне и наличие на съответната инфраструктура са включени в проекта на Стратегията. • В проекта на Стратегия за висшето образование се предвижда да се включат мерки за увеличаване на броя на обучаваните в системата на висшето образование. Данните за анализа са въз основа на информация, получена от Националния статистически институт по различните професионални направления. • Мерки за справяне с отпадналите от системата на висшето образование са включени в проекта на стратегията. • В проекта на Стратегия за висшето образование са включени мерки за насърчаване на иновативното съдържание и структура на учебните програми. Конкретен пример за реализацията на тази мярка са и предприетите действия във връзка с разработването на проекти за актуализиране на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда. Освен това се цели и

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			<p>развиването на „напречни“ умения, включително на предприемачество, в съответните програми за висше образование;</p> <p>— намаляват разликите между половете от гледна точка на академичния и професионалния избор.</p>			<p>повишаване на качеството на преподаването и обучението – съобразено с европейските и световните критерии и стандарти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В проекта на Стратегия за развитие на висшето образование са включени мерки за изграждане на устойчива и ефективна връзка между институциите за висше образование и институциите на пазара на труда. • В обхвата са и мерките за повишаване на качеството на висшето образование с цел преодоляване на несъответствието между търсените от пазара на труда и предлаганите във висшето образование умения и квалификации за подобряване условията за заетост на завършващите. Конкретен пример в тази насока е въведената и функционираща и доусъвършенствана актуализирана рейтингова система за висшите училища в Р България. • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен със Стратегията за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>Национална стратегия за младежта (2010-2020) http://www.mon.bg/left_menu/strategies/ Одобрена с РМС от 06.10.2010 г. , извлечение от Протокол № 35.</p> <p>В изпълнение на Националната стратегия за младежта (2010-2020) са разработени и приети от Министерски съвет три Плана за действие за 2011 г., 2012 г. и 2013 г.</p>	<p>2020 с оглед осъществяване на единна образователна политика на всички нива.</p> <ul style="list-style-type: none"> Подготвя се проект на Актуализирана стратегия за младежта 2014-2020. С Решение от 18.12.2013 г. Министерският съвет прие предложение до Народното събрание за приемане на документа. На 30.01.2014 г. Актуализираната стратегия за младежта бе подкрепена от Комисията по образованието и науката към Народното събрание. <p>Оперативните документи са в синхрон с основните приоритети на политиката за младежта и конкретните цели, задачи и дейности на отговорните институции в страната по отношение на младежта, както и на общините в Р България. Напредъкът по изпълнението на очакваните резултати от изпълнението на стратегическия документ се осъществява и чрез наблюдение на 21 макроиндикатори отчитани в Докладите за младежта, приемани от НС, на базата данни от НСИ, Евростат, национални</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>лонгитюдни социологически изследвания и други международни изследвания.</p> <p>-В рамките на Националната стратегия за младежта (2010-2020), се изпълняват мерки за подпомагане на прехода от образование към заетост на младите хора, включително самонаемане и предприемачество, чрез методите на формалното и неформалното образование и обучение.</p> <p>-В рамките на Националната стратегия за младежта (2010-2020) са налице мерки за успешно съвместяване на професионалния и личния живот на младите хора, които превенират неравновесието между половете от гледна точка на професионален избор и заетост.</p> <p>-Съобразно споразумение за обмяна на информация, Министерството на образованието и науката предоставят два пъти годишно информация на МТСП за младежите, които не са записали в следващ клас/курс или в следваща степен на образование. Тази информация ще се предоставя на бюрата по труда за да се използва за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>идентифициране на младежи, които не се обучават, не работят и не са регистрирани като търсещи работа лица.</p> <p>-За наблюдение на изпълнението на оперативните документи и заложените цели е необходимо в рамките на своята база данни Агенцията по заетостта да следи броя млади хора от целевата група, получили подкрепа за заетост или обучение, включващи и размера на финансиране независимо от източника на финансиране (ОП РЧР, мерки по ЗНЗ).</p> <p>о Предстои осъществяване на междинна оценка на въздействието на изпълнението на стратегическия документ през 2014 г. В рамките на оценката ще бъде включено изследване и на съответствието на целите на стратегическия документ на основните проблеми, нужди и характеристики на целевите групи, включително на разликите между половете.</p>
10.3. Учене през целия	Приоритетна ос 2	ДА	Въведена е	ДА	Национална стратегия за учене през	Националната стратегия за учене през

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
жизн: Наличие на национална и/или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.	Приоритетна ос 3		<p>национална или регионална стратегическа рамка на политиката за учене през целия живот, която съдържа мерки:</p> <p>— в подкрепа на разработването и свързването на услуги за ученето през целия живот, включително тяхното изпълнение и усъвършенстването на уменията (т.е. валидиране, напътствия, образование и обучение), с участието на заинтересованите страни и партньорство с тях;</p> <p>— за предоставяне на възможност за</p>		<p>целия живот 2014-2020 г.</p> <p>http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/strategies/documents/strategy_LLL_2014-2020.pdf</p> <p>Стратегията е приета с РМС №12/10.01.2014 г.</p> <p>План за действие за 2014 г. в изпълнение на Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г.</p> <p>http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143</p> <p>Приет с Решение на МС №187 от 3 април 2014 г.</p> <p>Със заповед на министъра на образованието и науката от 11. 06. 2014 г. е създадена Национална координационна група за учене през целия живот, включваща 31 представители на държавни институции, социалните партньори, неправителствени организации и Столична община. Групата ще</p>	<p>целия живот 2014 – 2020 г. прилага цялостен подход, като обхваща ученето във всичките му степени – от предучилищно възпитание и подготовка до учене на възрастни, във всички направления – общо и професионално образование и обучение, висше образование, продължаващо обучение на възрастни, и във всички негови аспекти – образование, формално и неформално обучение и самостоятелно учене.</p> <p>Стратегията съдържа мерки за развитие и разширяване на системата за кариерно ориентиране при всички възрастови групи, както и за изграждане на връзки между Националната квалификационна рамка и всички останали инструменти</p> <p>В стратегията са заложили мерки за повишаване на качеството на образованието и обучението на всички образователни равнища и във всички направления; дейности в подкрепа на неформалното обучение на лица от всички възрасти. Като основно предизвикателство е изведено</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			развиване на умения на различни целеви групи, когато те са определени за приоритети в националните или регионалните стратегически рамки на политиката (например младите хора, които преминават курс на професионално обучение, възрастните, родителите, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицираните работници и по-възрастните работници, мигрантите и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания);		координира взаимодействието на заинтересованите страни в процеса на оперативно планиране, изпълнение и оценка на изпълнението на НСУЦЖ 2014 – 2020 г.	<p>придобиването на ключови компетентности от всички учещи.</p> <p>Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен със стратегическите цели и ключовите мерки, заложи в Националната стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г.</p> <p>Създава се Национална платформа за учене през целия живот 2020 – система за многостепенно и съгласувано координиране и наблюдение на изпълнението на заложените в стратегията мерки, която осигурява и база за информирано планиране и корективни действия при необходимост. Ще бъде създадена интегрирана информационна система за измерване на въздействието.</p> <p>Един от приоритетите на стратегията е изграждането на хармонична и разнообразна учебна среда за представители на уязвимите групи, както и хората в неравностойно</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			— мерки за увеличаване на достъпа до ученето през целия живот, включително чрез усилия за ефективно прилагане на инструменти за прозрачност (например Европейска рамка за квалификациите, Национална рамка за квалификациите, Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение, Европейско гарантиране на качеството в професионалното образование и обучение);			<p>положение с оглед осигуряване на равнопоставеност и достъп до качествено образование и обучение, по-пълноценна подготовка за бъдещия обществен живот и реализация на пазара на труда. Заложени са конкретни мерки, насочени към различни целеви групи – деца, ученици и възрастни със специални образователни потребности; деца и ученици от мигрантски семейства, етнически малцинства и по-специално ромски общности преждевременно напуснали училище, млади хора, преминаващи курс на професионално обучение и млади докторанти, възрастни обучаеми, нискоквалифицирани и по-възрастни работници и пенсионери.</p> <p>Предвижда се да бъде разширена системата за ограмотяване на възрастни с цел осигуряване на достъп до пазара на труда, както и да бъде разработена и приложена стратегия за насърчаване и развитие на грамотността.</p> <p>Националната стратегия за УЦЖ 2014</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			— мерки за подобряване на свързаността с трудовия пазар на образованието и обучението и за адаптирането им към нуждите на определените целеви групи (например млади хора, които преминават курс на професионално обучение, възрастни, родители, които се връщат на пазара на труда, нискоквалифицирани работници и по-възрастни работници, мигранти и другите групи в неравностойно положение, и по-специално хората с увреждания).			<p>– 2020 г. предвижда следните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Прилагане на Националната квалификация -Въвеждане на система за валидиране на -Въвеждане на система за кредити в про -Въвеждане на система за осигуряване на <p>Стратегията извежда като приоритет необходимостта от стимулиране на образование и обучение, съобразено с потребностите на икономиката и промените на пазара на труда. Сътрудничеството между държавни институции, областни и местни власти, социалните партньори се институционализира чрез Националния съвет за учене през целия живот. Заложените мерки се основават на принципа на партньорството между бизнеса и различните степени и сектори на образованието, обучението и научните изследвания за формиране на адаптивно към потребностите на пазара на труда образование и обучение, включително чрез обща отговорност за подготовката и</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>реализирането на учебните програми, за подобряване на политиката и практиките за кариерно ориентиране на всички равнища на образование, обучение и заетост, за валидиране на неформално или самостоятелно придобити знания и умения, в т.ч. на работното място. Друг основополагащ принцип на стратегията е децентрализацията. Създават се предпоставки за ефективно сътрудничество между всички заинтересовани страни на областно и местно ниво, адекватно на местните нужди планиране и осъществяване на инициативи за УИЖ в сътрудничество между местните власти и държавни органи, вкл. бюрата по труда, местни предприятия, доставчици на образование и обучение, обществени организации, представляващи интересите на уязвими групи от населението и други. Този подход ще даде възможност за осъществяване на партньорски инициативи за обучение и преквалификация на базата на споделени ресурси, както и за по-ефективно обхващане на групите в неравностойно положение и привличането им към различни форми</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>на учене с цел интеграция на пазара на труда.</p> <p>Стратегията предвижда внедряване на система за прогнозиране на потребностите на пазара на труда от работна сила с определени характеристики; разработване и въвеждане на национална система за наблюдение на прехода на завършилите ПОО към пазара на труда и към по-нататъшно образование и обучение; разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на професионалното обучение в работна среда, включително чрез подкрепа на работодатели за обучение на работното място с особен акцент върху МСП и предприятията в малки населени места и селските райони; мерки за подпомагане участието на слабопредставените групи с фокус върху младежите; мерки за повишаване квалификацията на учителите и обучаващите в ПОО при ефективно сътрудничество с бизнеса и висшите училища; развитие на публично-частното партньорство в областта на ПОО като средство за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
						<p>ефективно сътрудничество с бизнеса; тясно обвързване на политиката за обучение на възрастни с политиката на пазара на труда и въвеждане на разнообразни субсидирани форми на неформално обучение на безработни лица и лица в неравностойно положение.</p> <p>Актуализирана стратегия по заетостта на Република България 2013 - 2020 г.: http://www.mlsp.government.bg/bg/docs/indexstr.htm</p> <p>Национален план за действие по заетостта за 2014 година., http://www.mlsp.government.bg/bg/docs/indexplan.htm</p> <p>Планът е приет от МС на 21 декември 2013 г.</p>
10.4. Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за	Приоритетна ос 2	НЕ	Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на	НЕ	<ul style="list-style-type: none"> Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение 	<ul style="list-style-type: none"> През 2013 г. продължи изпълнението на дейностите по проект „Изграждане на система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики”.

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.			политиката за повишаване на качеството и ефикасността на професионално образование и обучение в границитеот член 165 ДФЕС, която включва мерки за следното: — подобряване на адекватността на системите за професионално образование и обучение спрямо пазара на труда, в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми		Приет 11.07.2014 г., обн.ДВ.бр.61, 25.7.2014г. http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp;jsessionid=11F92B970D75249809ECB365798F4768?idMat=86590 -Със ЗИД на Закона се създава чл. 56а: Функции на браншовите организации на работодателите, включващи участие на браншовите организации на работодателите в: разработването и актуализирането на учебните планове и на учебните програми за професионалната подготовка в училищното професионално образование и разработването на националните изпитни програми;осигуряването на учебната и производствена практика на учениците и предлагат промени в организацията им; обучение на учители, обучаващи и наставници; оценката на качеството на професионалното образование и обучение и др. -Със ЗИД на Закона се създава чл. 9а. „Качество на професионалното образование и обучение“. В параграф 42 на Заключителните разпоредби от	Разработена е методология и е проведено пилотно проучване за потребностите в краткосрочен план на работодатели от работна сила с определена квалификация. Изготвен е първи вариант на макроиконометричен модел за прогнозиране развитието на пазара на труда в средносрочен и дългосрочен аспект, направено е тестване на модела и са изготвени първи прогнози до 2020 г. • Проект по ОПЧР „Система за кариерно ориентиране в училищното образование”, изпълняван от МОН (2012 -2014). По проекта са разкрити 28 центъра за кариерно ориентиране на ученици във всички областни градове на страната. Наети са 150 кариерни консултанти за предоставяне на услуги по кариерно информиране, консултиране и съветване на учениците от I до XII клас. Проведена е квалификация на 150 кариерни консултанти с придобит международно признат сертификат за провеждане на дейности по кариерно ориентиране. Разработен е „Наръчник

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			и засилване на предлагането на основаващо се на работата учене под различни форми; — увеличаване на качеството и привлекателността на ПОО, включително чрез установяване на национален подход за гарантиране на качеството на системите на професионално образование и обучение (например в съответствие с Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение) и прилагане на инструментите за		<p>ЗИДПОО е посочено, че министърът на образованието и науката в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон издава наредба по чл.9а.</p> <p>-Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен с измененията и допълненията на Закона за професионалното образование и обучение.</p> <p>• Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) http://mon.bg/?go=page&pageId=7&subpageId=63</p> <p>Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020) е приета от МС на 21.05.2014 г. Тя е обсъдена на заседания на Отрасловия съвет за тристранно сътрудничество и на Обществения съвет към министъра на образованието и науката. Преминала е обществено обсъждане.</p> <p>При реализацията на стратегията ще се подобряване качеството на учителския</p>	<p>на кариерния консултант”, който ще бъде предоставен на всички училища от системата на средното образование. В рамките на проекта се изготвят 80 интерактивни упражнения за кариерно ориентиране на учениците от I до XII клас; изпълнява се програма за обучение по кариерно ориентиране, в която към 30.04.2014 г. са включени общо 482 833 ученици; в процес на разработване са информационно-търсеща система за кариерно ориентиране на учениците. Разработени са 30 тематични филма по кариерно ориентиране. В процес на разработване е регистър на центровете за кариерно ориентиране.</p> <p>• Проект на БСК, финансиран по ОП РЧР „Разработване и внедряване на информационна система за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони” през 2013 г.</p> <p>Разработена е информационна система за оценка на компетенциите (МуCompetence). Системата обработва данни и осигурява стандартизиран обмен на информация, предоставя</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
			прозрачност и признаване, например Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).		<p>труд и като следствие – ще се повиши качеството на образованието, вкл. професионалното.</p> <ul style="list-style-type: none"> Национална стратегия за учене през целия живот 2014-2020 г. http://mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143 <p>Повишаването на привлекателността и подобряване на качеството на професионалното образование и обучение за гарантиране на заетост и конкурентоспособност е област на въздействие на стратегията.</p> <ul style="list-style-type: none"> Национална програма „Модернизирани <p>http://www.minedu.government.bg/?go=page&pageId=13&subpageId=665</p> <p>Средствата по програмата се използват за модернизиране на материалната база в училищата в съответствие със съвременните техники и технологии,</p>	<p>инструменти и други специализирани услуги за оценка на компетенциите на работната сила в България.</p> <ul style="list-style-type: none"> Българо-Германски проект „Европейска интеграция на Югоизточна Европа II. Европейска интеграция на икономики и пазари на труда чрез техническо професионално образование и обучение“: 2010-2014, координиран от GIZ, Германия, осъществяван с участието на работодатели от съответните сектори <p>По проекта е разработен проект на модел на единици резултати от ученето в ДООИ за придобиване на квалификация по професии със съдействието на представители на бизнеса. Проектът на модел е предоставен на Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) за утвърждаване на нови „Рамкови изисквания за разработване на държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии“, Методически указания за разработване на ДООИ за придобиване</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>което дава възможност за провеждане на практическото обучение в реална работна среда. В изпълнение на Решение № 221 от 23 април 2014 г. на Министерския съвет по Национална програма „Модернизирание на системата на професионалното образование” са одобрени за финансиране 38 проекта на професионални гимназии от страната</p> <p>• Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г.</p> <p>http://www.minedu.government.bg/opensites/export/sites/mon/left_menu/projects/jointprojects/zapoved09-872.pdf</p> <p>На 18 декември 2013 г. МС прие Национален план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г. Предвидени са подкрепящи мерки за интегриране на пазара на труда, включително обучение за ограмотвяване, обучение за придобиване на професионална квалификация и/или ключови компетентности, търсени на пазара на труда, подкрепа за намиране на работа</p>	<p>на квалификация по професии и следващо прилагане на модела; В процес на разработване са:</p> <p>-Модел на връзка между професионалното и висшето образование с цел създаване на възможности за признаване от системата на висшето образование на резултати от ученето, придобити в средното професионално образование;</p> <p>- проекти на модулни учебни планове и програми чрез прилагане на подход, ориентиран към резултатите от ученето.</p> <p>През м. февруари 2014 г. бе окончателно завършено разработването на проект на механизъм за връзка между ПОО и висшето образование (ВО). Механизмът се основава на споразумение между ВУ и професионалните гимназии. Дава възможност за признаване от висше училище на резултати от учене, постигнати при професионално образование на модулна принцип в професионалните гимназии. ВУ може да присъжда брой кредити и да</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>на първичния пазар на труда, подкрепа за създаване на работни места, осигуряване на стажуване на работно място, осигуряване на чиракуване за младежи с ниско образование и без квалификация и др. На 18.02.2014 г. се проведе първото заседание на Координационния съвет за изпълнение и мониторинг на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 – 2020 г. (НПИЕГМ). По време на заседанието бе взето решение за разработване на Национално рамково споразумение между институциите и организациите за идентифициране и активиране на младежите, които не работят, не учат и не са регистрирани в бюрата по труда. Към Координационния съвет започна работа работна група за разработване на Национално рамково споразумение за изпълнение на НПИЕГМ. Изготвен и обсъден е първи вариант на Споразумението. Подготвени са за съгласуване изменения и допълнения по НПИЕГМ, отразяващи технически бележки, дадени от ЕК.</p> <p>Виж ТПУ 8.6.</p>	<p>признава оценки от оценяването на модулите в ПО на база сравняване на учебно съдържание на модулите в ПО и учебните дисциплини в специалности от ВО, надграждащи специалности от системата на ПОО. Проектът на механизъм за връзка между ПОО и висшето образование (ВО) бе представен на 05.03.2014 в Пловдив на дискуссионна среща "Партньорството между професионалните гимназии, висши училища и бизнес – условие за успешна реализация на трудовия пазар".</p> <p>• Проект по ОПРЧР „Управление за ефективно професионално образование”, изпълняван от МОН (2012 -2014).</p> <p>В рамките на проекта са изградени 20 секторни мрежи, които обхващат всички всички професионални гимназии в страната. Разработен е “Наръчник за изграждане на училищна система за управление на качеството в професионалните гимназии”. Проведено е двуетапно обучение за</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>• Заповед №РД09-872/29.06.2012 г. на министъра на образованието, младежта и науката за утвърждаване на области, критерии и показатели за оценяване качеството на професионалното образование и обучение. http://mon.bg/?go=page&pageId=2&subpageId=43</p> <p>Определени са областите: училищен мениджмънт, училищна среда, обучение и учене и училищно партньорство. Критериите за качество на ПОО са разработени в съответствие с индикаторите на Европейската референтна рамка за оценка на качеството на ПОО. Наредбата определя и организационно-методически насоки за организиране на дейностите по самооценяване в професионалните гимназии. През 2012/2013 учебна година бе осъществено самооценяване на професионалната подготовка в професионалните гимназии съгласно изискванията на наредбата.</p>	<p>усъвършенстване на управленските умения на представители на 142 професионални гимназии, на експерти по професионално образование от РИО, експерти от МОН и социалните партньори за въвеждане, поддържане и оценяване на системи за управление на качеството в професионалните гимназии. Разработен е анализ на съществуващото състояние за ефективността на професионалното образование в България; В процес на разработване е система от индикатори и показатели за измерване на ефективността на професионалното образование в България; организационно-функционален модел на Единна система за управление на професионалното образование (ЕСУПО) в България; методология и инструментариум (правила и процедури) за изграждане на ЕСУПО. Осъществяват се подготвителни дейности по организирането и провеждането на 28 консултационно-информационни срещи на територията на всеки от 28-те областни града. На интернет страницата на МОН в рубрика Професионално образование, подрубика Качество, са публикувани</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	Позоваване (позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)	Обяснения
					<p>• Център на учебно-тренировъчните фирми в средните професионални училища (http://buct.org/intro.php)</p> <p>Центърът е държавно обслужващо звено в системата на народната просвета, което инициира, подпомага и координира дейността на учебно-тренировъчните фирми за практическо обучение по икономика към професионалните гимназии. Центърът на учебно-тренировъчните фирми поддържа мрежа на учебно-тренировъчните фирми. В системата на училищното професионално образование се прилагат и образователни програми на Джуниър Ачийвмънт България: Банките в действие, Бизнес етика, Виртуално предприятие, Учебна компания и др. На 24-25 април, 2014 г, в Пловдив е проведен Панаирът на учебно-тренировъчните фирми „Млад предприемач” с международно участие.</p> <p>• Лого и линк към интернет страницата на</p>	<p>разработените в рамките на проекта Наръчник за изграждане на училищна система за управление на качеството в професионалните гимназии, Анализ за ефективността на съществуващото състояние на системата за професионално образование , Индикатори и показатели за измерване на ефективността от професионалното образование в България и Единна система за управление на професионалното образование (ЕСУПО): модел и инструментариум http://mon.bg/?go=page&pageId=2&subpageId=43</p> <p>През месец юли 2014 г. е проведено онлайн обучение (вебинар) на представители на училищата за ползване на разработената по проекта уеб-базирана платформа, както и обучение на експерти от МОН за администриране и ползване на платформата.</p> <p>• Осъществяват се комплекс от дейности по организацията и провеждането на Национални състезания по професии през учебната</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>Съдейства за повишаване на осведомеността, развитие на култура за качество и насърчаване на ангажираността на заинтересованите страни, както и за методическо подпомагане на процеса на прилагане на Референтната рамка на национално равнище и на равнище обучаваща институция.</p> <p>• Подрубрика "Качество" към рубрика “</p> <p>Съдържа материали, свързани с осигуряване на качеството на ПОО на национално и европейско равнище: "Анализ на системата за осигуряване на качеството в областта на професионалното образование и обучение в България"; "Модел на системата за осигуряване на качеството на професионалното образование и обучение в България", който изразява националния подход за осигуряване на качеството на ПОО; наредба на министъра на образованието, младежта и науката за</p>	<p>2013/2014 година - Национална Панорама на професионалното Образование'2014 (съгласно заповед на министъра на образованието и науката, http://mon.bg/?go=page&pageId=16&subpageId=80).</p> <p>• Проект по ОПРЧР BG051P001-3.3.07-001 “Ученически практики” (2012-2014) (http://praktiki.mon.bg)</p> <p>До момента в системата са регистрирани 396 училища. Включени в ученически практики са 22 317 ученици, успешно приключили практика – 15 556 ученици. 13 222 работодатели са се регистрирали за участие и са обявили работни места. За провеждане на практика се сключват договори за партньорство между училище и работодател, като се определят наставници на учениците. До момента в проекта са участвали 5920 наставници. Практическото обучение на един ученик се провежда в реална работна среда в рамките на 240 часа. На всеки ученик, провел практика, се издава сертификат и се</p>

Предварителни условия	Приоритетни оси, за които се прилагат условия	Изпълнени предварителни условия (да/не/частично)	Критерии	Изпълнени критерии (да/не)	<p style="text-align: center;">Позоваване</p> <p>(позоваване на стратегии, правен акт или други подходящи документи, включително съответните раздели, членове или параграфи, с препратки към интернет страници или достъп до пълния текст)</p>	Обяснения
					<p>утвърждаване на областите, критериите и показателите за оценка на качеството на ПОО; Ръководство за самооценка на професионална гимназия; EQAVET информационни бюлетини; Брошура на EQAVET Network "Подход за осигуряване на качество за доставчиците на ПОО в съответствие с рамката на EQAVET"; "EQAVET Работна програма 2013-2015"; информационни материали за проекти, насочени към осигуряване на качеството на ПОО.</p>	<p>изплаща стипендия в размер на 300 лв. Проведени са две секторни конференции и 28 регионални конференции с наставници от фирмите-партньори и учители, обучения на училищните екипи, дни на професиите в шестте планови региони. През месец март, 2014 г., 1609 ученици са започнали практика; в системата допълнително са се регистрирали 3768 работодатели и 2 училища.</p>

9.2 Описание на действията за изпълнение на предварителните условия, отговорните органи и графика¹³⁶

Таблица 25: Действия за изпълнение на приложимите общи предварителни условия

Общи предварителни условия	Критерии, които не са изпълнени	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
<9.2.1 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" >	<9.2.2 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" >	<9.2.3 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" >	<9.2.4 type="D" input="M" PA=Y "SME" >	<9.2.5 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" >

Таблица 26: Действия за изпълнение на приложимите тематични предварителни условия

Тематични предварителни условия	Критерии, които не са изпълнени	Действия, които ще бъдат предприети	Краен срок (дата)	Отговорни органи
<9.2.1 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" TA- "NA">	<9.2.2 type="S" maxlength="500" input="G" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.3 type="S" maxlength="1000" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.4 type="D" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA" >	<9.2.5 type="S" maxlength="500" input="M" PA=Y "SME" ТП- "NA">

¹³⁶ Таблицы 25 и 26 включват само приложимите общи и тематични предварителни условия, които изобщо не са изпълнени или са изпълнени частично (вж. таблица 24) към момента на представяне на програмата.

<p>10.2. Висше образование: Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за увеличаване на броя на завършващите висше образование и за повишаване на качеството и ефикасността на висшето образование в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.</p>	<p>Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката в областта на висшето образование със следните елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> -при необходимост мерки за увеличаване на броя на следващите и завършващите висше образование, които: <ul style="list-style-type: none"> - увеличават броя на следващите висше образование сред групите с ниски доходи и други слабо представени групи със специално внимание към уязвимите хора, включително хора от маргинализирани общности; - намаляват процента на отпадналите/повишават процента на завършилите; - насърчават иновативното съдържание и структура на програмите; - мерки за повишаване на пригодността за заетост и на предприемачеството, които: <ul style="list-style-type: none"> - насърчават развиването на 	<p>Действие 1</p> <p>Приемане на Стратегия за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020.</p> <p>http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143</p> <p>Проектът на Стратегия беше представен пред всички заинтересовани страни и публично обсъден. Със Заповед РД09-1222/13.08.2014 г. на министъра на образованието и науката е сформирана работна група с цел преглед и <u>актуализация</u> на проекта на Стратегията, приет с РМС № 403/19.06.2014 г., както и изготвяне на проект на план за действие към нея за периода 2014-2016 г.</p> <p>Проектът на Стратегия за развитие на висшето образование е актуализиран. На 01.10.2014 г. Министерският съвет прие Решение с което одобрява актуализирания вариант на Стратегията и приложения план за действие към нея. Към Плана за действие има и индикатори за напредъка на изпълнение. Предстои</p>	<p>Срок за Действие 1.</p> <p>Февруари 2015 г.</p>	<p>Народно събрание</p>
---	--	--	---	--------------------------------

	<p>„напречни“ умения, включително на предприемачество, в съответните програми за висше образование;</p> <p>- намаляват разликите между половете от гледна точка на академичния и професионалния избор.</p>	<p>приемане от Народното събрание.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стратегията посочва ключовите приоритети, с които ще бъдат съобразени конкретните политики и управленски мерки в областта на висшето образование през периода 2014-2020 г. • При разработването на проекта на Стратегия е направен анализ на състоянието на висшето образование, което включва необходимостта от мерки за увеличаване на обучаващите и завършващите висше образование. Данните за анализа са въз основа на информация, получена от Националния статистически институт. Взети са предвид и съществуващите мерки в Националната програма за реформи, с цел предоставяне на равен достъп до висше образование. • Мерки за справяне със слабо представяне и наличие на съответната инфраструктура са включени в проекта на стратегията. • В проекта на Стратегия за висшето образование се предвижда да се включат мерки за увеличаване на броя 		
--	--	---	--	--

		<p>на обучаваните в системата на висшето образование. Данните за анализа са въз основа на информация, получена от Националния статистически институт по различните професионални направления.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мерки за справяне с отпадналите от системата на висшето образование са включени в проекта на стратегията. • В проекта на Стратегия за висшето образование са включени мерки за насърчаване на иновативното съдържание и структура на учебните програми. Конкретен пример за реализацията на тази мярка са и предприетите действия във връзка с разработването на проекти за актуализиране на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда. Освен това се цели и повишаване на качеството на преподаването и обучението – съобразено с европейските и световните критерии и стандарти. • В проекта на Стратегия за развитие на висшето образование са включени мерки за изграждане на устойчива и ефективна връзка 	
--	--	---	--

		<p>между институциите за висше образование и институциите на пазара на труда.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В обхвата са и мерките за повишаване на качеството на висшето образование с цел преодоляване на несъответствието между търсените от пазара на труда и предлаганите във висшето образование умения и квалификации за подобряване условията за заетост на завършващите. Конкретен пример в тази насока е въведената и функционираща и доусъвършенствана актуализирана рейтингова система за висшите училища в Р България. • Проектът на Закон за предучилищно и училищно образование ще бъде съобразен със Стратегията за развитието на висшето образование в Република България за периода 2014-2020 с оглед осъществяване на единна образователна политика на всички нива. 		
10.4. Наличие на национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване на качеството и ефикасността на системите на професионално	Въведена е национална или регионална стратегическа рамка на политиката за повишаване	<p>Действие 1.</p> <p>Приемане на Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Р</p>	Срок за Действие 1. Ноември 2014 г.	Министерски съвет

<p>образование и обучение в границите, предвидени от член 165 ДФЕС.</p>	<p>качеството и ефикасността на системите на професионално образование и обучение в границите от член 165 ДФЕС, която включва мерки за следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> – подобряване на адекватността на системите за професионално образование и обучение спрямо пазара на труда, в тясно сътрудничество със съответните заинтересовани страни, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и засилване на предлагането на основаващо се на работата учене под различни форми; – увеличаване на качеството и привлекателността на ПОО, включително чрез установяване на национален подход за гарантиране на качеството на системите на професионално образование и обучение (например в съответствие 	<p>България 2015-2020 г.</p> <p>Разработен е проект на Концепция за развитието на професионалното образование и обучение в България, обсъден в рамките на междуведомствена работна група. в който са предложени основните приоритетни направления на въздействие за реформиране на професионалното образование и обвързването му с потребностите на пазара на труда: осигуряване на качество и ефективност; подобряване на възможностите за достъп до професионално образование и обучение; професионалното образование и обучение в контекста на ученето през целия живот и засилване участието и отговорността на всички заинтересовани страни за осигуряване на кадри с необходимата за икономиката квалификация. Проектът е обсъден на заседание на Обществения съвет към министъра на образованието и науката. В приетия на 11.07.2014 г. в НС Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение, ДВ бр.61, 25.07.2014 г. са залегнали основни елементи</p>		
---	---	---	--	--

	<p>с Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение) и прилагане на инструментите за прозрачност и признаване, например Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET).</p>	<p>от проекта на Концепция за развитието на професионалното образование и обучение в България.</p> <p>Въз основа на проекта на концепцията за развитие на професионалното образование и обучение е разработен проект на Стратегия за развитие на ПОО в Р.България 2015-2020 г., който е публикуван на електронната страница на МОН, рубрика „Стратегии и политики“ (http://www.minedu.government.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143).</p> <p>Предстоящи стъпки за изпълнение:</p> <p>Стъпка 1: Съгласувателна процедура за внасяне в МС,</p> <p>Стъпка 2: Решение за приемане на</p> <p>Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 г.</p>	<p>31.10.2014 г.</p> <p>30.11.2014 г.</p>	<p>МОН</p> <p>Министерски съвет</p>
		<p>Действие 2.</p> <p>Разработване на двугодишен Национален план (2014 – 2016 г.) за</p>	<p>Срок за Действие 2.</p> <p>Ноември 2014 г.</p>	<p>Министерски съвет</p>

		<p>изпълнение на дейностите по Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 – 2020)</p> <p>http://minedu.government.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143</p> <p>Дейностите в изпълнение на стратегията ще осигурят създаване на единна нормативна уредба за държавно регулиране на първоначалната подготовка, продължаващата квалификация и професионалното развитие на всички педагогическите кадри в системата на образованието, в т.ч. и тези в ПОО.</p> <p>Планът е в процес на междуведомствено съгласуване, като междуременно се отразяват получени коментари, бележки и предложения. В процес е и осъществяване на процедура по вътрешно съгласуване на Проекта на Решение от дирекциите в МОН.</p> <p>Предстоящи стъпки за изпълнение:</p> <p>Стъпка 1: Съгласувателна</p>	<p>31.10.2014 г.</p>	<p>МОН</p>
--	--	---	----------------------	------------

		<p>процедура за внасяне в МС,</p> <p>Стъпка 2: Решение за приемане на Национален план за изпълнение на дейностите (2014 – 2016 г.) по Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри.</p>	<p>30.11.2014 г.</p>	<p>Министерски съвет</p>
--	--	--	----------------------	--------------------------

РАЗДЕЛ 10 НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ ЗА БЕНЕФИЦИЕРИТЕ

(Позоваване: член 96, параграф 6, буква в) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Резюме на оценката на административната тежест за бенефициерите и когато е необходимо — на планираните действия за намаляване на тази тежест, придружено от ориентиоровъчен график за тяхното изпълнение

<10.0 type="S" maxlength="7000" input="M" decision=N PA=Y>

През програмния период 2007-2013 г. бяха въведени някои облекчения на АТ на бенефициентите като например електронно подаване на документи за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и електронно отчитане на проекти. Въпреки това административния товар върху бенефициентите остана голям. Това се дължи преди всичко на големия брой изисквани от бенефициентите документи на етап кандидатстване и договаряне.

През новия програмен период 2014-2020 г. намаляването на АТ следва да бъде приоритет в работата на управляващия орган, за да не се допуска забавяне в процедурите. Основните акценти ще са насочени към:

- Бързина в административната дейност;
- Електронно обслужване – електронно подаване на документи и електронно отчитане;
- Оптимизиране на процеса на оценяване на проектните предложения;
- Намаляване броя на изискваните от бенефициентите документи;
- Създаване на възможности за бенефициентите за задават въпроси по електронен път и осигуряване на бърза и ефективна обратна връзка с тях;

- Използване на опростено отчитане на разходи.

РАЗДЕЛ 11 ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИНЦИПИ

(Позоваване: член 96, параграф 7 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

11.1 Устойчиво развитие

Описание на конкретните действия, с които при избора на операциите се отчитат изискванията за опазване на околната среда, ефективно използване на ресурсите, смекчаване на изменението на климата и адаптация към него, устойчивост при бедствия, както и превенция и управление на риска.

<13.1 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” възприема като отправна точка дефиницията за устойчиво развитие на ООН, дадена в The Bruntland Report¹³⁷:

„Устойчиво развитие е това, което посреща нуждите на настоящето без да прави компромис с възможността на бъдещите поколения да посрещат собствените си потребности.”

Водещите понятия за *нуждите* и *ограниченията* се проектират върху разбирането ни за процесите в България като част от глобална система, основана върху зависимости във времето и пространството:

Това, което се случва тук и днес задължително моделира онова, което ще се случи утре и на други места.

Такъв е общият знаменател, под който влиза цялостната логика на програмата - с *основния ѝ акцент върху **интелигентния** растеж.*

Водещата екологична тема на устойчивото развитие, която включва елементи

¹³⁷ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, United Nations ,1987

като развитие на зелените технологии и разумно управление на природните ресурси е последователно разработена в дизайна на Приоритетна ос 1: Научни изследвания и технологично развитие.

При планирането на операции в нейния обхват ще бъдат предвидени критерии за предимство на проекти, насочени към екологични иновации, технологии, свързани с енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници, биоземеделие и чисти храни. Подготовка на тръжната документация ще търси приемственост с целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания с нейните приоритетни направления:

- Енергия, енергийна ефективност и транспорт. Развитие на зелени и еко-технологии;
- Здраве и качество на живота, биотехнологии и екологично чисти храни;

Встрани от полето на науката, в обхвата на Приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, началата на устойчивото развитие ще бъдат заложени при адаптиране на учебното съдържание, разработването на нови планове и програми. На ниво „училище” ще бъдат продължени и развити добрите практики на „екологичното образование”, вкл. и чрез съставяне на нови учебници. В цикъла на университетската подготовка поканите за кандидатстване ще вземат под внимание специалности, където се подготвят специалисти в сферата на зелената енергия, биологичното земеделие и хранително-вкусова промишленост, енергийната ефективност и алтернативните горива.

11.2 Равни възможности и недопускане на дискриминация

Описание на конкретните действия за насърчаване на равните възможности и предотвратяване на дискриминация на основата на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация по време на подготовката, разработването и изпълнението на оперативната програма и по-специално във връзка с достъпа до финансиране, като се отчитат потребностите

на различните целеви групи, изложени на риск от такава дискриминация, и по-специално изискванията за осигуряване на достъпност за хората с увреждания.

<13.2 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

Прилагането на принципа на равните възможности и превенция на дискриминацията засяга следните ангажименти на Оперативната програма:

- а) идентифициране на специфични, рисковни целеви групи;
- б) въвеждане на задължителни критерии при селекцията на проектни предложения;
- в) стартиране на целеви операции, насочени към потребностите на групи лица в неравностойно положение;
- г) включване на задължителен набор от мерки в подкрепа на лица в неравностойно положение;
- д) залагане на контролни механизми за наблюдение в процедурните правила на администратора на средства.

А. По отношение на специфични целеви групи, оперативната програма очертава две категории:

А.1. Участници със затруднен достъп до образователната система.

В рамките на Приоритетна ос 3 “Образователна среда за активно социално приобщаване” инвестиционен приоритет 1 **идентифицира като обект на мерките деца и ученици със специални образователни потребности.** Подчертани са слабости в ранното оценяване на потребностите на децата със СОП, в осигуряването на дидактически материали и технически средства и в броя на специалистите с нужната подготовка.

A.2. Участници в риск от дискриминация.

Те присъстват изрично във формулировката на инвестиционен приоритет 2 „Социално-икономическа интеграция на **маргинализирани общности като ромите**”. Сред важните проблеми в тази категория попадат:

- предразсъдъците, основани на верски и етнически признак;
- липсата на базова среда и умения за работа с мултиетнически групи;
- слабото владеене на български език.

Б. По отношение на въвеждането на специфични критерии в методиката на селекция: Администраторите на средства ще приведат процедурните правила и критериите за допустимост във вид, който задължава изпълнителите на проекти по програмата да предвидят физически условия за пълноценна работа на участниците в неравностойно положение: помещения, свързани с улеснено движение, учебни материали и помощни средства за хора с нарушено зрение и слух.

В. По отношение планирането на целеви операции, насочени към потребностите на идентифицираните рискови групи: Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване” съдържа набор от примерни дейности (интеграция, включващо обучение), които задават тематичните посоки на предстоящите покани за кандидатстване.

Г. По отношение задължителните мерки в подкрепа на групи в неравностойно положение: Извън целевата интервенция по приоритетна ос 3, техните нужди ще бъдат взети под внимание и в други операции, които не са изрично насочени към „включване” и „интеграция”. Общата образователна

тематика на приоритетна ос 2 „Образование и учене през целия живот”, ще адресира рисковите групи по т. А. през дейности като:

- превенция на преждевременно напускане на училище (оценка на потребности от специализирано обучение);
- създаване на механизми за студентско подпомагане (преференциални условия за лица в риск);
- квалификация на преподавателите и учителите (за работа с деца в риск);
- въвеждане на нови форми на обучение и развитие на потенциала на ИКТ в образованието (алтернативно, дистанционно участие в учебния процес, което отстранява неудобства, свързани с физическо присъствие).

Д. По отношение на контрола върху спазването на принципите: На оперативно ниво в мониторинга прилагането на принципа за равните възможности и превенцията на дискриминацията ще се проверява чрез извършването на специализирани проверки, които ще бъдат отразявани в утвърдени формуляри с акцент върху конкретен индикатор. Това предполага разработване на нарочни оценителни таблици и формуляри с акцент върху конкретни индикатори, вместо върху формално съответствие.

11.3 Равенство между половете

Описание на приноса на оперативната програма за насърчаване на равенството между мъжете и жените и — където е целесъобразно — описание на уредбата, с която се гарантира отчитането на социалния аспект на пола на ниво оперативна програма и ниво операции.

<13.2 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” се съотнася към джендър перспективата като приема следното изходно положение, залегнало в програмните документи на ООН:

„Утвърждаването на джендър перспективата представлява оценка на усложненията за жените и мъжете във всяко планирано действие, включително законодателство, политики и програми, във всички области и на всички нива.”¹³⁸

Настоящата програма свежда прилагането на принципа за равенство между половете до следните равнища:

1. Критерии при подбор на екипите за управление на проекти, които дават равни възможности за участие.
2. Практики по набиране на целевата група, които гарантират адекватна представителност.
3. Моделиране на учебното съдържание, което размества акцентите при представяне на традиционните джендър роли и стимулира промяна на нагласите.

¹³⁸ UN General Assembly: Report of the Economic and Social Council for 1997 (A/52/3, 18 September 1997); достъпно на: <http://www.un.org/documents/ga/docs/52/plenary/a52-3.htm>

РАЗДЕЛ 12 ОТДЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ

12.1 Големи проекти, които ще бъдат изпълнявани в рамките на програмния период

(Позоваване: член 96, параграф 2, буква д) от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

Таблица 27: Списък на големи проекти

Проект	Планирана дата на уведомление/подаване година, тримесечие	Планирано започване на изпълнението година, тримесечие	Планирана дата на завършване година, тримесечие	Приоритетни оси/инвестиционни приоритети
<12.1.1 type="S" maxlength="500" input="S" decision=N>	<12.1.2 type="D" input="M" decision=N >	<12.1.3 type="D" input="M" decision=N >	<12.1.4 type="D" input="M" decision=N >	<12.1.5 type="S" " input="S" decision=N >

12.2 Рамка на изпълнението на оперативната програма

Таблица 28: Рамка на изпълнението по фондове и категории региони (обобщаваща таблица)

Приоритет на ос	Фонд	Категория региони	Показател или основна стъпка за изпълнението	Мерна единица, когато е целесъобразно	Етапна цел за 2018 г.	Крайна цел (2023 г.) ¹³⁹		
						М	Ж	О
<12.2.1 type="S" input="G">	<12.2.2 type="S" input="G">	<12.3.2 type="S" input="G">	<12.4.2 type="S" input="G">	<12.5.2 type="S" input="G">	<12.2.6 type="S" input="G">	<12.2.7 type="S" Входящи данни = „G“ >		

12.3 Съответни партньори, участващи в подготовката на програмата

<12.3 type="S" maxlength="10500" input="M" decision=N>

- МОН/МОМН;
- Министерство на финансите;
- Министерство на труда и социалната политика;
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма/МИЕ;

¹³⁹ Целевата стойност може да бъде представена като общо количество (мъже + жени) или разпределена полове.

- Министерство на вътрешните работи;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството/MPP;
- Министерство на здравеопазването;
- Министерство на културата;
- Министерство на физическото възпитание и спорта/ММС;
- Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
- Министерство на околната среда и водите;
- Министерство на отбраната;
- Министерство на правосъдието;
- Министерство на земеделието и храните;
- АМС – дирекции „Стратегическо развитие и координация”, „Програмиране на средствата от ЕС”, „Мониторинг на средствата от ЕС”, „Информация и системи за управление на средствата от ЕС”, „Оперативна програма Техническа помощ”;
- БАН;
- Селскостопанска академия;
- Съвета на ректорите;
- НСОРБ;
- Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз”;
- Национален център „Европейски младежки програми и инициативи”;
- Национална агенция за професионално образование и обучение;
- Национална агенция за оценяване и акредитация;
- Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование;
- Център за информационно осигуряване на образованието;
- Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Национален институт за обучение и квалификация в системата на образованието;
- Национален център за информация и документация;
- Център за развитие на човешките ресурси;
- Национално представителство на студентските съвети;
- Представители на академичната общност;
- Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури;
- Държавен фонд „Земеделие”;
- Държавна агенция за закрила на детето;
- Икономически и социален съвет;

- Национален статистически институт;
- Комисия за защита от дискриминацията;
- Национално представителни организации на и за хора с увреждания;
- Регионалните съвети за развитие – райони Североизточен, Северен централен, Северозападен, Югоизточен, Южен централен, Югозападен;
- Българска търговско-промишлена палата;
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България;
- Асоциация на индустриалния капитал в България;
- Българска стопанска камара;
- Конфедерация на независимите синдикати в България;
- Конфедерация на труда „Подкрепа“;
- Образователни организации;
- Организации, предоставящи информационни услуги; работещи в сферата на младежта; работещи в сферата на общественото здраве; работещи за интеграция на малцинствени етнически групи и имигранти; работещи в сферата на човешките и гражданските права;
- Научноизследователски организации;
- Съвет за административна реформа;
- УНИЦЕФ.

ПРИЛОЖЕНИЯ (качени в системата за електронен обмен на данни като отделни файлове):

- Проект на доклад за предварителната оценка с резюме (задължително)
(Позоваване: член 55, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)
- Документация за оценка на приложимостта и изпълнението на предварителни условия (когато е целесъобразно)
- Становище от националните организации по въпросите на равенството по точки 11.2 и 11.3 (когато е целесъобразно) (Позоваване: член 96, параграф 7 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)
- Резюме на оперативната програма, предназначено за гражданите (когато е целесъобразно)